

T.C.
İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ENDÜSTRİ MÜHENDİSLİĞİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**KÜLTÜR VARLIKLARINI KORUMA BÖLGE
KURULU MÜDÜRLÜKLERİNDE YÖNETİM VE
ORGANİZASYON YAPISI :**
**İSTANBUL BÖLGE KURULU MÜDÜRLÜKLERİNE
UYGULAMA**

Yüksek Lisans Tezi

İSMAİL CEM ÇAKMAK

1060Y53101

İstanbul, Mayıs 2013

T.C.
İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ENDÜSTRİ MÜHENDİSLİĞİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

KÜLTÜR VARLIKLARINI KORUMA BÖLGE
KURULU MÜDÜRLÜKLERİNDE YÖNETİM VE
ORGANİZASYON YAPISI :
İSTANBUL BÖLGE KURULU MÜDÜRLÜKLERİNE
UYGULAMA

Yüksek Lisans Tezi

İSMAİL CEM ÇAKMAK

1060Y53101

Danışman: Prof. Dr. İsmail EKMEKÇİ

İstanbul, Mayıs 2013

Bölüm Bir

Giriş :

Geçmişte yaşayan toplumların kültürel özelliklerini anlamak ve gelecek nesillere aktarabilmek açısından kültür varlıkları toplumların yapısında önemli bir yere sahiptir.

Kültür varlıklarının korunması konusunda devletin ve bireylerin üzerine düşen büyük görev ve sorumluluklar vardır. Devletler genelde, kültür varlıklarının yaşamlarını sürdürebilmesini ve gelecek nesillere aktarabilmesini bir yasa ve kurallar silsilesi içerisinde değerlendirmektedir.

Taşınmaz ve taşınmaz kültür varlığı olarak iki ana grupta değerlendirebileceğimiz bu varlıklardan Taşınmaz Kültür varlıklarının mevcut durumlarının korunarak, geliştirerek ya da yok olan yapıların aslına uygun yeniden yapılmasının sağlanması aşamasında bilimsel değerlendirmeler yapan Koruma Bölge Kurullarının sağlıklı kararlar alabilmeleri için büyük sorumluluk ve görev verilen Koruma Bölge Kurulu Müdürlüklerindeki yönetim ve organizasyon yapıları, sorunları ve bu sorunların ortadan kaldırılarak daha verimli bir çalışma ortamının sağlanması önemli ve gereklidir.

Amaç :

Türkiye'deki taşınmaz kültür varlıkları hakkında, bölgelerine göre her türlü karar alma yetkisine sahip koruma bölge kurullarının yeterli bilgiye en kısa sürede ulaşmasını sağlamayı amaç edinen koruma bölge kurulu müdürlüklerinin yönetim ve organizasyon yapısının iyileştirilmesine katkı sunabilmek için bu araştırma yapılmıştır.

Yöntem :

Araştırma aşamasına gerekli tüm kaynaklar kütüphane ve dijital ortamdan elde edilerek bu kaynaklardan alınan bilgiler değiştirilmeden araştırma içinde paylaşılmıştır. Yine koruma bölge kurulu müdürlükleri çalışanları ile düzenlenen fikir alışverişlerine elde edilen tüm bilgiler özet halinde araştırmada kullanılmıştır.

Kapsam :

Birinci bölümde genel bilgiler hakkında kısaca bilgi verilmiştir.

İkinci bölümde yönetim ve organizasyon kavramları açıklanmıştır.

Üçüncü bölümde, koruma olgusu, tarihsel gelişimi, Avrupa ülkeleri ile Türkiye'deki korumacılık anlayışı açıklanmıştır.

Dördüncü bölümde, taşınmaz kültür varlığı, koruma bölge kurulları ve koruma bölge kurulu müdürlükleri hakkında bilgiler verilmiştir.

Beşinci bölümde koruma bölge kurulu müdürlüklerinin, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü organizasyonu içindeki yeri hakkında bilgi verilerek yönetim ve organizasyon yapısı açıklanmıştır.

Altıncı bölümde ise İstanbul koruma bölge kurulu müdürlüklerinin yönetim ve organizasyon yapısı, yaşanan organizasyon sorunları anlatılarak bur sorunlara çözüm önerileri getirilmiştir.

İÇİNDEKİLER

TEZ SONUÇ FORMU	
TEŞEKKÜR.....	
ÖZ	
ABSTRACT	
İÇİNDEKİLER	
BÖLÜM BİR – GİRİŞ	1
BÖLÜM İKİ – YÖNETİM VE ORGANİZASYON KAVRAMLARI	3
2.1 Yönetim ve Organizasyon Kavramları	3
BÖLÜM ÜÇ- KORUMA OLGUSU-KORUMA OLGUSUNUN TARİSEL GELİŞİMİ-DÜNYA ÜLKELERİ, AVRUPA VE ÜLKEMİZDEKİ KORUMACILIK ANLAYIŞI	5
3.1 Koruma olgusu	5
3.2 Koruma Olgusunun Tarihsel Gelişimi	6
3.3 Korunacak Unsurlar	7
3.3.1 Anıtlar	7
3.3.2 Sitler	7
3.4 Avrupa Ülkelerinde Korumacılık	9
3.4.1 Uluslararası Kapsamda Düzenlenen Organizasyonlar	11
3.4.1.1 Unesco Toplantıları	11
3.4.1.2 Avrupa Konseyi Çalışmaları	12
3.4.1.3 Venedik Tüzüğü	13
3.4.1.4 Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunmasına Dair Sözleşme	13
3.4.1.5 Avrupa Mimari Mirasın Korunması Sözleşmesi	14
3.4.1.6 Avrupa Kentsel Şartı	14
3.4.1.7 Arkeolojik Mirasın Korunmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi	15
3.5 Avrupa Ülkelerinde Korumacılık Tarihi ve Korumaya Yönelik Mevcut Çalışmaları	15
3.5.1 Almanya	16
3.5.2 İtalya	17
3.5.3 İspanya	19
3.5.4 İngiltere	21
3.5.5 Fransa	24
3.5.6 Yunanistan	26
3.6 Türkiye’de Korumacılık Tarihi	28
3.6.1 1710 Sayılı Eski Eserler Kanunu	29
3.6.2 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu	30
BÖLÜM DÖRT - TAŞINMAZ KÜLTÜR VARLIĞI- KORUMA KURULLARININ TARİHSEL GELİŞİMİ- BÖLGELERE GÖRE KURULLAR	35
4.1 Taşınmaz Kültür Varlığının Tanımı	35

4.2 Koruma Kurullarının Tarihsel Gelişimi	35
4.3 Bölgelere Göre Kurullar	36

BÖLÜM BEŞ – KÜLTÜR VARLIKLARI VE MÜZELER GENEL MÜDÜRLÜĞÜNÜN KURULUŞU VE ORGANİZASYON YAPISI, KORUMA BÖLGE KURULU MÜDÜRLÜKLERİNİN GÖREVLERİ, YÖNETİM VE ORGANİZASYON YAPISI	38
---	-----------

5.1 Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün Kuruluşu	38
5.2 Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün Organizasyonu	39
5.2.1 Merkez Teşkilatı	39
5.2.2 Merkeze Bağlı Taşra Teşkilatı	41
5.2.3 Taşra Teşkilatı	41
5.2.4 Sürekli Bilimsel Kurullar	42
5.3 Koruma Bölge Kurulu Müdürlüklerinin Görevleri	42
5.4 Koruma Bölge Kurulu Müdürlüklerinin Yönetim ve Organizasyon Yapısı ...	43

BÖLÜM ALTI – TAŞINMAZ KÜLTÜR VARLIKLARINI KORUMA, İSTANBUL BÖLGE KURULU MÜDÜRLÜKLERİNE UYGULAMA	44
---	-----------

6.1 İstanbul Bölge Kurulu Müdürlüklerinin, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Organizasyonu İçindeki Yeri	44
6.2 İstanbul Bölge Kurulu Müdürlüklerinin Yetki Bölgeleri	44
6.3 İstanbul Bölge Kurulu Müdürlüklerinin Yönetim ve Organizasyon Yapısı ..	45
6.4 İstanbul Bölge Kurulu Müdürlüklerinde Karşılaşılan Yönetim ve Organizasyon Sorunları	45
6.5 Sorunlara Getirilen Çözüm Önerileri	47
6.6 Sonuç	48

KAYNAKLAR	50
-----------------	----

EKLER	52
Ek 1. Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme 1972 – Paris	
Ek 2. 2863 SAYILI KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI KORUMA KANUNU	
Ek 3. Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması Ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun	
Ek 4. 4848 Sayılı Kültür ve Turizm Bakanlığı Teşkilât Ve Görevleri Hakkında Kanun	

KÜLTÜR VARLIKLARINI KORUMA BÖLGE KURULU MÜDÜRLÜKLERİNDE YÖNETİM VE ORGANİZASYON YAPISI- İSTANBUL BÖLGE KURULU MÜDÜRLÜKLERİNE UYGULAMA

ÖZ

“Kültür varlıklarını korumacılığının geçmişine bakılırsa; dünyada “sayısız ortaçağ ve sonraki dönem yapısının insanların koruma çabalarıyla yaşamış oldukları söylenebilir”; korumacılığın ülkemizdeki geçmişi ise, yaklaşık bir buçuk asır öncesine dayanmaktadır (Kuban, 2000, s.23).

Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüklerinde Yönetim ve Organizasyon Yapısı-İstanbul Bölge Kurulu Müdürlüklerine Uygulama adlı tezin yazın sürecinde bahsedilen konu hakkında yani yönetim ve organizasyon yapısındaki sorunlar açığa çıkarılarak çözüm alternatifleri oluşturabilmek amacıyla hareket edilmiştir.

Koruma kavramı, koruma olgusu, yönetim ve organizasyon kavramları ve çeşitleri, yönetim ve organizasyonun tarihsel gelişimi, yönetim ve organizasyon teorileri hakkında açıklamalar getirilerek ülkemizdeki koruma anlayışı ile Avrupa ve dünya ülkelerindeki korumacılık anlayışı ve organizasyon yapısı arasında ilişkiler kurulmaya çalışılmıştır.

Osmanlı Devletinden günümüze korumacılık anlayışının nasıl geliştiği ve koruma kavramının hangi kurumlar tarafından ele alındığı açıklanmaya çalışılmıştır.

Yasal çerçeve içinde 2863, 5366 ve 4848 sayılı yasalar irdelenerek yasal çerçevenin koruma kurulu müdürlüklerine tanıdığı hak ve yetkiler tespit edilmeye çalışılmıştır.

Koruma olgusunun gerçekleştirilmesi aşamasında büyük sorumluluk ve görev yüklenen koruma bölge kurulu müdürlüklerinin görevlerini yerine getirmesi aşamasında karşılaştığı sorunlar anlatılarak sunulan çözüm önerileri ile bu sorunların nasıl ortadan kaldırılabilceği açıklanmaya çalışılmıştır.

Anahtar sözcükler: koruma, kültür ve tabiat varlıkları, kültürel miras, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü, 2863-3386-5226, 5366,4848 sayılı kanunlar, Koruma Yüksek Kurulu, UNESCO, Venedik Tüzüğü, Asar-ı Atika Nizamnamesi, arkeolojik- dogal-kentsel- tarihi sit, tespit, tescil.

MANAGEMENT AND ORGANIZATIONAL STRUCTURE OF THE COMMITTEES OF THE CONSERVATION OF CULTURAL RICHES- IMPLEMENTATION OF THE REGIONAL COUNCIL OFFICES İSTANBUL

ABSTRACT

If we look at the past of protecting cultural heritage, “it can be said that the numerous medieval and later era buildings still exist with the great efforts of the public”; however, the past of similar kind of preservation in our country dates back to one century and a half ago (Kuban,2000,p.23).

In the writing process of this research, the problems in the management and organisation were revealed in order to find alternative solutions.

Using the concept of protection, the fact of protection, concepts of different types of management and organisation theories, we tried to relate the concept of protection in Europe, World and our country.

From Ottoman Empire to present day, the development and handling of the comprehension of protection was made in this study.

Examining the 2863, 5366 and 4848th laws, the right sand authorisation given by the law to protection managements were identified.

In the process of protection concept, the problems that regional protection management shave and the suggestion of alternative solutions were examined.

Keywords: preservation, cultural and natural properties, cultural heritage, the Ministry of Culture and Tourism, the General Directorate of Cultural Heritage and Museums, Cultural Heritage Preservation Board, law numbers 5226, 5366 and 4848," Koruma Yüksek Kurulu", UNESCO, The Venice Charter for the Conservation and Restoration of Monuments and Sites, "Asar-ı Atika Nizamnamesi", archeological site, natural site, urban site, historical site, place, register

Bölüm Bir

Giriş :

Geçmişte yaşayan toplumların kültürel özelliklerini anlamak ve gelecek nesillere aktarabilmek açısından kültür varlıkları toplumların yapısında önemli bir yere sahiptir.

Kültür varlıklarının korunması konusunda devletin ve bireylerin üzerine düşen büyük görev ve sorumluluklar vardır. Devletler genelde, kültür varlıklarının yaşamlarını sürdürebilmesini ve gelecek nesillere aktarabilmesini bir yasa ve kurallar silsilesi içerisinde değerlendirmektedir.

Taşınmaz ve taşınmaz kültür varlığı olarak iki ana grupta değerlendirebileceğimiz bu varlıklardan Taşınmaz Kültür varlıklarının mevcut durumlarının korunarak, geliştirerek ya da yok olan yapıların aslına uygun yeniden yapılmasının sağlanması aşamasında bilimsel değerlendirmeler yapan Koruma Bölge Kurullarının sağlıklı kararlar alabilmeleri için büyük sorumluluk ve görev verilen Koruma Bölge Kurulu Müdürlüklerindeki yönetim ve organizasyon yapıları, sorunları ve bu sorunların ortadan kaldırılarak daha verimli bir çalışma ortamının sağlanması önemli ve gereklidir.

Amaç :

Türkiye'deki taşınmaz kültür varlıkları hakkında, bölgelerine göre her türlü karar alma yetkisine sahip koruma bölge kurullarının yeterli bilgiye en kısa sürede ulaşmasını sağlamayı amaç edinen koruma bölge kurulu müdürlüklerinin yönetim ve organizasyon yapısının iyileştirilmesine katkı sunabilmek için bu araştırma yapılmıştır.

Yöntem :

Araştırma aşamasına gerekli tüm kaynaklar kütüphane ve dijital ortamdan elde edilerek bu kaynaklardan alınan bilgiler değiştirilmeden araştırma içinde paylaşılmıştır. Yine koruma bölge kurulu müdürlükleri çalışanları ile düzenlenen fikir alışverişlerine elde edilen tüm bilgiler özet halinde araştırmada kullanılmıştır.

Kapsam :

Birinci bölümde genel bilgiler hakkında kısaca bilgi verilmiştir.

İkinci bölümde yönetim ve organizasyon kavramları açıklanmıştır.

Üçüncü bölümde, koruma olgusu, tarihsel gelişimi, Avrupa ülkeleri ile Türkiye'deki korumacılık anlayışı açıklanmıştır.

Dördüncü bölümde, taşınmaz kültür varlığı, koruma bölge kurulları ve koruma bölge kurulu müdürlükleri hakkında bilgiler verilmiştir.

Beşinci bölümde koruma bölge kurulu müdürlüklerinin, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü organizasyonu içindeki yeri hakkında bilgi verilerek yönetim ve organizasyon yapısı açıklanmıştır.

Altıncı bölümde ise İstanbul koruma bölge kurulu müdürlüklerinin yönetim ve organizasyon yapısı, yaşanan organizasyon sorunları anlatılarak bur sorunlara çözüm önerileri getirilmiştir.

BÖLÜM İKİ - YÖNETİM VE ORGANİZASYON KAVRAMLARI- YÖNTEMLERİ-TARİHSEL GELİŞİMİ

2.1. Yönetim ve Organizasyon Kavramları

“Yönetim işlevi; “kuruluş esnasında belirlenen veya sonradan gözden geçirilen amaçlara ulaşmak için; planlama, organize etme, yöneltme koordinasyon ve kontrole ilişkin teori, model, yaklaşım ve ilkelerin maharetle uygulandığı süreçtir” şeklinde tanımlanmaktadır. Yönetim ve organizasyon faktörü, bütün işletme faaliyetlerinde geçerli olan ortak ilkeleri ortaya koyduğu için, genel bir işletme işlevi olarak kalmaktadır.” (Arslan M. Yönetim ve Organizasyon Ders Notları, Birecik 2011)

Yönetim faaliyeti ile her yerde karşılaşmamız ve yöneticilerle ilişkide olmamız veya yöneticilik yapmamız yönetimin önemini vurgulamaktadır.

- Her birey kendi hayatında yönetim becerilerini kullanabilir.
- Birçoğumuz bir organizasyonda görev yapmaktayız veya ileride çalışacağız.
- Yöneticilik görevi yapmıyorsanız doktorluk, hemşirelik, mühendislik, satış elemanlığı, bilgisayar programcılığı yapıyorsanız, yönetici olabilirsiniz. Örneğin doktor başhekim, hemşire, başhemşire, mühendis üretim şefi veya müdürü, satış elemanı bölge yöneticisi, bilgisayar programcısı program şefi olabilir.

İnsanların çeşitli biyolojik, psikolojik ve sosyolojik gereksinimlerinin olması, bunların karşılanmasında yardıma gerek duyarak diğer insanlarla işbirliğine girmesi zorunluluğunu getirmektedir. Bu durumda organize edilmiş gruplara ve işletmelere başvurulur. Sanayi işletmeleri, ticaret işletmeleri ve hizmet işletmeleri çeşitli ihtiyaçlarımızı karşılarlar. Hastalanan kişileri tedavi eden hastaneler, eğitim veren okullar, endüstri ve tüketim malları üreten fabrikaları ve en son tüketicilere mal satan büyük mağazalar ile kredi veren kuruluşların en belirgin örneği olan bankalar ilerlemiş bir yönetim sisteminin sonucunda faaliyet gösterebilmektedir.

Yönetim faaliyetinin çeşitli çevrelerde ve bu çevrelerdeki değişmelerin baskıları altında yürütülmesi yönetim faaliyetini zorlaştırmaktadır. Yönetim ve yönetim işlevini yerine getirecek yöneticiler çeşitli şekillerde başarıya ulaşmak için işletmelere katkıda bulunur. Yönetim faaliyeti bir taraftan başkaları ile birlikte çalışmayı gerektirirken diğer taraftan amaçlara ulaşmayı, kıt kaynaklardan en fazla yararlanmayı, verimlilik ve etkinlik sağlamayı, değişen çevrelerde faaliyet göstermeyi gerektirir. Yönetim sosyal bir faaliyettir. Hangi ortak amaç için bir araya

gelirse gelsin yöneticiler uygun elemanlarla uygun zamanda, doğru işleri yapmakla mükelleftir. İşletmelerde başarı yönetime ait olduğu gibi başarısızlık da yönetime ve yöneticilere aittir.

Yönetim Faaliyeti;

Her yöneticinin işi, beşeri ve fiziki kaynakları en yüksek performans sağlayacak şekilde temel sorumluluğuna almasıdır. Bu sonucun elde edilmesi yönetim süreci ile sağlanabilir. Yönetim faaliyetinin tanımını yapmak, yönetimin gerekliliğini ve yönetimini ortaya koymak açısından önemlidir. Yönetim yüzyıldır bir disiplin olmasına karşın uygulamacılar ve uzmanların ortak bir görüşe vardıkları bir tanım bulmak zordur. Herkesin yönetim hakkında bir düşüncesi vardır ve yönetimin günlük işlerden farklı bir iş olduğu bilincindedir. Yönetim faaliyetinin başarılı bir şekilde yürütülmesi için yapılmasında gerekli olanların ötesinde bazı yeteneklere de ihtiyaç vardır. Bir kişi çok iyi bir mühendis veya muhasebeci olabilir, fakat bir işletmeyi yönetecek yeteneklere sahip olmayabilir. İşletme başarısızlıklarının çoğu işletmenin sahibinin konusunda yetersiz olmasından dolayı değil, kötü bir yönetici olmasındandır. Thomas Edison kurduğu işletmeyi başarılı bir şekilde yürütememiştir. Biz yönetimi insanların amaçlarını etkin bir şekilde başaracakları bir ortamın yaratılması olarak ele almaktayız. Bu ortam, amaçlara ulaşmak için beşeri, finansal ve doğal kaynakların kullanılmasını gerekli kılar. Endüstriyel toplumlarda yönetim farklı ve lider bir gruptur.

Yönetim ile ilgili çeşitli tanımlar vardır. Örnek verecek olursak;

- Yönetim, herhangi bir organizasyona uygulanabilir.
- Yönetim, başkaları vasıtasıyla iş görmektir.
- Biçimsel organizasyon gruplarında faaliyet gösteren insanlar için etkin bir ortam yaratmaktır.
- Yönetim, insanların işbirliğini sağlama ve onları bir amaca doğru yürütme iş ve çabalarının toplamıdır.
- Yönetim, diğer insanlarla çalışarak ve örgütsel kaynakları kullanarak örgütsel amaçlara ulaşmaktır.

şeklinde anlatılabilir.

“Organizasyon veya teşkilat olarak da ifade edilen örgüt; yönetenler ve yönetilenler arasında hiyerarşik ve formel –şekli- bir yapının kurulması, işlerin, bunları yapacak kişilerin ve aralarındaki ilişkilerin açıkça belirlenmesidir.” (Arslan M. Yönetim ve Organizasyon Ders Notları, Birecik 2011)

BÖLÜM ÜÇ- KORUMA OLGUSU-KORUMA OLGUSUNUN TARİSEL GELİŞİMİ-DÜNYA ÜLKELERİ, AVRUPA VE ÜLKEMİZDEKİ KORUMACILIK ANLAYIŞI

3.1 Koruma Olgusu

Koruma kavramı eski çağlardan beri süregelen bir olgudur. Uygarlık tarihi içerisinde insan tarafından doğrudan meydana getirilen ya da doğanın bizzat sunduğu ve bugün kültürel ve doğal miras olarak anılan eserlerin, değerlerin korunması amacıyla yapılan işlemler bütünüdür.

Koruma kavramı çok kapsamlı bir kavram olmakla birlikte bu amaca uygun olarak gerçekleştirilen işlemlerin sınıflandırılabilmesi için bir çok metot ve yöntem geliştirilmiştir.

“Koruma düşüncesi insanoğlunun kültürel varlığının, tarihin ve yaşamın sürekliliğinde yarattığı maddi kültür kalıntılarını, yaşam sürecinde, toplumunu ve insanlığını boyutsuzlaştırmamak amacıyla yeni yarattığı mekânsal-maddi ürünler ile uyumlu kılarak, toplumsal, kültürel devamlılığın sağlanması için giriştiği çabaların tümüdür” (Aysu, 1977, s.26)

Korumanın amacı geçmiş bir dönemin, sosyal kültürel yaşam biçiminin o dönemin özellikleri ve kullanılan maddeleri yeniden gün ışığına çıkararak ya da kullanılabilirliğini, fonksiyonelliğini arttırarak gelecek nesillere aktarılmasını sağlamaktır.

İnsanların yerleşik hayata geçmeye çalıştıkları dönemden günümüze eski yapı, anıt veya eserlerin korunmasını sağlamaya çalıştıkları birçok belgede ortaya çıkmıştır.

“Özellikle ilkel toplumlarda, temsilcileri olmaktan çok birer simge olarak kabul edilmiş, bunların korunması, davranışında da devrin toplumsal yapısının ve sanat akımlarının izleri bulunmuştur.” (Erder, 1975, s.21)

Günümüzde koruma kavramının içeriği genişletilerek kent yaşamı içinde kalan yok olan ya da yok olmaya yüz tutmuş tarih ve kültür varlıklarının gerek tek yapı ölçeğinde gerekse büyük kütleler halinde korunmasını sağlamak ve kentleşmenin bu yapılarla zarar vermeden ya da en az zarar verecek şekilde gerçekleşmesini sağlamak şeklinde düzenlenmiştir.

Tarih ve kültür varlıklarının korunması – tek yapı ölçeği

Tarihsel çevrenin korunması – kentsel ve tarihi sit

Arkeolojik çevrenin korunması – arkeolojik sit

Arkeolojik ve kentsel çevrenin korunması – kentsel ve arkeolojik sit

3.2 Koruma Olgusunun Tarihsel Gelişimi

"Taşınır ve taşınmaz kültür varlıkları korumasının insanlık tarihine eşit bir geçmişi vardır. Kuşkusuz o tarihlerdeki koruma, günümüz bilinci içinde bir koruma değildir. İlk önceleri, doğa olaylarının korkusunun yarattığı tanrı yerine konan objeler dışında, mabetler kutsal yerler titizlikle korunmuştur" (Çeçener, 1981, s.251).

"Dinsel nedenlerle ortaya çıkan koruma olayına daha sonra sanatsal koruma endişeleri katılarak, korumanın boyutları genişletilmiştir. Eski Roma yasalarında, bina cephelerindeki sanatsal ürünlerin yurtdışına çıkarılmayacağına dair hüküm konması, koruma olayının kurumsallaşmasının ilk örneği olmuştur" (Çeçener, 1981, s.251).

Kişilerin anılara olan bağlılığı korumanın gerekliliğinin en önemli amacını oluşturmaktadır. İnsanoğlunun tarihsel gelişimi içinde bu gereklilik giderek artmış ve bir sakınma, saklama bilinci gelişmiştir. Korumanın ve gelecek nesillere aktarmanın, dinsel, sanatsal ve anıtsal nedenleri hiçbir devirde bir diğerini olumsuz yönde etkilememiş, aksine kuvvetlendirerek insanoğlunu bugünkü koruma aşamasına getirmiştir.

Aristokrasi ve dini yapının en güçlü olduğu Orta Çağ'da egemenlik simgesi olan yapılarla, anıtsal dini yapılar yoğun olarak yapılmıştır. Yeni Çağda burjuva sınıfının oluşmasıyla, aristokrasi ve dini yapı, geçmişten kalan ve egemenliklerini pekiştirdikleri yapıların korunmasını sağlamaya çalışarak etkinliğini henüz yitirmediği 18.yy.da günümüz koruma yasalarına kaynaklık eden koruma yasalarını ortaya çıkarmışlardır. Demokrasiye geçişle birlikte yönetimler toplumsal yaşantıların gelişimine önem vermekle birlikte bunu gerçekleştirirken koruma mevzuatlarında halkın ihtiyaçlarını da göz önüne alarak onların da katılımını sağlayarak yeni düzenlemeler getirmişlerdir.

"Genel olarak mevzuat olarak nitelediğimiz bu disiplinler, aynı zamanda yönetim erkini elinde tutan kişi veya sınıfların egemenliğinin güvencesi olarak kabul edilmiş ve ne yazık ki giderek o kişilerin çıkarlarını savunan bir araç haline dönüşmüştür." (Çeçener, 1995, s, 13)

" Taşınmaz kültür varlıklarının koruma kuralları ve mevzuatı bu olgunun en tipik örneklerinden biridir, Geçmişte egemenliği elinde tutanlar, kendi erklerinin simgesi olarak kabul ettikleri yapıları kalıcı malzeme ve teknikle yaratırken, sadece bunların korunmasını öngörmüşler, zaman içinde bunu yazılı kural haline getirmişlerdir." (Çeçener, 1995, s,13)

3.3 Korunacak Unsurlar

Bir ülkedeki korunması gerekli kültür varlıkları kentlerin birer parçasıdır ve kentlerde insanoğlu tarafından oluşturulmuş, toplumun genel özelliklerini yansıtan yapılar ve mekânlardır. Korunacak unsurlar dediğimizde her ülkenin coğrafyasında yer alan belirli özellikli yapılar, bu yapıların oluşturduğu yapı toplulukları örnek verilebilir. Kısaca açıklamaya çalıştığımız korunacak unsurlara mimari açıdan bakıldığında taşınmaz kültür varlığı olarak bahsetmek mümkündür. Bunların dışında kalan değerler ise taşınır kültür varlıkları olarak adlandırılabilir. Bunlara da resim, seramik, heykel, çini, kitaplar, sikkeler, giysiler vb. örnek olarak verilebilir. Taşınmaz kültür varlıkları genellikle müze gibi sergi alanlarında korunarak yeni nesillerin tanışması sağlanır.

3.3.1 Anıtlar

Anıt “önemli bir olayın ya da büyük bir insanın anısını yaşatmak üzere dikilen, göze çarpacak büyüklükte heykel veya yapı, abide”, bir diğer tanım olarak “tarih ve sanat değeri büyük yapı” olarak tanımlanmaktadır(Hasol, 1995, s.38).

Uluslararası düzeyde hazırlanan ve birçok ülke tarafından kabul gören sözleşmelerde ilk bölümde paylaşılan başlangıç maddelerinde genellikle korunması gerekli görülen kültür varlıklarının tanımları yapılmaktadır. 1972 Paris Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme’deki birinci maddede anıt “tarih, sanat veya bilim açısından istisnai evrensel değerdeki mimari eserler, heykel ve resim alanındaki şaheserler, arkeolojik nitelikte eleman veya yapılar, kitabeler, mağaralar ve eleman bileşimleri” olarak tanımlanmaktadır (Kalelioğlu, 2000, s.22). Bir diğer sözleşme olan 1985 Granada Avrupa Mimari Mirasının Korunması Sözleşmesinin birinci maddesinde, anıtlar “tarihsel, arkeolojik, sanatsal, bilimsel, sosyal ve teknik bakımlardan önemleri nedeniyle dikkate değer binalar ile diğer yapılar ve bunların müstemilatı ile tamamlayıcı kısımları” ifadesiyle yer alır(Kalelioğlu, 2000, s.204). Tüm bu tanımlar göz önüne alındığında bazı küçük çaplı farklılıkları dışında hemen hemen bütün tanımlar aynıdır.

3.3.2 Sitler

1931 yılında İtalya’da kabul edilen Carta Del Restauero’nun altıncı maddesinde “anıt ve geçirmiş olduğu devirlere gösterilen saygıya anıtın çevresi de eklenmelidir” ibaresi incelendiğinde, tekil anıt bazında korumanın yanı sıra farklı bir kavram olarak sit korumacılığının da önemli olduğuna da dikkat çekilmiştir.

Sit kavramının sözlük anlamına baktığımızda “doğal ya da insan eliyle yapılmış taşınmaz kültür varlıklarını barındıran, kendi içinde bölünmez ve ayrılmaz bir bütün oluşturan ve bütün bu özellikleriyle birlikte korunması gereken çevre parçası” olarak açıklanmaktadır (Hasol, 1995, s.410).

17 Ekim – 21 Kasım 1972’de Paris’te düzenlenen Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü Genel Konferansında kabul edilen Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşmenin birinci maddesinde sitler şöyle tanımlanmaktadır: “Tarihsel, estetik, etnolojik ve antropolojik bakımlardan istisnai evrensel değeri olan insan ürünü eserler veya doğa ve insanın ortak eserleri ve arkeolojik siteleri kapsayan alanlar” (Kalelioğlu, 2000, s.23).

Avrupa Konseyine üye devletlerin 3 Ekim 1985’de Granada’da toplanıp imzaladıkları Avrupa Mimari Mirasının Korunması Sözleşmesinde ise, sit kavramı madde 1’in alt açılımında ören yerleri adı altında “topografik olarak tanımlanabilecek derecede yeterince belirli ve mütecanis özelliklere sahip, aynı zamanda tarihsel, arkeolojik, sanatsal, bilimsel, sosyal veya teknik bakımlardan dikkate değer, kısmen inşa edilmiş, insan emeği ile doğal değerlerin birleştiği alanlar” şeklinde tanımlanmaktadır (Kalelioğlu, 2000, s.204).

Ülkemizde sit kavramı 1710 sayılı Eski Eser Yasasında basit bir sınıflandırmayla tarihi-arkeolojik-doğal sit şeklinde açıklanmıştır. 1983 yılında çıkan 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununda sit kavramı yeniden tanımlanmış ve sınıflandırmaya kentsel sit terimi de eklenmiştir. 2863 sayılı yasa’ya göre sit kavramı şu şekilde tanımlanmıştır: “Tarih öncesinden günümüze kadar gelen çeşitli sosyal, ekonomik, mimari ve benzeri özelliklerini yansıtan kent ve kent kalıntıları, önemli tarihi hadiselerin cereyan ettiği yerler ve tespiti yapılmış tabiat özellikleri ile korunması gerekli alanlardır.” (R.G.18113, 1983)

Sit kavramının sınıflandırılmasında birkaç farklı çalışma yapılmışsa da, en kapsamlı düzenleme şu şekilde sıralanabilir:

1- Doğal Sit: Doğal oluşumları ya da insan eliyle yapılan düzenlemeleri sonucu korunacak değere sahip olan doğa parçalarıdır.

2- Tarihi Sit: Önemli bir tarihi olayla ilgili olan ya da önemli tarihi olayların geçtiği yerlerdir.

3- Arkeolojik Sit: Tarih öncesinden Endüstri devrimi sonrasına kadar olan döneme ait kalıntıların bulunduğu alanlardır.

4- Kentsel Sit: Eski kentlerin uyum düzenini, mimari bütünlüğünü, donatılarını koruyabilmiş sokaklar, mahalleler, alanlardır.

5- Kırsal Sit: Yerleşme düzeni ve boyutları, dokuyu oluşturan yapıların türü ve yapım tekniği, malzemesiyle köy, bağ, yazlık niteliği taşıyan yerlerdir.

6- Karmaşık Sit: En az iki sit özelliğine sahip alanlardır.

3.4 Avrupa Ülkelerinde Korumacılık Tarihi

Avrupa ülkelerinde eski eserlerin korunması için ilk yasal önlemler 18. ile 19.yy içinde alınmaya başlanmıştır. Korumacılık konusunda yasal düzenlemeler yapacak kuruluşlar oluşturularak hazırlanan yasal düzenlemeler ile oluşturulan kurumsal örgütlenmeler vasıtasıyla eski eserlerin korunmaya başlanması sağlanmıştır.

Tarihsel eserlerin korunması konusunda ilk uluslararası girişim 1904 yılında Madrid'de toplanan "VI. Uluslararası Mimarlar Kongresi"dir. Mimari anıtların korunması ve onarımı konusunda ilk uluslararası kararların alındığı bu kongrede yalnız "anıtsal yapılan" kapsayan korunacak değerler "yaşayan" ve "ölü" olarak iki gruba ayrılmış bunlara uygulanacak koruma işlemleri belirlenmiş ve bu işlemlerin kesinlikle uzman mimarlarca yapılması gerektiği belirtilmiştir.

1930'lar koruma anlayışının, uluslararası düzeyde tartışıldığı ve yasaların düzenlenmeye başlandığı dönem olarak kabul edilebilir.

"II.Dünya savaşının sebep olduğu trafik, yoğun yıkımlar, savaş sonrası spekülötörlerinin, şehirlerin, şehir çevrelerinin görünümünü değiştiren tutumları karşısında çevre koruma anlayışında daha genel, daha kapsamlı tutumlara kayıldı. Kendi başlarına anıt olmayan fakat bir arada tarihi, geleneksel, görsel değerler taşıyan kasabaların, şehirlerin kendine özgü karakterlerini yansıtan tüm öğelerin bir arada korunması gereği ortaya çıktı. Bu amaçla, kapsamlı, etkili ve ileriye dönük ilk yasal ve idari önlemler alınmaya başlandı ve koruma çabalarının, şehir hatta ülke kapsamında planlama çabaları ile bütünleşmesi gerektiği görüşü ilk bu dönemde savunuldu" (Akçura, 1973, s. 13).

"Savaş sonrası, savaşın getirdiği yıkımlar milli kültürün kalıntılarına duyarlılığı arttırmış, bilimsel onarım çalışmaları yapılmış tek eserlerin onarımında izlenecek ilkeler saptanırken eski eserlerin kentsel ve doğal çevreleri ile birlikte düşünülmesi gereği bu ilkeler arasında yer almıştır" (Akçura, 1973, s. 13).

Avrupa Birliği çerçevesinde Mimarlık ve Kültürel Miras Başkanı olan Wanda Dieblot yönetiminde birtakım çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar daha çok kentsel ve kırsal çevrenin mevcut durumunu kapsamakla birlikte var olan çevrenin korunarak yaşamını sürdürebilir kılmak hedeflenmiştir. Mimariye yönelik çalışmalar 12 Şubat 2001'de resmîyet kazanarak, "Kentsel ve Kırsal Çevrede Mimari Kalite" başlığı altındaki bir kararla metne dökülmüştür (O.J. C073, 6.3.2001).

Bu karar ile özellikle Avrupa'da politikaların ve programların kapsamında mimarlığın etkisinin artırılmasını ve uluslararası düzeyde diğer ülkelerde de mimarlığın daha etkin bir biçimde yer alması amaçlanmıştır. Fransa Kültür ve İletişim Bakanlığı bu karar doğrultusunda 2002 yılında, Fransa'da yaşam çevresi,

mimari düzey ve mirasın geliştirilmesini ve korunmasını amaçlayan bir programı hayata geçirmiştir.

Avrupa'da gündelik yaşamda belli başlı sanatsal ifade biçimlerinden biri olarak, mimarının kültürel boyutunun ilanı, yeni Avrupa'nın inşasında kültürün rol ve önemini güçlendirerek ön plana çıkarmıştır. Özellikle bölgesel politikalar, sosyo-ekonomik gelişmeler, eğitim düzeyi gibi farklı alanlardaki gelişmeler, anıtların korunmasında, Avrupa Birliği politikalarının oluşturulması ve uygulanması aşamasında konsey kararının 151.4. maddesinin varlığı mimarının kültürel boyutunun ön plana çıkmasında etkili olmuştur.

Avrupa Birliği Konseyi'nin Kentsel ve Kırsal Çevrede Mimari Kalite ile ilgili kararı, Avrupa vatandaşlarının günlük yaşam çevresinin kalite standartlarını yükseltmek amacıyla hazırlanmış, dokuz madde ve alt maddeler halinde 12 Şubat 2001'de kabul edilmiştir. Bu kararda yer alan ilk altı madde, kararın alınmasında etkili olan ve Avrupa Birliği'ne ait alınan diğer kararların neler olduğuna işaret etmektedir. Bu kararın ana başlıkları ve hatları şu şekildedir:

- Avrupa Birliği Antlaşması'nın, Konseyin Parlamentoyla işbirliği içinde çalıştığını belirten 151. maddesi,
- Mimarlığın, binaların niteliğinin, binaların yapıları çevre ile uyumunun, doğal ve kentsel çevrenin, toplu ve bireysel kültürel mirasın kamu çıkarını ilgilendiren asli öğeler olduğunu belirten 85/384 numaralı Konsey direktifi,
- Avrupa Konseyi'nin Avrupa Birliğinin kültürünü geliştirmeye ilgili 10 Kasım 1994 tarihli komisyon bildirisi,
- Eğitimin kültürel ve sanatsal boyutları ile ilgili 21 Temmuz 1994 tarihli Avrupa Konseyi toplantısı metni,
- Kültür ve çoklu medya ile ilişkili 4 Kasım 1995 tarihli Avrupa Konseyi kararı,
- 17 Aralık 1999 tarihli Avrupa'da kültür endüstrileri ve istihdamına ilişkin Avrupa Konseyi toplantı sonuç metni.

Kararda yer alan yedi ve sekizinci maddeler, bu kararın alınmasında etkili olan ve daha önce yapılan toplantılardan bahsetmektedir. Bu konuda dikkate alınan ilk toplantı, 15 – 16 Nisan 2000 tarihli Çevre Bakanları Gayri resmi toplantısı; diğeri ise onbeş üye devletin mimarlıkla ilgili kurumsal örgüt temsilcileri ve idari kurumlarının 10 – 11 Temmuz 2000 tarihlerinde topladıkları Avrupa'da Mimarlık Politikaları konulu forumdur(<http://www.cieel.org>).

3.4.1 Uluslararası Kapsamda Düzenlenen Organizasyonlar

"II.Dünya Savaşı, dünya ülkelerini konularını bir arada görmeye zorlamış, uluslar arası bir nitelik kazandıran durum ortaya çıkmış, tarihi anıtlar ve çevresel koruma ile ilgili sorunlar uluslar arası bir alış-veriş ortamına sokulmuş ve 20.yy'm ortalarında çeşitli uluslar arası kuruluşlar oluşturulmuştur" (Zeren, 1981, s. 14).

1946 yılında ICO M (International Council of Museums), 5 Mayıs 1949'da 10 devlet tarafından kurulan Avrupa Konseyi (Council of Europe), UNESCO tarafından 1959 yılında ICCROM (International Centre of TheStudy of The Preservation and Restoration of (CulturProperty), 1963 yılında Avrupa Konseyi tarafından Europe Nostra, 1965 yılında ise gene UNESCO aracılığı ile, özellikle çevresel onarımı ile ilgilenen uluslar arası bir örgüt oluşturulması kararlaştırılmış ve bu karara uygun olarak amacı eski eserlerin onarımı konusunun her ülkede en geniş kapsamı ile ve bir çevresel onarım yada çevre anlayışı içinde ele almak olan İCOMOS (International Council for Monuments and Sites) kurulmuştur.

3.4.1.1 Unesco Toplantıları

UNESCO "Kültürel Mirasın Korunması" alanında insanlık çevresi adına 1954-1968 yılları arasında toplantılar düzenlemiştir: 1954'de Lahey'de "Kültürel Mirasın Korunması", 1956'da Yeni Delhi'de "Arkeolojik Kazılar İçin Öneriler", 1962'de Paris'de "Doğal güzelliklerin korunması için öneriler", 1968'de Tunus'ta "Ekonomik gelişme içinde kültürel mirasın değerlendirilmesi",

1968'de Paris'de "Kültürel mirasın ve sitlerin korunmasında bilimsel, teknik ve yasal prensipler ve kriterler",

26 Kasım 1976'da UNESCO 19. toplantısını Nairobi'de yaparak tarihi alanların korunması ve çağdaş rolleri konusunda tavsiye kararı almıştır.

2011 yılı sonu itibariyle Dünya genelinde UNESCO Dünya Miras Listesi'ne kayıtlı 936 kültürel ve doğal varlık bulunmakta olup bunların 725 tanesi kültürel, 183 tanesi doğal, 28 tanesi ise karma (kültürel/doğal) varlıktır. Her yıl gerçekleşen Dünya Miras Komitesi toplantıları ile bu sayı artmaktadır.

Ülkemizin, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün sorumluluğu altında yürüttüğü çalışmalar neticesinde bugüne kadar UNESCO Dünya Miras Listesi'ne 11 adet varlığımızın alınması sağlanmıştır. Bu varlıklar;

- İstanbul'un Tarihi Alanları
- Safranbolu Şehri (Karabük)
- Hattuşaş (Boğazköy) - Hitit Başkenti (Çorum)

- Nemrut Dağı (Adıyaman - Kahta)
- Xanthos-Letoon (Antalya - Muğla)
- Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası (Sivas) Truva Antik Kenti (Çanakkale)
- Edirne Selimiye Camii ve Külliyesi (Edirne)
- Çatalhöyük Neolitik Kenti (Konya)

kültürel olarak;

- Pamukkale-Hierapolis (Denizli)
- Göreme Milli Parkı ve Kapadokya (Nevşehir)

hem kültürel, hem doğal miras olarak listeye alınmıştır. " T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2013)

3.4.1.2 Avrupa Konseyi Çalışmaları

"Amacı, üyelerin arasında daha sıkı bir ilişki kurarak ortak mirasın prensipleri ve ideallerini belirlemek, koruma, ekonomik ve sosyal gelişimleri sağlamak olan Avrupa Konseyi, 1 Ocak 1962'de kültürel politikasını ilgilendiren teklifleri geliştirmek, organizasyon kültürel programının tümünü ortaya koymak, kültürel fonun kaynaklarını belirlemek üzere Kültürel İşbirliği Kongresi'ni kurmuştur. 1963 yılında Avrupa Konseyi üyesi ülkeler hükümetlerinin, Avrupa'nın ortak kültürel ve mimari değerlerinin ivedilikle korunmasını sağlamak için, konu üzerinde tartışmak üzere yaptıkları toplantıda, tarihi yada mimari değeri olan yapı grupları ve sahaların korunma ve rehabilitasyonunun prensip ve uygulama sorunları planlama ile ilgisi görüşülmüştür. Konseyin önderliğinde gerçekleştirilen bir başka eylem de çeşitli kent güzelleştirme ve koruma derneklerinin bir Avrupa Federasyonu halinde birleştirilmeleri ve "Europa Nostra" adı ile örgütlenmelidir." Europa Nostra 1967'de Srtasburg'da "Kıyı alanlarının korunması", 1968'de Bamberg'de "Şehir yemleme ve tarihsel miras", 1969'da Amsterdam'da "Eski yapıların sağlıklılaştırılması" ve 1970'de Malta'da " Turizm ve koruma" konularında toplantılar yapmıştır. Kültürel İşbirliği Konseyi ile toplantısının Barselona'da ve Palma'da(İspanya) 17-19 Mayıs 1965'de yapmış. "Tarihi yada artistik değerleri nedeni ile korunmaları ve değerlendirilmeleri gerekli bütünler ve sitelerin korunması ile ilgili bir envanter için metot ve kriterler" tartışılmıştır" (Sungur, 1989, s.24).

Avrupa Konseyi kültürel İşbirliği Konseyi 1965-1969 yılları arasında kentsel koruma sorunlarını tartışmak amacıyla 5 toplantı düzenlemiştir.

Barselona toplantısı(İspanya, 17-19 Mayıs 1965) Viyana Toplantısı (Avusturya, 4-8 Ekim 1965) Bath Toplantısı (İngiltere, 3-7 Ekim 1966) Lahey Toplantısı (Hollanda, 22-27 mayıs 1967) Avignon Toplantısı (Fransa, 30 Eylül-5 Ekim 1968)

Bu kuruluşlar dışında çeşitli uluslar arası Kongrelerde, koruma olgusu; ayrıntılı bir şekilde irdelenmiş ve uluslar arası kabul edilen kurallar oluşturulmuştur.

3.4.1.3 Venedik Tüzüğü

1964'de Venedik'de yapılan "Eski Eserlerle İlgili Mimarlar ve Teknisyenler Uluslararası Kongresi"nde 1931'de kabul edilmiş olan "Atina Anlaşması'nın savaş sonrası yılların getirdikleri açısından yetersizlikleri tartışılmış ve yerini almak üzere "Eski eserlerin Bakım ve Onarımı konusunda Uluslar arası Tüzük" yani kısaca "Venedik Tüzüğü" hazırlanmıştır. Bu tüzükte koruma ile ilgili merkezi ilk olarak tek yapıdan mimari bütünlere ve hatta bütün tarihi şehre kadar gelmiştir: "tarihi anıt kavramı, terkedilmiş ve mimari objenin içerdiği kadar özellik gösteren bir uygarlığın, anlamlı bir gelişmeni yada tarihi bir olayın şahitliğini yapan kentsel yada kırsal bir si ti de içermektedir" kararma varılmıştır.

"II.Dünya savaşı sonrası yapı grupları; tarihi merkezler, semtler ve hatta şehir ve kasabaların tümü ile korunmasını ve koruma çabalarını şehir, bölge ve ülke çapında planlama çabaları ile bütünleştirilmesini sağlamak üzere, birçok ülke koruma ve imar mevzuatlarında değişiklikler yapmaya ve yeni kanunlar çıkarmaya başladılar. Kültürel değerlerin korunması konusu, bakım, onarım, sağlamlaştırma gibi teknik ve pasif sorunlar dışında, korunacak alanların şehir bünyesi ile ilişkisi yeni fonksiyonlar, koruma alanı sınırları içinde ve dışında yeni gelişmeler, bu gelişmelerle korunan değerlerin uyumu gibi sorunlarda kapsayan geniş çaplı bir bilgi alanı niteliği kazanmıştır" (Çeçener ve Danışman, 1973, s.18-19).

3.4.1.4 Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme – 1972 / Paris

“14.4.1982 tarih ve 2658 sayılı kanunla katılmamız uygun bulunan bu sözleşme, 23.5.1982 tarih ve 8/4788 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla onaylanarak, 14.2.1983 tarih ve 17959 sayılı Resmi Gazetede yayınlanmıştır”(R.G.17959, 1983).

Sözleşme, yedi bölümden oluşmakta olup giriş bölümünde kültüre ve doğal mirasın tüm dünya uluslarının malı olduğu fakat yeteri kadar korunmadığı, kültürel miras niteliğindeki bu yapıların bozulma nedenlerinin belirlenmesi, diğer uluslarla iletişimin kurulmasının gerekliliği ve bu hususlarda ülkeler arasında işbirliğinin sağlanması ve diğer sözleşmelerin gerekliliği dile getirilmiş ve bu gerekçeler sonucunda sözleşme kabul edilmiştir.

3.4.1.5 Avrupa Mimari Mirasının Korunması Sözleşmesi – 1985 / Granada

“3 Ekim 1985 tarihinde imzalanan ve 13/4/1989 tarihli ve 3534 sayılı kanunla onaylanması uygun bulunan Avrupa Mimari Mirasının Korunması Sözleşmesi'nin onaylanması, Bakanlar Kurulunca 18/5/1989 tarihinde kararlaştırılmıştır” (Özkan, 2000, s.203).

Bu sözleşme Avrupa Konseyine üye olan devletlerin aldığı ortak bir kararla imzalanmış olup giriş bölümündeki paragraflarda konsey devletlerince hangi amaçlar doğrultusunda metnin imzalandığı anlatılmaktadır. "Avrupa Konseyinin üyelerinin ortak paydada buluşması ve aralarındaki ilişkiyi daha sıkı kılmayı amaçlayarak; Avrupalılar olarak dile getirilen toplumların mimari miraslarını ülkelerin tekeline, ortak miras sayarak; daha önceki yıllarda kabul edilen diğer sözleşme ve anlaşmaların geçerliliğini baz alarak bu mimari mirasın geleceğe aktarımının önemine vararak kabul ettikleri bu sözleşmeye taraf olmuşlardır. Avrupa Mimari Mirasının Korunması sözleşmesi dokuz bölümden oluşmaktadır." (Yılmaz B. 2006)

3.4.1.6 Avrupa Kentsel Şartı – 1992 / Strasbourg

“Avrupa Konseyine bağlı olarak çalışan Avrupa Yerel ve Bölgesel Yetkililer sürekli toplantısının 17 – 19 Mart 1992’ de Strasbourg’da yaptığı 27. oturumunda kabul edilmiştir” (Kalelioğlu, 2000, s.267).

Bu sözleşme mimari mirasın korunmasının yanında kentleşmenin iyileştirilmesi için de kabul edilen hükümleri içermektedir. Avrupa Konseyi üye devletlerinin kabul ettiği sözleşmenin giriş kısmında kentsel şartın amacı ve felsefesinden söz edilmektedir.

3.4.1.7 Arkeolojik Mirasın Korunmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi – 1992 / Valetta

“16 Ocak 1992 tarihinde Valetta’da imzalanan ve 5/8/1999 tarihli ve 4434 sayılı kanunla onaylanması uygun bulunan ekli “Arkeolojik Mirasın Korunmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi (gözden geçirilmiş)’nin onaylanması”(R.G., 1999).

"Avrupa Konseyi üyesi devletler arasında daha yakın bir işbirliği sağlamak amacıyla, arkeolojik mirasın uygarlıkların geçmişi tanımasının temel bir öge olduğunu hatırlatarak, arkeolojik mirasın tahribatlarla yitirildiğini ve bu mirasın tüm Avrupa ülkelerinin ortak malı olduğunun altını çizerek sözleşme maddelerinde uzlaşmaya varmışlardır. Arkeolojik Mirasın Korunması Sözleşmesi, dokuz bölümden oluşmaktadır." (Yılmaz B. 2006)

3.5 Avrupa Ülkelerinde Korumacılık Tarihi ve Korumaya Yönelik Mevcut Çalışmaları

Tarihi çevrenin ele alınışındaki gelişmeleri değerlendirilmesi çalışmalarında, diğer batı ülkelerinin dışında Fransa, İtalya ve İngiltere'deki yaklaşımları ayrıca inceleyebiliriz. Özellikle ülkemizdeki tarihsel yapı ve sistemlere ilişkin benzerlikleri açısından, bu ülkelerden örnek aldığımız veya almamız gereken özellikleri olması sebebiyle bu üç ülke özellikle önemlidir.

Ülkemizdeki eski eserlerin yoğunluğu, bunların görünümünün yarattığı ortamla ilişkili olarak İtalya, özellikle temsilci olan Roma'daki gelişme, karşılaştırma bakımından yararlıdır. Türkiye'de geliştirilen merkeze dönük sistem ile benzerliği ve son yüzyıl içinde genel uygulamada hayli etken olması bakımından Fransa'daki oluşum ülkeyi özellikle incelememiz gerektiği sonucunu ortaya çıkarmıştır. Vakıflar düzenindeki tarihi gelişmenin yanı sıra, son yıllarda ülkemizde sayıları pek fazla artan, doğrudan doğruya veya yan ilişkilerle tarihi anıt ve yerleşmeler hakkında karar verme olanaklarına etkili olmaya başlayan özel kuruluş ve derneklerle kişilerin çalışmalarına yol gösterici olabilme amacıyla da İngiltere'de oluşan durum da ülkemiz açısından önem arz etmektedir.

3.5.1 Almanya

Almanya’da kültürel mirasın korunmasında yetkili organ her federal eyaletin kendisidir. Eyaletlerde, kendi kültürel işlerinden sorumlu bakanlıklar, bilimsel ve teknolojik koruma birimleri ve yerel belediyelerin çalışmalarına merkezi hükümetin İçişleri, Maliye, Bölge Planlama, İmar ve Kent Gelişme, Araştırma ve Teknoloji Bakanlıkları katkıda bulunmaktadır. Ayrıca koruma konusunda eyaletlerde görev alan kurumlar Eyalet Anıtlarını Koruma Kurumu, Yapı ve Sanat Eserlerini Koruma Kurumu ve arkeolojik eserler açısından Arkeolojik Eser Koruma Bölümü’dür.

Kültürel mirasın korunmasında bölge planları yapılmadan bir işlem gerçekleştirilemez. Koruma birimleri anıtlara yapılan her uygulamayı denetler ve mal sahibi ile devlet arasındaki iletişimi sağlar.

Tespit ve tescil işleri federal eyaletlerin sorumlu bakanlığının görevidir. Dini yapılar ise, ayrı bir döküm çalışmasına tabi tutulurlar. Tescil işleminden sonra devlet, vakıflar, özel girişimciler yapıların onarımları için kaynak aktarımı yaparlar. Kiliseler için de ayrı bir kaynak bulunmaktadır.

Almanya’da kültürel mirastan sorumlu kuruluşlar, Almanya anayasasının verdiği yetkiyle her federal devletin kendisidir. Mirasın korunması politikaları çerçevesinde her federal devletin kendi kültürel işlerinden sorumlu bakanlıkları, bilimsel ve teknolojik koruma birimleri, yerel belediye başkanlıkları ve belediye meclisleri birimlerin sorumludur. Federal hükümet çevre koruma önlemleri ve araştırmaları ile vergi mevzuatı gibi konularda aktif rol üstlenir. Bu hususu da İçişleri, Bölge Planlama, İmar ve Kent Gelişme Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Araştırma ve Teknoloji Bakanlıklar vasıtasıyla yürütür.

Koruma sistemleri; bölge planları ile genel planlara bağlı olarak tek yapıların korunması ve anıtların çevresinde koruma alanları bırakılması federal devletlerin yetkisindedir. Anıtların korunmasına ilişkin devlet mevzuatı 1971 – 1980 yılları arasında oluşturulmuştur. Yeni federal devletler ise 3 Ekim 1990’dan sonra mevzuatlarını yürürlüğe koymuşlardır.

Almanya’da anıt eserlerin %45’i anayasal tescile, %35’i deklarasyonla tescile alınmışlardır. Bu yapılar dışındaki kültür varlıkları da hem anayasal tescile, hem de

deklarasyonla tescile tabi tutularak daha üst düzey bir koruma statüsüne girmiş bulunmaktadır ki, bu yapılar da genellikle dini yapılardır (Schwarzer, 1995, s.92).

Korumada yükümlülükler, korunmakta olan bir binanın yıkımı, yeni bina yapımı, binanın özelliklerini değiştirecek değişikliklerin veya çevrenin genel özelliklerini değiştirecek inşaatların yapılması gibi konularda mal sahibi koruma otoritelerini haberdar etmek zorundadır. Koruma otoritesi mal sahibine yapısının koruma altında olduğunu belirterek düzgün koruma sağlamasını talep eder. Yine koruma otoritesi mal sahibinin isteği dışında yapıya el koyma, kamulaştırma hakkına da sahiptir.

Koruma altındaki bir binaya yasalar ve imar kurullarına aykırı eylemde bulunanlara çeşitli cezalar uygulanır.

3.5.2 İtalya

İtalya'da 18. yy'ın sonu ile 19. yy'ın sosyal devrimlerin, endüstrideki gelişme ile bağdaştığı ve Avrupa'daki yerleşmelerde büyük değişmelere zorlandığı bir devirde, Roma'nın merkezinde geniş bir alan tarih ve sanat araştırmalarına tahsis edilmiştir. Bu " Papalık Devletlerinde eski eserler hukukunun en önemli kararları 1802 ve 1820 yıllarında çıkartılan "EdittiDoriaPamplili" ile "EdittiDoriaPacca" dır. Bu yasalarla ilk defa eski eserlerinin bir liste yapılmasından bahsedilmekte ve bunları denetleyecek organların kurulması istenmektedir" (Sungur, 1989, s.26).

İtalya Birliği'nin kurulmasının ardından 1865 yılında çıkartılan bir yasa ile özel kişi ve örgütlerin elinde milli eserler sayılan tarihi anıtlara, kamu yararına-devlet adına- el konulmasından bahsedilmekte daha sonra senatoya verilen kanun tekliflerinde ise hükümetin sanata ve tarihi eserler, anıtlara önem verdiği ve devletin bu eserlerin onarımına izin vereceği belirtilmiştir.

"Birliğin kurulmasından sonra yapılan etraflı ve uzun çalışmalar sonucu hazırlanan tasarı 12.6.1902 yılında kanunlaşmış ve bu kanunla hem taşınır hem de taşınmaz eserlerin korunacağı, kamuya ait eski eserlerin, önemli ve korunmaları halinde yurt kültürüne zarar verecek özel mülkiyetteki eski eserlerin listeleneceği kabul edilmiş, bu eserler Milli Eğitim Bakanlığı'nın gözetimine verilmiş, eserlerde

izinsiz değişiklik yapılması ve satılmaları yasaklanmış ve hükümlere uymayanlara ceza verileceği açıklanmıştır" (Sungur, 1989, s.29).

Günümüzde İtalya'da kültürel mirasın korunması ve koruma politikalarının oluşturulmasında Kültürel Miras ve Çevre Bakanlığı doğrudan sorumlu ve yetkilidir. Faaliyetlerini ülke geneline yayılmış Bölge Koruma Müdürlükleri aracılığı ile sürdürür.

Bakanlık, koruma çalışmalarında Bayındırlık Bakanlığı, yerel yönetimler ve belediyelerle işbirliği içinde uygulamaları denetler. Korumaya yönelik hizmetlerde Ulusal Kültür ve Çevre Değerleri Kurulu ile Bölge kurulları bilimsel danışmanlık yaparlar. Tespit ve tescil işlemleri Bölge Koruma Müdürlükleri tarafından yürütülür.

Kültürel mirasın korunmasında doğrudan Kültürel Miras ve Çevre Bakanlığı yetkilidir. Bayındırlık Bakanlığı da belli konularda sorumluluk taşır. Kültürel Miras ve Çevre Bakanlığının kültürel mirasla ilgili sorumlulukları Çevre, Mimarlık, Arkeolojik, Sanatsal ve Tarihi Değerler Merkez Bürosu tarafından yürütülür. Bu büro ülke düzeyindeki çalışmalarını yerel düzeyde 64 adet koruma müdürlüğü aracılığı ile sürdürür. Bu birim, hem kültürel mirasın korunması, hem de anıtların ve ulusal müzelerin yönetimi ile yerel ve özel müzelerin denetimi işlerinde yetkilidir. Birim içerisinde Restorasyon Merkez Enstitüsü, Katalog ve Dokümantasyon Merkezi ve Ulusal Grafik Enstitüsü görev yapmaktadır. Bölgesel olarak kültürel sorumluluklar kültür, çevresel ve yerel planlama uzmanlarınca yürütülür. Bu uzmanlar bölge kurulunca seçilen bölgesel yetkililerdir. Belediyeler ise kendi sınırları içerisinde yerel kültürel mirasın korunmasından sorumlu oldukları için daimi miras koruma uzmanları atamak durumundadırlar (Doordan, 1988, s.67).

İtalya'da koruma sistemi, anıt yapı düzeyinde ve sitlere ilişkin kültürel miras koruma hükümleri mimari anıtlar, kentsel yapılar ve sitlere göre bir ayırım getirmemiştir. İtalyan mevzuatı bütün değerleri birleştiren geniş kapsamlı bir yaklaşımı benimsemiş ve mevcut kuralları farklı durumlara göre değerlendiren bir sistem kurmuştur. Korunması gerekli kültür varlıkları ve anıtların korunmasında herhangi bir derecelendirme yapılmamaktadır.

İtalya'daki kanun mevzuatında 1939 yılından başlayarak çeşitli konuları kapsayan birçok kanunun yürürlüğe geçirilmiştir.

İtalya'da da ülkemizdeki gibi Kültür Bakanlığına bağlı olarak çalışan kurullar ve müdürlükler bulunmaktadır. Kültür Bakanlığı korumaya yönelik hizmetlerini Ulusal Kültür ve Çevre Değerleri Kurulunun (National Council for Cultural and Environmental Assets) danışmanlığında yürütür. Bu kurul yine ülkemizde ki koruma kurullarına benzer şekilde bakanlıkça atanmış, kültür konusunda uzmanlaşmış, temsilcilerden oluşmaktadır.

Koruma altına alınan bir yapının sahibi Kültürel Miras ve Çevre Bakanlığı tarafından koruma kurulunun aldığı karardan haberdar edilir. Mal sahibi karardan haberdar edildikten sonra altı ay içinde itirazını yapar ve bölge kurulu bu itirazı incelemek üzere toplanır. Konuya ilişkin dosyasında; bakanlık kararı, tapu belgesi, tarihi ve sanatsal bilgi-belgeler ve fotoğrafik belgeler ilgili kurum bünyesinde saklanır.

Restorasyon konusunda hem bakım-onarım, hem de esaslı onarım işlemleri kapsamında da ilgili koruma bürosundan onay alınması gereklidir.

İtalyan yasalarına göre tescilli yapılara sahipleri tarafından yapılan bakım-onarım ve restorasyon çalışmaları kamu hizmeti olarak sayılır. Devlet yasal olarak tescilli yapı sahibine bakım yapma talimatı vermeye ve buna uymayan yapı sahiplerinin binalarını kamulaştırma hakkına sahiptir. Devlet mülkiyetin el değişimi durumunda öncelikli satın alma hakkına sahiptir. Ulusal otorite, bölgesel veya yerel düzeyde alınan kararları geri çevirme veya onaylama seçimlerini yapmakta özgürdür.

Tescilli yapıların zarar görmesi durumunda koruma yasalarının ihlallerine yönelik cezalara ilişkin maddeler Ceza Kanununda yer bulmakta; para cezası, hapis ve yapının kamulaştırılması gibi farklı şekillerde cezai işlemler uygulanmaktadır.

3.5.3 İspanya

İspanya'da her bağımsız topluluğun kültür varlıklarının korunmasına ilişkin kendi koruma kararlarını oluşturma ve uygulama hakkı olmakla beraber İspanyol Ulusal Mirası ile Ulusal Koruma Politikalarının oluşturulması sorumluluğu Kültür Bakanlığınadır.

İspanya'da gerek Kültür Bakanlığının, gerekse bağımsız topluluğun kültürel miras konusunda bilimsel danışmanlığını yürüten Anıtlar ve Sitleri Koruma Kurulları

bulunmaktadır. Tespit ve tescil işlemleri varlığın önemine göre Kültür Bakanlığı ya da bağımsız topluluğun ilgili birimi tarafından yapılır.

Ülkemizde olduğu gibi Tarihi bahçeler, parklar gibi doğal varlıkların dışında kalan kültür varlıklarının korunması, Kültür Bakanlığının yetki ve sorumluluğundadır.

İspanya’da kültürel mirastan, Kültür Bakanlığı ve bu bakanlığa bağlı olan Güzel Sanatlar ve Arşiv Bölümü ile Kültürel Mirasın Korunması ve Restorasyonu Enstitüsü; Bağımsız toplulukların ilgili bölümleri ve belediyeler sorumlu kurum ve kuruluşlar olarak söylenilebilir.

İspanya’da koruma sistemi incelendiğinde; krallık sistemiyle yönetilen ülkede koruma mevzuatında genel bir yasa bulunmakla birlikte bu yasaların uygulanması için kraliyet izni gereklidir. Koruma bağlamında halen yürürlükte olan 16 / 1985 İspanyol Tarihi Mirası Yasası, 16 / 1985 sayılı yasanın uygulanmasına ilişkin 111 / 1986 sayılı Kraliyet Kararı, 1 / 92 sayılı arazi planlaması ve kent planlamaya ilişkin kraliyet kararı bulunmaktadır. 16 / 1985 sayılı yasa tarihi yapı grupları için yeni bir sistem geliştirmiş olup daha önce birbirinden bağımsız olarak çalışan tarihi miras ve kent planlaması bölümlerinin birlikte çalışması sağlanmıştır.

16 / 1985 İspanyol Tarihi Mirası yasasında aşağıda tanımlanacak olan tarihi miras kavramına uyan varlıkların en önemli olanları tespit edilerek bu yasa gereğince kültürel değer olarak tescil edilmektedirler. Bu tanıma göre “bütün sanatsal, tarihi, paleontolojik, arkeolojik, etnoğrafik, bilimsel veya teknik değeri olan dokümanter ve bibliyografik malzemeler, arkeolojik kalıntılar ve sitler, doğal sitler ve sanatsal, tarihi veya antropolojik değeri olan bahçe ve parklar” İspanyol Tarihi Mirasını oluşturur. Söz konusu miras içinde anıtlar, bahçeler, tarihi yapı grupları, tarihi sitler ve arkeolojik bölgeler kültürel değer olarak tanımlanırlar, ancak koruma bağlamında her hangi bir derecelendirilmeye tabi tutulmazlar (Bernado, 2000, s.26).

16 / 1985 sayılı yasaya göre her bağımsız topluluk kendi iradesiyle kendi sınırları içindeki kültürel değerli özel veya kamu varlığı için tescil işlemini başlatmak durumundadır. 1991 Anayasa 62 Mahkemesi kararı ile bağımsız topluluklar, 16 / 1985 sayılı yasaya uygun olmak koşuluyla kendi kültürel değerlerinin koruma koşullarını koyma hakkına sahiptir.

Kültür Bakanlığı kendi isteğiyle veya herhangi bir özel veya tüzel kişinin başvurusuyla İspanyol Tarihi Mirasına konu olabilecek, merkezi hükümetçe kamu hizmetine sunulmuş veya ulusal mirasın bir parçası olan kültür varlıkları için tescil işlemini başlatabilir.

İspanya'da koruma konusunda devlet politikalarını yönlendiren veya izleyen Anıtlar ve Sitler Kurulu gibi "Ulusal Danışma Kurulları" bulunmaktadır. Bu kurullar her bağımsız topluluğun kendi bünyesinde bulunmaktadır.

Bağımsız topluluğun ya da diğer kuruluşların isteği ile başlatılan bir tescil sürecinde Kültür Bakanlığının görüşlerinin alınması zorunludur. Tescil işlemi, tescile ilişkin krallık kararnamesinin resmi gazetede yayınlanması ve varlığın genel kayıtlara geçmesi ile resmîyet kazanmaktadır. Bu konuda mal sahibinin olumlu görüşü zaruri değildir.

İspanya'da belediyelerin, bağımsız topluluk ya da Kültür Bakanlığı ile işbirliği yapma gerekliliği kültür varlığının hasar görmesi, tehlike altında olması veya kullanım fonksiyonlarının değiştirilmesi durumlarında gerekli hale gelmektedir. Yine sadece kamulaştırma gereği olduğu durumlarda merkezi hükümet alt düzeyde alınan kararları değiştirebilir ya da iptal edebilir. Yetkililer tescilli yapıların onarımını mal sahibinden talep edebilirler; ayrıca yine mal sahibinden kendi olanaklarıyla yapının yıkım veya yeniden yapımını isteyebilirler. Mal sahibinin yapının korunması için gerekli görülen işlemleri yapmaması durumunda yasanın ilgili maddeleri uyarınca yapı kamulaştırılabilir ya da mal sahibine para cezası uygulanabilir.

3.5.4 İngiltere

İngiltere'de 1700'lü yıllarda büyük yangınlar ve doğal yıkımlar sonucu zarar gören eski eserleri ve eski kent kalıntılarını korumayı ve olabildiğince belgelemeyi amaçlayan Londra Eski Eserler Derneği'nin çabaları, koruma konusunda bilinçli ilk dernek olması ile önem taşımaktadır. "18.yy başlarından itibaren İngiltere'de gelişen Ortaçağ mimarisine ilgi ve bu ilginin 19.yy başlarındaki politik davranışları ile desteklenerek, dinsel görüntü altında, kiliselerin onarımında bir tür stil birliği yaklaşımı ile yönlendirilişine karşı güçlü bir gelişme izlenmektedir. 1877'de İngiliz "ArtsandCrafts" akımının öncüsü W.Morris "restorasyon" yerine koruma ilkelerine

bağlı ve yalnız bu konuyu amaç edinen "Society For The Protection of Acient Buildings" adlı derneği kurar. Anıtları korunması hareketi ile birlikte gelişen anıtların belgelenmesi çalışmaları İngiltere'de tarihi anıtların büyük bir kısmının jeolojik, tarihi, arkeolojik yönleri ve planlar, fotoğraflar, mimari tanımları ile birlikte saptanmaya başlanır ve 1882 yılında koruma ile ilgili ilk yasa "Eski Anıtları Koruma Yasası" çıkarılır ve kullanılmayan eski yapıların ve tarihsel kalıntıların bu yasa ile devlet mülkiyetine alınması öngörülür" (Erder, 1975, s.220).

"İngiltere, tarihi anıt, çevre ve yerleşmelerin korunup değerlendirilmesi konusunda, diğer Avrupa ülkelerinden farklıdır. Bu farklılığın en önemli nedeni, amacı mimari ve tarihi bakımdan önemli yapılan ve tabii güzellikleri olan araziye kamu yararına devamlı olarak koruma şeklinde özetlenebilecek "National Trust" adlı kuruluşun varlığıdır. İlk çalışmalarını kıyılardaki araziye korumaya yöneltmiş, ülkenin tabii özelliklerinin ve iyi yapıların bozulmamasını denetlemiş, arkeolojik dernekleri mahalli kuruluşlarla birleşmeye çalışmıştır" (Erder, 1975, s.221).

İngiliz toplumunun hukuk anlayışı ve uygulaması konusunda dünyanın diğer milletlerine göre önemli bir ayrıcalığı olduğu şüphesizdir. Bu ayrıcalığı yaratan en önemli unsur, İngiliz Kanunlarının (İngilizler yazılı anayasaya sahip değildir. Anayasal kurallar yaşayanlarca bilinir) yürürlüğe girmeden önce halkın bilincinde oluşması, bu kanunlara önce halkın gereksinme duymasındır. Taşınmaz Eski Eser ve Çevre Korunması bunun en belirgin örneklerinden biridir.

"1900 yılında "Eski Anıtları Koruma Yasası" çıkartılmış. Tarih öncesi kalıntılar yanında ortaçağ yapılarını da korumayı amaçlamış ve kapsamı tarihi geleneksel ve artistik değerleri nedeni ile korunması gerekli görülen yapıları içine alacak şekilde genişletilmiş. Bugünkü anlamı ile, İngiltere'de getirilen ilk koruma tedbirleri 1913 yılında yürürlüğe giren "Eski Anıtları Sağlamaştırma ve Düzenleme Yasası" ile "Tarihi Anıtlar Komisyonu" tarafından korunması gerekli görülen eski eserlerin tescil edilmesi ve tescil edilen yapıların korunması için yapılacak her müdahale için izin alınması zorunluluğu getirilmiş, yerel yönetimlere ve Bakanlığı'na eski eserleri koruma görevi verilmiş, eski eserlere zarar verenlere para ve hapis cezası öngörülmüştür" (Zeren, 1984, s.37).

Günümüzde İngiltere'deki koruma politikalarının belirlenmesi ve kültürel mirasla ilgili hizmetleri yürüten merkezi örgüt Kültür, Medya ve Spor Bakanlığıdır. Bakanlığa ve İngiliz Hükümetine kültürel mirasın korunması ile ilgili konularda resmi danışmanlık yapmak üzere parlamento tarafından özel olarak Tarihi Binalar ve Anıtlar Kurulu (English Heritage) kurulmuştur. İngiltere'de English Heritage'ın dışında çeşitli sivil toplum örgütleri ile hükümet dışı kuruluşlar koruma konusunda hem bakanlığa, hem de yerel yönetimlere danışmanlık yaparlar.

İngiltere'de korumacılık konusunda sorumlu kurum ve kuruluşlar; Kültür, Medya ve Spor Bakanlığıdır. Bu örgüt görevlerini 1997 yılına kadar Ulusal Miras Devlet Bakanlığı adıyla yürütmüş, daha sonra adı değişmiştir. Bu bakanlık tarihi yapıların tespiti, anıt eserlerin listelenmesi vb. işlemleri Tarihi Binalar ve Anıtlar Kurulu aracılığı ile yapmaktadır. Bu kurul anıt eserlere ilişkin yasanın uygulattırılması görevini yürütmektedir. Koruma konusunda görev yapan ve diğer ülkelerden farklı olarak İngiltere'de göze çarpan bir diğer kurum da, Mimarlık ve Yapılanmış Çevre Kuruludur. Bu kurul tarihi çevrenin kalitesinin artırılması, kimliğinin korunması ve güçlendirilmesine yönelik hizmetlerde bulunmaktadır.

İngiltere'de de krallık yönetimi olmasına karşın ülkede koruma ve planlama ile ilgili pek çok yasa çıkarılmıştır. Korumaya yönelik hükümler içeren bu yasalar; 1953 yılı Tarihi Binalar ve Anıt Eserler Yasası, 1971 yılı Kent Planlama Yasası, 1974 yılı Kent ve Kasabalar, Kentsel Servisler Yasası, 1979 yılı Anıt Eserler ve Arkeolojik alanlar Yasası, 1983 yılı Ulusal Miras Yasası, 1990 yılı Tescilli Binalar ve Koruma Alanları Planlama Yasasıdır (Bowyer, 1980, s.41).

Mimarlık ve Yapılanmış Çevre Kurulu, Kültür, Medya ve Spor Bakanlığınca finansmanı yapılan yetkili fakat bakanlık dışında kurulmuş bir kuruldur. İngiltere'de mimariyi desteklemede rol almak üzere oluşturulmuştur. Bu kuruluş aynı zamanda tarihi çevre içinde de mimari kaliteyi arttırmayı ve bilinçli koruma uygulamaları yapmayı ve yaptırmayı amaçlayan bir kuruluştur. Bu kuruluş yerel ve merkezi yetkililer ile özel girişimcileri, ulusal görüş dikkate alınarak iyi mimarlık eserlerinin üretilmesi amacıyla eğitir. Kurul, politika üreten bir birim şeklinde çalışmakta ve çevre konularında, mimar seçiminde, tasarımın iyileştirilmesinde ve inşaat süreçlerinde yardımcı olmaktadır.

Tescilli yapıların yıkım veya değiştirilmesine yönelik izinleri Bölgesel Planlama Birimleri vermektedir. Onaylama veya geri çevirme görüşünü bakanlığın bu birime verdiği tescil listeleri doğrultusunda yapmaktadır. Koruma kararına itiraz bakanlığa yapılabilir. Bakanlık bu başvuruyu reddederse ilgilileri tazminat isteme hakkına sahiptir. Bir alandaki yeni yapılanmada, hem tescille, hem de planlama ile ilgili izin almak zorunluluğu bulunur. Bu başvurular reddedilirse, yine bir üst kademeye gidilebilir ve karara itiraz edilebilir. Bu itiraz da reddedilirse, mal sahibinin tazminat hakkı doğar. Sit alanlarındaki tescilsiz yapıların yıkımı için de bakanlıktan izin alınma gerekliliği bulunmaktadır.

İngiltere’de tescilli binalara yönelik kurallara ve yaptırımlara uyulmaması durumunda 20.000 pound’a kadar para ya da altı aya kadar hapis cezası uygulanabilir. Konu ağır ceza mahkemesinde görüşülmeğe, para cezası limitsiz olarak artar ve hapis cezası da iki yıla kadar çıkarılabilir.

3.5.5 Fransa

Fransa'da Fransız İhtilali ile feodal yönetimi anımsatan her yapının ve eserin ortadan kaldırılmasını amaçlayan bir yıkım eylemi başlatılmıştır.

"Aydınlar arasında yıkıma tepki olarak doğan koruma düşüncesi ihtilalden sonraki yönetim tarafından da benimsenmiş. 1791 yılında anıtların korunmasını sağlayarak Milli Eğitim Komitesi'nin kurulması için bir kanun çıkarılmış. 1792'de Fransa'daki bütün resmi örgütlere sanat ve eğitim amaçlı kullanımlar için korunmaya değerli görülen eserlere sahip çıkmaları, bu eserlerin zarar görmelerini engellemeleri ve koruyucu tedbirler almaları bildirilmiştir. 18.yy sonunda Anıtlar Komisyonu kurulmuştur. Anıtlar komisyonu'nun çalışmaları "Halk Müzesi", "Milli Anıt" gibi kavramların oluşup yerleşmesini sağlarken, Fransa'nın birçok yerlerinden devlet tarafından kamulaştırılarak toplanan eserlerin sergilenmesi için Louvre ve Fransız Anıtları Müzesi gibi müzelerin kurulması başlamıştır. 1820'lerden sonra Victor Hugo, Prosper Merime gibi yazarlar, yayınları ile koruma bilincinin oluşması ve yaygınlaştırılması için çalışmışlar, 1834 yılında ise Tarihi Anıtlar Komisyonu'nu kurmuşlardır. 1830 yılından sonrası, Fransa'da anıt ve yaratıldıkları ortamın korunması için çalışmaların yoğunlaştığı dönemdir. 1840 tarihinde ilk kez Fransa'da

özel mülkiyetteki yapılarında tescil edilip korunması fikri ortaya atılmıştır. 1854-1879 yılları arasında gerek sorumlu mimarlar, gerekse kamuoyu ile özel teşebbüslerle birçok anıt eser onarılmaya çalışılmıştır. 30 Mart 1887 tarihli anıtları sınıflandıran kanun, kısmen dahi binaların tahrip edilmeyeceğini, güzel sanatlarla görevli bakanın onayı olmadan restorasyon ve tamir edilemeyeceklerini veya herhangi bir değişiklik yapılamayacağını belirtmektedir.

Günümüzde Kültürel mirasın korunmasına yönelik politikaların oluşturulması ile uygulamaların yapılması ve denetlenmesi Kültür Bakanlığının merkez ve yerel örgütleri aracılığı ile yapılmaktadır.

Doğal varlıkların korunması ile kent planlama ve uygulamasına yönelik işlemler, Çevre Bakanlığının sorumluluğundadır. Fakat en alt seviyedeki örgütlenme içinde Çevre Bakanlığına bağlı çevre müdürlükleri ile Kültür Bakanlığına bağlı mimarlık müdürlükleri uygulamaları birlikte yürütürler.

Merkezi birimler politikalar üretirken yerel örgütler uygulamaları belediyelerle birlikte hareket ederek denetlemektedir. Fransa'da planlamanın yerel yönetimlerin, korumanın ise devletin sorumluluğunda olduğu ortak bir çalışma sistemi uygulanmaktadır. Ulusal düzeyden yerel düzeye kadar konuların niteliğine bağlı olarak farklı koruma kurulları oluşturulmuştur. Bu kurullar bilimsel danışmanlık görevlerini üstlenirler.

Fransa'da kültürel mirastan sorumlu kuruluşlar Fransa'da 1995 yılında çıkan 95 / 770 sayılı "Kültür Bakanının Yetkileri Hakkında Kanun", Kültür Bakanlığının kültürel miras konusundaki görevlerini belirlemiştir. Bu yasaya göre; mimari ve kentsel miras ile tarihi anıtların ve çevrelerinin iyileştirilmesine yönelik çalışma ilkelerinin belirlenmesi; koruma alanları, kentsel, mimari ve peyzaj mirası koruma alanlarına yönelik kurulların uygulanması; sitlerin korunması, muhafazası ve iyileştirilmesine yönelik politikaların belirlenmesi; tarihi anıtlar, arkeolojik sitler, kentsel yapı grupları ile ilgili koruma politikalarının belirlenmesi ve uygulanması görevleri Kültür Bakanlığının yetkisindedir.

Kültürel mirastan sorumlu olan diğer bir kurum olan Çevre Bakanlığı ise genel anlamda çevre kalitesinin korunmasından sorumludur. Peyzaj ve sitlerin korunma önlemleri ve kıyı alanları ile dağların korunmasının sağlanması, kent

planlama, bayındırlık, ulaşım ve temel altyapının yapılması ve uygulanmasına yönelik politikaların saptanması da Çevre Bakanlığının görevleri arasındadır. Çevre Bakanlığının koruma politikalarının uygulanmasında, Bölgesel Çevre Müdürlükleri ile Kültür Bakanlığının Mimarlık ve Miras Müdürlükleri görev almaktadır.

Fransa'daki koruma sisteminde şu yasalar yürürlükte bulunmaktadır:

- 1913 tarihli Tarihi Anıtlar Yasası
- Tarihi anıtları çevreleyen alanı da içeren 1913 tarihli yasayı değiştiren 1943 yasası
- 1930 tarihli Sanatsal, Tarihsel, Bilimsel, Efsanevi veya Görsel Önemi Olan Doğal Anıtların Korunması Yasası
- 1962 yılı Koruma Alanları Yasası (Malraux Yasası) – Bu yasa 1983 yasası ile değiştirilerek yetkilerin merkezden yerele kaydırılması ile mimari kentsel ve peyzaj mirası koruma bölgelerinin oluşturulması sağlanmıştır
- 1993 tarihli Peyzajların Korunma ve Geliştirilmesi Yasası
- Reklam Yasası : Koruma alanları, kültür varlıkları vb. yerlerde reklamlar, işaretler, levhalar vb. reklam araçlarının geliştirilmesini sağlamıştır.

3.5.6 Yunanistan

Yunanistan'da koruma politikaları ve yasal düzenlemeler Kültür Bakanlığının yetkisindedir. Bu yetki bakanlığa bağlı üç ayrı genel müdürlük tarafından kullanılmakta olup arkeoloji, müzecilik ve kültürel mirasın korunması konularına göre biçimlenmiştir. Bu üç genel müdürlükle ilgili konularda bilimsel danışmanlığı iki ayrı kurul yapmaktadır. Ulusal düzeyde görev yapan bu yüksek kurulların yanı sıra altı adet yerel anıtlar kurulu bulunmaktadır.

Koruma uygulamaları, yerel yönetimlerle birlikte bakanlığın yerel örgütleri tarafından yürütülmektedir. Çevre Bakanlığı sivil mimarlık örneği yapıların korunmasında doğrudan yetkilidir. Sivil mimarlık örneği yapıların korunmasında Çevre Bakanlığının Mimari Çevre Kurulları danışmanlık yapar. Koruma ve planlama hizmetleri koordineli olarak her iki bakanlığın denetiminde yerel yönetimlerin koordinatörlüğünde yürütülür. Sivil mimarlık örneği yapıların dışındaki kültür varlıklarının tespit ve tescil işlemleri Kültür Bakanlığının, sivil mimarlık örneği yapıların tespit ve tescili ise Çevre Bakanlığının yetkisindedir.

Yunanistan'da Kültür Bakanlığı'nda bulunan üç ayrı birim özellikle mimari mirasla ilgilidir. Bu birimlerden olan Eski Eserler Genel Müdürlüğü 1830 yılından önceye tarihlenen anıtların yasal korunması ve muhafazasından sorumludur. Genel müdürlük aşağıdaki merkez birimlerinden oluŐmuŐtur.

- Prehistorik ve Klasik Eserler Müdürlüğü
- Bizans ve Bizans Sonrası Anıtlar Müdürlüğü
- Envanter ve Yayınlar Müdürlüğü
- Eski Eserleri Koruma Müdürlüğü
- Kamulaştırma Dairesi
- Merkez Arkeoloji Konseyi Sekreteryası

Mimari mirasla ilgilenen bir diğer bölüm, Müzeler ve Restorasyon İŞleri Genel Müdürlüğüdür. Bu müdürlüğe bağlı dört merkez birim bulunmakta olup aşağıda isimleri verilmiştir.

- Anıt Eserler Restorasyon Müdürlüğü
- Müze alıŐmaları Müdürlüğü
- Müzeler İnceleme Müdürlüğü
- Kültürel Yapılar ve 1830 sonrası Modern Anıtların Onarım Müdürlüğü

Koruma sistemleri, 1975 tarihli Yunanistan Anayasasının 24. Maddesinde belirtilen, devletin kültürel ve doğal varlıkların korunmasını ve bu mirasın korunması ile ilgili her türlü önlemin alınmasını zorunlu kılar.

Yunanistan'da anıtlar yapıldıkları dönemlere göre gruplara ayrılırlar ve bu gruplara yönelik 1923 yılında çıkan 5351 sayılı yasa 1830 öncesi anıtların koruma altına alınmasını, 1950 yılında çıkan 1469 sayılı yasa 1830 sonrası anıtların koruma altına alınmasını öngörmektedir.

3.6 Türkiye'de Korumacılık Tarihi

Türkiye eski eserlerin çeşitliliği açısından oldukça zengin bir ülke olmakla birlikte M.Ö. 8000 dönemine kadar uzanan uygarlıkların yerleşim yeri olarak da öneme sahip bir ülkedir. Yıllar geçtikçe bir diğerinin yaşadığı alan üzerinde yerleşen topluluklar, kendilerinden önceki uygarlıkların yapılarına zarar vererek eski kültürü yok etme eğilimlerinde bulunmuşlardır. Ancak Anadolu'da, Osmanlılardan başlayarak kültürel ve doğal mirasın korunmasında birçok çalışmalar yapılmıştır. Kültürel mirası koruma bilinci Osmanlılarda 1866 yılında askeri malzemenin St. Irene Kilisesinde toplanması ile başlamıştır. Daha sonra 13 Şubat 1869 yılında kabul gören Asar-ı Atika Nizamnamesi ise, 1874 – 1884 – 1906 yıllarında yapılan değişikliklerle kapsamı arttırılmıştır. Bu yasanın öne çıkan konusu ne şekilde olursa olsun yurt dışına çıkarılan arkeolojik eserlerin korunmasıdır. Bu sayede ülkemizde müze çalışmaları önem kazanmış, daha çok taşınır eski eserlere verilen önem artmıştır. Son Osmanlı'da ayrıca 1906 – 1912 – 1920 – 1922 yıllarında yapılan çalışmalar ve kabul edilen kanunlar sayesinde koruma çalışmaları yapılmaya devam edilmiş olsa da, Balkan Savaşı , I. Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşları zamanında eski eser korunması geri planda kalmıştır (Çeçener,1995).

Türkiye'de kültür varlıklarının korunması amacıyla yapılan ilk düzenlemenin, gerçek anlamda 1906 tarihinde yürürlüğe konulan “Asar-ı Atika Nizamnamesi” ile başladığı kabul edilmektedir. 1914 yılında çıkarılan “Muhafaza-i Abidat Nizamnamesi ” ile de taşınmaz kültür varlıklarının korunması amaçlanmıştır.

Cumhuriyet döneminde ise, 1931 yılında eski eserlerin korunma önlemlerinin belirlenmesi amacıyla bir komisyon oluşturulmuştur. Korumanın çevre boyutunun gündeme gelmesi ise, 1944 yılında “Eski Eserler ve Müzeler Birinci Danışma Komisyonu”nun toplanmasıyla olmuştur. Bu komisyonun oluşturulması ile kültür varlıklarıyla ilgili yeni tanımlar getirilirken, tespit ve tescil işlemlerinin önemi belirlenmiş, kent ve kasabalardaki imar faaliyetlerinin koruma kavramı dikkate alınarak gerçekleştirilmesi hedeflenmiştir.

1951 yılında bir yasa ile kurulan “Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu”, koruma ile ilgili ilkeleri ve yapılarda gerçekleştirilecek müdahale biçimlerini belirlemek, proje bazında karar vermek gibi çağdaş görevler üstlenerek,

ülkemizin yapılaşma ve kentleşme süreci içinde tarihsel ve geleneksel çevrenin korunması aşamasında büyük katkılarda bulunmuşlardır.

1973 yılında, kültür ve tabiat varlıklarının korunması, bakımı ve değerlendirilmesine ilişkin çağdaş kavram ve yaklaşımları içeren “Eski Eserler Yasası” çıkarılmış, taşınmaz kültür varlıklarının korunmasında tek yapı ölçeğinin yanı sıra, bu yapıların bir arada oluşturdukları çevrenin bir bütün olarak korunması ve yaşatılması gereği ortaya konmuştur.

Korumacılık kavramı 1980'lere kadar yapısal ölçekte sürdürülmüş, çevresel ölçekte yapılması gerekli çalışmaların farkına varılarak, 21 Temmuz 1983'te yürürlüğe giren 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile planlama konusu da koruma kavramıyla birlikte düşünölmeye başlanmıştır. Son olarak 17 Haziran 1987'de kabul edilen 3386 sayılı Tamamlayıcı Kanun halen yürürlükte olan mevzuattır (Bulum, 1999).

1983 yılında çıkarılan “2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu” ve bu kanundaki bazı değişikliklere ilişkin 1987 yılında çıkarılan 3386 sayılı Kanun ile de, taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarıyla ilgili tanımlar geliştirilmiş, karar ve denetim mekanizması olarak da “koruma kurulları” oluşturulmuştur.

3.6.1 1710 Sayılı Eski Eserler Kanunu

Eski eser korumacılığında daha çağdaş bir yapı içerisinde bulunan 1710 sayılı kanun ülkemiz sınırları içinde bulunan kültür varlıklarının tarihi çevre bütününde doku halinde korunmasını sağlayan ilk yasa olarak korumacılık konusunda önem arz etmektedir.

Bu kanun sayesinde, eski eserlerin bakımı ve onarımından sorumlu olan tüm kurum ve kuruluşlar açık olarak belirtilmiştir. Var olan eski eserlerin sahiplerine bir takım yasaklayıcı hükümler getirmesinin yanı sıra, yine bu eser sahiplerine bazı ayrıcalıklar da tanınmıştır. Bu ayrıcalıklardan en önemlisi olarak emlak vergisinden muaf tutulmaları söylenebilir (Akozan, 1997).

1710 sayılı Eski Eser Kanunu büyük ölçüde Venedik Tüzüğü'ne dayanmakta idi. Bu kanun sayesinde 2 Temmuz 1951 tarihinde kurulan ve kısa adı G.E.E.A.Y.K. olan “Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu”nun yetkileri daha

belirgin duruma getirilmiştir. Kanunlar incelendiğinde artık G.E.E.A.Y.K'ın kendi yasası bulunmakta ve bu yasa doğrultusunda yapması gereken uygulamaları yerine getirmektedir.

1710 sayılı Eski Eserler Kanunu on yıl kadar yürürlükte kalmış ve bir çok durumda görevini yerine getirmiş olmasına rağmen, kentsel bağlamda yeterli donanımına sahip olmadığı gerçeği doğrultusunda 21 Temmuz 1983 yılında yürürlükten kaldırılmıştır (Akozan, 1997).

3.6.2 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu

“Halen yürürlükte olan yasadaki koruma çalışmalarının bir planlama sorunu da olduğu açıkça dile getirilmiştir; korumaya yönelik çalışmalarda planlamanın, yapım değerlendirme ve uygulama süreçlerini bir bütün olarak ele alma gerekliliği üzerinde durulmuştur. Yasa, genel olarak daha detaylı ve ihtiyaca cevap veren bir metin olması yanında, zaman sınırlaması getirmesi, tartışma konusu olmaktan deva etmiştir.” (Yılmaz B. 2006)

“2863 sayılı yasa yedi bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm olan “Genel Hükümler” başlığı altında beş madde bulunmaktadır. Birinci maddede kanunun korumacılıkta hangi amaçları güderek oluşturulduğu, ikinci maddede kapsam olarak korumada görevli kurum ve kuruluşların görevleri, üçüncü maddede kanunda geçen tanımlamalar açıklanmaktadır. Bu tanımlara göre eski eser kavramı yerine kültür varlıkları, tabiat varlıkları, sit, koruma kavramı, koruma alanı terimlerinin açıklaması ve kanunda geçen isimlerin geniş açılımı yapılmaktadır. Madde 4’te herhangi bir kültür ve doğal varlığı bulan kişinin bu bulguyu üç gün içinde mülki amirlere, ihbarı alan amir ise en geç on gün içinde bakanlığa bildirmekle yükümlü olup; bakanlığın da gerekli işlemleri hemen başlatması gerektiği dile getirilmiştir. Madde 5’te bulunan varlıkların özel durumlar dışında devlet malı olduğu belirtilmiştir (R.G.18113, 23.7.1983).” (Yılmaz B. 2006)

“İkinci bölüm “Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları” başlığı altındadır. Bu bölümde on yedi madde yer almaktadır. Madde 6’da korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının tanımları yapılmıştır. Bu tanımlara göre; 19. yüzyıl sonuna kadar yapılmış taşınmazlar, bakanlıkça önemli olduğu

belirlenen taşınmazlar, sit alanı içinde kalan taşınmazlar, Türkiye Cumhuriyeti tarihinde yeri ve önemi olan taşınmazların korunmaya alınması gerektiği belirtilmiş ve örneklenmiştir. Madde 7’de bu varlıkların tespitinin bakanlık tarafından yapıldığı, tescil işleminin de koruma kurulu kararı ile olduğu belirtilmektedir. Envanterleme işlemi ise Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından yapılmaktadır. Madde 8’de korunması gerekli varlığın koruma alanının belirlenmesinde yetkinin koruma kurullarında olduğu anlatılmaktadır. Bölümün beşinci maddesi olan Madde 9’da taşınmazların korumaya alınmasından sonra kurul izni olmadan kullanımı ve onarımının yasak olduğu ibaresi yer almaktadır. Yetki ve yöntemlerin anlatıldığı Madde 10’da kimin mülkiyetinde olursa olsun bu varlıkların korunması için gerekli tedbirlerin alınması ve denetimlerinin yapılmasının Kültür ve Turizm Bakanlığına ait olduğu; ancak TBMM’ye, Milli Savunma Bakanlığına, Vakıflar Genel Müdürlüğüne ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarına ait yapıların korunmasının bu kurumlar tarafından bakanlıkla işbirliği çerçevesinde yapılması gerektiği belirtilmiştir. Madde 11’de yapı sahiplerinin haklarının devam ettiği, ancak gerekli uygulamalar yerine getirilmediğinde yapının kamulaştırılabileceği ve maliklere ödenekten gerekli payın ve uzman yardımının verileceği açıklanmıştır. Madde 12’de kültür varlıklarının onarımına katkının bakanlıkça yapılacağı; Madde 13’te bu varlıkların bakanlık izni olmadan devir edilemeyeceği; Madde 14’te korunması gerekli varlıkları kullananların varlığın bakım ve onarımını üstlenmiş olduğu ibareleri yer almaktadır. Madde 15’te ise taşınmaz kültür varlıkları ve bu varlıkların koruma alanlarının ne şekilde kamulaştırılabileceği altı alt madde halinde belirtilmektedir. Madde 16’da bu varlıkların yakınında inşaat yapılmasına izin verilmediği ibaresi yer almaktadır. Bir alanın sit alanı olarak ilanı için bir ay içinde hazırlanması gereken geçiş dönemi şartları, bir yıl içinde hazırlanması gereken koruma amaçlı imar planı, yapılan değişikliklerin ibrazı ve yapılması gerekli yazışmaların nitelikleri 17. Maddede belirtilmiştir. Üç ay içinde koruma kurulunca yapılan korunması gerekli varlıkların gruplandırılması sonucunda yapılacak uygulamaların açılımı madde 18’de “Yapı Esasları” başlığı altında yer almaktadır. Madde 19’da yapı sahiplerinin bakanlıkça görevlendirilen uzmanlara her türlü izni vermeleri gerektiğinden söz edilmektedir. Korunması gerekli varlığın yerinde korunması ancak çok gerekli durumlarda taşınmasının kurul kararı sonucunda yapılacağı madde 20’de belirtilmektedir. Madde 21 bu varlıklarla ilgili istisnalar ve

muafiyetlerden söz etmekte olup, bölümün son maddesi olan 22. Madde iptal edilmiştir (R.G.18113,1983).” (Yılmaz B. 2006)

“Kanunun üçüncü bölümü “Korunması Gerekli Taşınır Kültür ve Tabiat Varlıkları” başlığı altında olup, oniki maddeden oluşmaktadır. Bölümün ilk maddesi olan Madde 23’te bu varlıkların tanımlaması ve açıklaması yapılarak örneklenmesi söz konusudur. Madde 24’te bu varlıkların devlet malı niteliği taşımasından, gerektiğinde maliklerinden satın alınabileceğinden, yurtdışına çıkarılmada sıkı denetimde bulunulacağından bahsedilmektedir. Madde 25’te tanımlanan taşınır varlıkların ne şekilde müzelere alınacağı açıklanmaktadır. 26. Maddede müze kurma görevinin bakanlıkta olduğundan, bakanlıktan izin alındığı takdirde özel müze kurulabileceğinden, özel kişi ve kurumların koleksiyon isteklerinin bakanlıkça onaylanacağından ve denetim altında bulundurulacaklarından söz edilmektedir. Kültür varlığı ticaretinin bakanlık izni ile müzelere alınmaya gerek görülmeyen varlıklar için olduğu ve bu iş için alınan ruhsatın üç yıl geçerli olduğu madde 27’de belirtilmiştir. Madde 28’de bu ticareti yapanların oturdukları yeri iş yeri olarak gösteremeyecekleri; Madde 29’da bu iş yeri ve depoların bakanlıkça denetimde tutulacağı; Madde 30’da satışı yapılacak varlıkların bakanlığa bildirilme zorunluluğu anlatılmaktadır; Madde 31 iptal edilmiştir. Ülkemizde korunması gerekli varlıkların, yurtdışına çıkarılma yasağı bulunduğu Madde 32’de, yurtdışından kültür varlığı getirme serbestliği Madde 33’te, bu varlıkların gerekli durumlar için kopyalarının çıkarılması izninin bakanlıkça verildiği ibaresi ise Madde 34’te yer almaktadır (R. G. 18113, 23.7.1983).” (Yılmaz B. 2006)

“Kanunun dördüncü bölümü “Araştırma, Sondaj, Kazı ve Define Arama” başlığı altında on altı madde halinde yer almaktadır. Bölümün ilk maddesi olan 35. Maddede bu varlıkları ortaya çıkarmak üzere gerekli olan çalışmaların yalnızca bakanlık tarafından yapılacağı belirtilmekte; ancak çalışma yapacak yabancı gruplara çalışma izninin yine bakanlıkça, çalışma izninin bakanlar kurulu kararı ile verileceği ibareleri yer almaktadır. Madde 36’da maliklerin kendi mülkleri içinde araştırma çalışmaları yapmalarının yine bakanlık iznine tabi olduğu; Madde 37’de aynı kazı heyetine birden fazla yerde kazı izni verilemeyeceği; Madde 38’de heyetlere verilen kazı izninin bakanlık izni olmadan devredilemeyeceği; Madde 39’da altı ay içinde çalışmaya başlamayan kazı ekiplerinin izninin iptal edileceği ve iki aydan fazla

geçerli sebep olmadan tatil yapamayacakları; Madde 40'ta kazı izninin her yıl yapılacak olunan başvuru ile yenilenmesi gerekliliği; Madde 41'de kazıda çıkan eserlerin kazı heyeti tarafından müzelere nakli gerektiği açıklamaları yapılmıştır. Bölümün sekizinci maddesi olan Madde 42'de kazının sahipli arazide yapılması durumunda verilebilecek zararların heyetçe ya da bakanlıkça, eğer kazıyı yabancı heyet yapıyorsa kazı sahibinin bu bedeli ödeyeceğinin söz konusu olduğu belirtilmektedir. Madde 43'te yapılan çalışmalarda bulunan varlıklarla ilgili yayım hakkının kazı başkanlarında olduğu, ancak bu raporları gerekli zaman içinde yayımlamadıkları durumda bu yayım hakkının bakanlığa geçeceği ve bir daha aynı heyete kazı izni verilmeyeceği açıklanmaktadır. Madde 44'te kazı giderlerinin kazı sahiplerinden alınan parayla bakanlık tarafından ödendiğinden; Madde 45'te ortaya çıkan varlıkların bakım, onarım ve düzenlemesinin kazı başkanlığınca yapılacağından; Madde 46'da kanun hükümlerine aykırı durumlarda bakanlığın kazıyı durdurabileceğinden; Madde 47'de kazı heyeti için yapılmış olan tesislerin kazı bitiminde bakanlığa bedelsiz olarak devrinden; Madde 48'de araştırma, kazı ve sondajlarda Kültür ve Turizm Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü uzmanlarının görevli olarak atandığından ve çalışma şartlarından; Madde 49'da Türkiye'deki elçilik ve konsolosluk çalışanlarına araştırma, kazı ve sondaj izni verilmeyeceğinden; son madde olan Madde 50'de ise define arama şartlarından söz edilmektedir (R.G.18113, 1983).” (Yılmaz B. 2006)

“Kanunun beşinci bölümü olan “Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu ile Koruma Kurulları” başlığı altında onüç madde yer almaktadır. Bu bölümde yer alan 52 – 56 – 59 – 60 – 61 numaralı maddeler 3386 sayılı kanunla iptal edilmiştir. Madde 51'de bu kurulların görev, yetki ve çalışma şekilleri anlatılmaktadır. Madde 53'te Koruma Yüksek Kurulunda görevli üyelerin kimler olduğu, Madde 54'te seçilen temsilci üyelerin nitelikleri belirtilmektedir. 55. Madde kurul üyeliğinin ne kadar süreli olacağına, ne şekilde sona ereceğine açıklık getirmektedir. Madde 57'de kurulların görevleri, yetki ve çalışma şekilleri; korunması gerekli varlıkların tescilini yapmak, bu varlıkların gruplamasını yapmak, tescilden bir ay içinde geçiş dönemi şartlarını belirlemek, koruma amaçlı imar planları üzerinde çalışmak, taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının koruma alanlarını belirlemek, özelliğini kaybetmiş yapıların tescilini kaldırmak, bu varlıklarla ilgili kararlar almak olarak yedi alt madde altında belirtilmiştir. Madde 58'de koruma

kurullarının oluşumunda yeri olan üyelerin statü ve adetleri altı madde halinde açıklanmaktadır. Kurul üyelerine ödenen harcamaların mensup oldukları kurum ya da bakanlıkça ödendiği Madde 62’de dile getirilmekte; Madde 63’te ise kurullarla ilgili yönetmeliklerin var olduğu belirtilmektedir (R.G. 18113, 1983).” (Yılmaz B. 2006)

“Altıncı bölüm “İkramiye ve Cezalar” adı altında olup oniki maddeden oluşmaktadır. Bölümün ilk iki maddesinden Madde 64’te bu varlıkları bulanlara verilecek ikramiyelerden, Madde 65’te kanunun 9. Maddesine aykırı hareket edenlere verilecek cezalardan söz edilmektedir. Korunması gerekli varlıklarla ilgili usulsüz belge veren, ilan ve tebligat yapanlara yönelik olan cezalar Madde 66’da; söz konusu varlıklarla ilgili haber verme zorunluluğuna, kültür varlığı ticaretine ve oturulan yeri ticarethane olarak gösterme yasağına aykırı hareket edenlere verilecek cezalar Madde 67’de; yurtdışına çıkarma yasağına aykırı hareket edenlere verilecek olan cezalar da Madde 68’de anlatılmaktadır. Kanunun 69–70–71–72–73 numaralı maddelerinde yine bu kanunun diğer maddeleri (24-26-29-30-31-38-41-42-43) refere edilerek aykırı davranışlarda verilecek cezalar açıklanmaktadır. Madde 74’te izinsiz araştırma, kazı ve sondaj yapanlara verilecek hapis ve para cezaları detaylı anlatılmakta; Madde 75’te de cezaların arttırılabilir olduğu belirtilmektedir (R.G. 18113, 1983).” (Yılmaz B. 2006)

“Sözleşmenin yedinci ve son bölümü olan “Diğer Hükümler” bölümünde yer alan Madde 76–77–78 ve ek maddelerle geçici maddelerde kanunla ilgili olan rutin maddeler ve eklemeler bulunmaktadır. Kanunun yayımı tarihinde yürürlüğe girdiği, kanun hükümlerinin Bakanlar Kurulunca yürütüldüğü, ek yönetmeliklerin hazırlandığı, adı değiştirilen kurumların açıklamaları bu bölümde yer alan ibarelerdir (R.G.18113, 1983).” (Yılmaz B. 2006)

BÖLÜM DÖRT - TAŞINMAZ KÜLTÜR VARLIĞI- KORUMA KURULLARININ TARİHSEL GELİŞİMİ- BÖLGELERE GÖRE KURULLAR

4.1 Taşınmaz Kültür Varlıklarının Tanımı

Taşınmaz kültür varlıkları; Tarih öncesi ve tarihi devirlere ait bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili bulunan yerüstünde, yer altında veya su altındaki korunması gerekli taşınmaz varlıklarının bütünü taşınmaz kültür varlığı olarak adlandırılırlar.

4.2 Koruma Kurullarının Tarihsel Gelişimi

Tüm dünyada insanlığın ortak mirası olarak kabul gören ve kısaca “Kültürel ve Doğal Miras” olarak adlandırılan değerlerin, niceliklerin korunması hususunda ülkemiz de, uluslararası alanda evrensel sorumluluk anlayışına sahip ülkeler arasında yer almaktadır.

Geçmiş binlerce yıla dayanan uygarlık tarihimiz içerisinde, doğrudan veya doğa ile birlikte yaratılmış olan bütün değerler, gerek insanların sebep olması gerekse doğal koşullara sebebiyle zamana yenik düşerek,sürekli artan bir ivmeyle yok olma sürecine girmiştir. Bu sebeple, bütün bu değerlerin korunarak gelecek kuşaklara aktarılabilmesi amacıyla yasalar çıkarılmış ve konu ile ilgili kurumlar oluşturulmuştur.

Ülkemizde kültür ve tabiat varlıklarının korunabilmesi amacıyla, 5226 sayılı yasa ile değişik 2863 sayılı yasa gereğince Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu ve Koruma Bölge Kurulları bünyesinde gerekli düzenlemeler yapılmış olup; anılan yasa kapsamında çıkarılan yönetmelik, yönerge ve Taşınmaz Kültür Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulunca alınan ilke kararları doğrultusunda faaliyetler sürdürülmektedir.

Kültür ve tabiat varlıklarının korunmaları için alınan önlemlerin zaman içinde çağın gereğine uygun hale getirilebilmesi için geliştirilen yeni stratejilerin bir sonucu olarak, mevcut yasa, yönetmelik ve ilke kararlarının daha da etkinleştirilebilmesi için 3386 sayılı Kanunla değişik 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, 27.07.2004 gün 25535 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 5226 sayılı Kanunla yeniden düzenlenmiştir. Söz konusu Kanun ile koruma amaçlı imar planları, müktesep haklar, Koruma Yüksek Kurulu ve Koruma Kurulları ile kamulaştırma, zilyetlik gibi mülkiyet konularında düzenlemeler yapılmış, korumacılık konusunda yerel yönetimlere bazı yetki ve sorumluluklar verilmiş, tescilli yapıların onarımı konusunda mali katkı sağlamak amacıyla yeni kaynaklar oluşturulmuş ve tescilli yapılara muafiyetler ve katkılar getirilmiştir ve yine Koruma Kurulları “Koruma Bölge Kurullarına”, Koruma Kurulu Müdürlükleri de “Koruma Bölge Kurulu Müdürlükleri” şeklinde tanımlanmıştır.

Koruma Kurullarının oluşturulma tarihleri;

- 1951-1983 yıllarında Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu
- 1983-1988 yıllarında Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları İstanbul Bölge Kurulları
- Bu tarihten sonra, çeşitli tarihlerde İstanbul I, II, III, IV, V, VI, İstanbul I Nolu Yenileme Alanları ve İstanbul II Nolu Yenileme Alanları Kültür Varlıklarını Koruma Kurulları olarak müdürlükler oluşturulmuş olmakla birlikte bugün toplamda 8 adet Koruma Kurulu hizmet vermektedir. Yine Adanadolu’da da çeşitli tarihlerde koruma bölge kurulu müdürlükleri oluşturulmuştur.

Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu ve Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulu toplantıları İstanbul ili, Beşiktaş ilçesinde şimdiki Mimar Sinan Üniversitesi'nin bulunduğu alanda yer alan eski bir sıbyan mektebi olan taş binada yapılmıştır.

4.3. Bölgelere Göre Kurullar

- “Adana K.V.K.B.K.M.
- Ankara I Numaralı K.V.K.B.K.M.
- Ankara II Numaralı K.V.K.B.K.M.
- Antalya K.V.K.B.K.M.
- Aydın K.V.K.B.K.M.

- Bursa K.V.K.B.K.M.
- Çanakkale K.V.K.B.K.M.
- Diyarbakır K.V.K.B.K.M.
- Edirne K.V.K.B.K.M.
- Erzurum K.V.K.B.K.M.
- Eskişehir K.V.K.B.K.M.
- Gaziantep K.V.K.B.K.M.
- İstanbul I Numaralı K.V.K.B.K.M.
- İstanbul II Numaralı K.V.K.B.K.M.
- İstanbul II Numaralı K.V.K.B.K.M.
- İstanbul IV Numaralı K.V.K.B.K.M.
- İstanbul V Numaralı K.V.K.B.K.M.
- İstanbul VI Numaralı K.V.K.B.K.M.
- İstanbul I Numaralı Yenileme Alanları K.V.K.B.K.M.
- İstanbul II Numaralı Yenileme Alanları K.V.K.B.K.M.
- İzmir I Numaralı K.V.K.B.K.M.
- İzmir II Numaralı K.V.K.B.K.M.
- Karabük K.V.K.B.K.M.
- Kayseri K.V.K.B.K.M.
- Kocaeli K.V.K.B.K.M.
- Konya K.V.K.B.K.M.
- Kütahya K.V.K.B.K.M.
- Muğla K.V.K.B.K.M.
- Nevşehir K.V.K.B.K.M.
- Samsun K.V.K.B.K.M.
- Sivas K.V.K.B.K.M.
- Şanlıurfa K.V.K.B.K.M.
- Trabzon K.V.K.B.K.M.
- Van K.V.K.B.K.M.” (Kültür ve Turizm Bakanlığı web sitesi 2013)

BÖLÜM BEŞ – KÜLTÜR VARLIKLARI VE MÜZELER GENEL MÜDÜRLÜĞÜNÜN KURULUŞU VE ORGANİZASYON YAPISI, KORUMA BÖLGE KURULU MÜDÜRLÜKLERİNİN GÖREVLERİ, YÖNETİM VE ORGANİZASYON YAPISI

5.1 Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün Kuruluşu

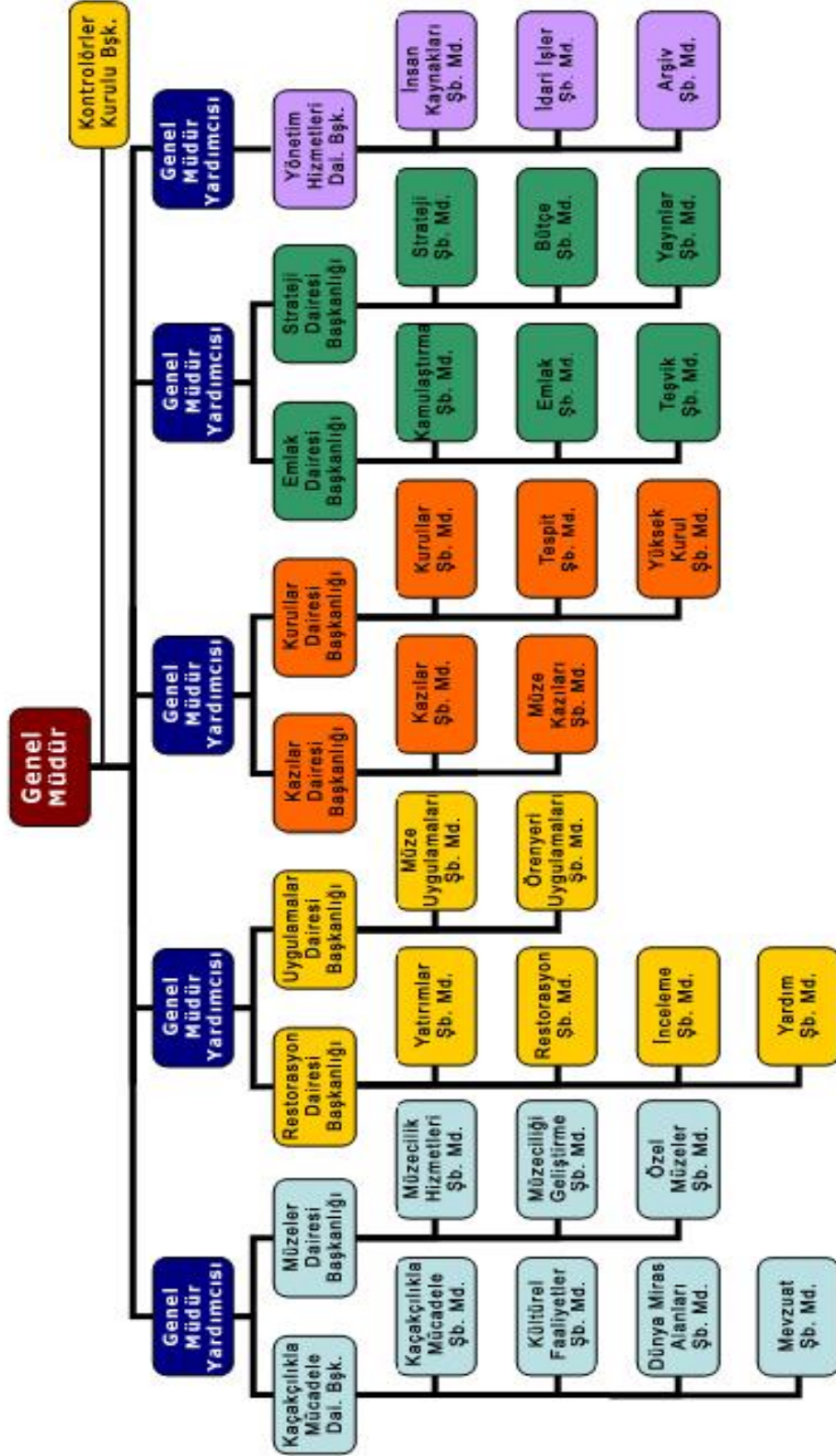
Osmanlı Döneminde Tedrisati Aliye" yoluyla yürütülen müzecilik faaliyetleri, 1922 yılında "Asar-ı Atika ve Müzeler" adıyla teşkilatlanmış müdürlükçe yürütülmeye başlanmıştır. 1933 tarihinde "Maarif Vekâleti Merkez ve Taşra Teşkilatı Vazifelerine Ait Kanun" ile teşkilat, "Antikitele ve Müzeler Direktörlüğü" olarak Maarif Vekâleti içerisinde yer almıştır. 1946 yılında Millî Eğitim Bakanlığı'nın kuruluşu ile ilgili kanun gereğince "Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü" olarak kurulmuştur. 1965 yılında Millî Eğitim Bakanlığı içerisindeki kültür hizmetlerini yürüten birimler, Kültür Müsteşarlığı'nda toplanmıştır. 1971 yılında "Kültür Bakanlığı" kurulmuş ve Kültür Müsteşarlığı ile ilgili görevler bu Bakanlığa devredilmiş, Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü de bu Bakanlık içerisinde yer almıştır. 1972 tarihinde yeni bir kararla söz konusu Bakanlık yeniden müsteşarlık haline getirilmiş ve Başbakanlığa bağlanmıştır. Bu bağlantı sırasında Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü de müsteşarlık bünyesinde kalmıştır. 1974 tarihinde Kültür Bakanlığı yeniden kurulmuş ve aynı tarihte Kültür Müsteşarlığı'nın görevleri de yeni kurulan bu Bakanlığa verilmiştir. 1977 yılında Kültür Bakanlığı kaldırılarak Millî Eğitim ve Kültür Bakanlığı kurulmuştur. Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü de bu Bakanlığın bünyesinde bırakılmıştır. Aynı yıl içerisinde Millî Eğitim ve Kültür Bakanlığı kaldırılarak yeniden Kültür Bakanlığı kurulmuştur. 1982 yılında Kültür Bakanlığı kaldırılarak Turizm ve Tanıtma Bakanlığı ile birleştirilmiş ve adı da "Kültür ve Turizm Bakanlığı" olmuştur. Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü de bu Bakanlığın Kültür bünyesinde bırakılmıştır. 1989 tarihinde Kültür Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan ayrılarak yeniden Kültür Bakanlığı olarak faaliyetini sürdürmüş ve Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü bu Bakanlık içerisinde yer

almıştır. 364 sayılı KHK ile Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü adı, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Başkanlığı olarak değiştirilmiştir. Söz konusu Başkanlık, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Başkanlığı olarak Kültür Bakanlığı bünyesinde görevini sürdürmekte iken, 06.11.1989 gün ve 379 KHK ile Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü ile Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü olarak iki ayrı Genel Müdürlüğe ayrılmıştır. Söz konusu kararname ile Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü ile Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü'nün görevleri ayrı ayrı belirlenerek Kültür Bakanlığı bünyesindeki faaliyetlerini 28 Nisan 2003 tarihine kadar sürdürmüşlerdir. 29 Nisan 2003 tarihinde çıkartılan 4848 sayılı yasa ile Kültür ve Turizm bakanlıkları birleştirilmiş ve Genel Müdürlüğümüzün ismi de "Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü" olarak değiştirilmiştir.

5.2 Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün Organizasyonu

5.2.1 Merkez Teşkilatı

Kültür Varlıkları Müzeler Genel Müdürlüğü merkez teşkilatı genel müdür ve genel müdüre bağlı 5 adet genel müdür yardımcısında oluşmaktadır. Genel müdür yardımcılardan her biri farklı birimlerden sorumludur. Başka bir deyişle iş tanımına göre oluşturulmuş farklı daire başkanlıkları genel müdür yardımcılarına bağlıdır. Genel müdür yardımcıları ve daire başkanları kendi aralarında yatayda aynı yetki ve sorumluluklara sahiptir. Daire başkanlıklarının altında şube müdürlükleri bulunmaktadır. Koruma kurullarından sorumlu olan kurullar daire başkanlığı kurullar şube müdürlüğü, tespit şube müdürlüğü ve yüksek kurul şube müdürlüğünden sorumludur.

Şekil 1. Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Teşkilat Şeması

Kaynak : Kültür ve Turizm Bakanlığı web sitesi

5.2.2 Merkeze Bağlı Tağra Teğkilatı

Merkeze bağlı tağra teğkilatları merkezden ayrı yerlerde oluşturulmuş fakat idari anlamda merkeze bağlı çalışan birimlerdir. Bunlar kültür varlıklarını koruma bölge kurulu müdürlükleri, rölöve anıtlar müdürlükleri ve restorasyon ve konservasyon laboratuvarı müdürlükleridir.

Şekil 2 Merkeze Bağlı Tağra Teğkilatları.

Kaynak : Kültür ve Turizm Bakanlığı web sitesi

5.2.3 Tağra Teğkilatı

Tağra teğkilatları diğer yapıdan farklı olarak buldukları illerde valiliklere bağlı birimlerdir. Müze müdürlükleri, kütüphane müdürlükleri, il kültür turizm müdürlükleri örnek verilebilir.

Şekil 3. Taşra Teşkilatları

Kaynak : Kültür ve Turizm Bakanlığı web sitesi

5.2.4 Sürekli Bilimsel Kurullar

Şekil 4 Sürekli Bilimsel Kurullar

Kaynak : Kültür ve Turizm Bakanlığı web sitesi

5.3 Koruma Bölge Kurulu Müdürlüklerinin Görevleri

T.C. Anayasasının 63.maddesinde yer alan “Devlet, tarih kültür ve tabiat varlıklarının ve değerlerinin korunmasını sağlar, bu amaçla destekleyici ve teşvik edici tedbirleri alır.” hükmü tarih, kültür ve tabiat varlıklarının korunması konusuna devletin verdiği önemi vurgulamaktadır. 2863 sayılı Kanunun 57. maddesi ile

koruma bölge kurullarının görev, yetki ve çalışma şekillerine açıklık getirilmiştir. Anılan hüküm gereğince, koruma kurulları Koruma Yüksek Kurulunun ilke kararları çerçevesinde olmak kaydıyla aşağıdaki işleri yapmakla görevli ve yetkilidir.

1 Bakanlıkça tespit edilen veya ettirilen korunması gerekli kültür ve tabiat varlıklarının tescilini yapmak,

- 2 Korunması gerekli kültür varlıklarının gruplandırılmasını yapmak,
- 3 Sit alanlarının tescilinden itibaren üç ay içinde geçiş dönemi yapı şartlarını belirlemek,
- 4 Koruma amaçlı imar planları ile bunların her türlü değişikliklerini inceleyip onamak,
- 5 Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının koruma alanlarının tespitini yapmak,
- 6 Korunması gerekli taşınmaz kültür varlıklarından özelliklerini kaybetmiş olanlarının tescil kaydını kaldırmak,
- 7 Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ve koruma alanları ile ilgili uygulamaya yönelik kararlar almak.

5.4 Koruma Bölge Kurulu Müdürlüklerinin Yönetim ve Organizasyon Yapısı

Taşınmaz Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüklerinde görev alan personel dağılımı, teknik personel ve genel idari hizmetler personelleri ve genel idari hizmetler personel şefinden oluşmaktadır. Kurul müdürü doğrudan bütün personelin amiri durumundadır. Teknik personeller görev tanımı gereğince hazırlanan proje, imar planları, tespit tescil vb. konulardan sorumlu personel olarak tanımlanmaktadır. Genel idari hizmetler sınıfındaki personeller bağlı buldukları şefin görevlendirmesiyle hizmet gerçekleştirmektedir. Teknik personeller ise direk Kurul müdürüne bağlıdır.

BÖLÜM ALTI – TAŞINMAZ KÜLTÜR VARLIKLARINI KORUMA, İSTANBUL BÖLGE KURULU MÜDÜRLÜKLERİNE UYGULAMA

6.1 İstanbul Bölge Kurulu Müdürlüklerinin, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Organizasyonu İçindeki Yeri

Taşınmaz Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlükleri, Genel Müdürlük içinde merkeze bağlı taşra teşkilatları olarak yer edinmişlerdir. Bulunduğu illerde idari olarak doğrudan valiye değil de Bakanlığın birimi olan Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'ne bağlıdır.

6.2 İstanbul Bölge Kurulu Müdürlüklerinin Yetki (Çalışma Alanı) Bölgeleri

- İstanbul I Numaralı K.V.K.B.K.M.

Arnavutköy, Avcılar, Çatalca, G.Osmanpaşa, Beylikdüzü,
B.Çekmece, Esenyurt, Silivri, Sultangazi

- İstanbul II Numaralı K.V.K.B.K.M.

Beyoğlu, Eyüp, Şişli, Kağıthane

- İstanbul II Numaralı K.V.K.B.K.M.

Beşiktaş, Sarıyer

- İstanbul IV Numaralı K.V.K.B.K.M.

Fatih, Zeytinburnu

- İstanbul V Numaralı K.V.K.B.K.M.

Adalar, Ataşehir, Çekmeköy, Sancaktepe, Sultanbeyli, Kadıköy,
Maltepe, Kartal, Pendik, Tuzla

- İstanbul VI Numaralı K.V.K.B.K.M.

Üsküdar, Şile, Beykoz

- İstanbul I Numaralı Yenileme Alanları K.V.K.B.K.M.

Fatih ve Beyoğlu ilçelerinde yenileme alanı ilan edilen bölgeler.

- İstanbul II Numaralı Yenileme Alanları K.V.K.B.K.M.

Eyüp, Zeytinburnu ve Tuzla İlçelerinde yenileme alanı ilan edilen bölgeler.

6.3 İstanbul Bölge Kurulu Müdürlüklerinin Organizasyon Yapısı

İstanbul Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüklerinin yapısı da Anadolu'da bulunan müdürlükler ile aynıdır. Müdürlüklerde, idari amir olarak Kurul müdürü bulunmakta, teknik ve idari işler personeli ve şefi yer almaktadır. Söz konusu birimler merkeze bağlı taşra teşkilatı olduğu için idari amir olan Müdürün bir üst sicil amiri Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdür yardımcısıdır. Yani Kurul müdürleri yatayda birbiri ile aynı pozisyonda olup hepsi doğrudan Genel Müdür yardımcısına bağlıdır. İdari işler personeli idari işler şefine bağlı olup şef de doğrudan kurul müdürüne bağlıdır. Fakat teknik personel olan mühendis, mimar, arkeolog, şehir plancısı vb. branşlardaki görevliler doğrudan müdüre bağlı personellerdir. Her türlü görevlendirme ya da diğer bütün idari işlerde idari olarak kurul müdürüne bağlıdır.

6.4 İstanbul Bölge Kurulu Müdürlüklerinde Karşılaşılan Yönetim ve Organizasyon Sorunları

Koruma Bölge Kurulu Müdürlüklerinde genel hizmetler, teknik hizmetler ve evrak hizmetleri genellikle iş yoğunluğu yüksek olan hizmet birimlerinde personel açığı bulunmaktadır. Görevlendirilen personelin bir kısmı yetersiz kalmakta ve hizmetlerin aksamasında sebep olmaktadır.

Kurul Müdürlüklerinde raportörlük hizmetlerinin (teknik personellerin görevleri) daha sağlıklı olabilmesi ve çalışma veriminin artırılabilmesi için hizmet içi eğitim gerekliliği ortadadır. Ancak Müdürlüklerde çalışan uzman personeller herhangi bir eğitime tabi tutulmadan direk görevlendirmeye karşı karşıya kalmaktadır. Bu durum da usta-çırak ilişkisi ile öğrenme durumunun ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Bu durum yanlış olan bilginin yeni gelen ya da gelecek olan uzman personele aktarılması anlamına gelmektedir.

Taşınmaz Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüklerinde özellikle teknik personellerin Müdüre direk bağlı olması yönetim alanında sorunlar oluşturmaktadır. Özellikle Kurul müdürlerinin işleyişi ve içtihatı bilen kişilerden seçilmeyişi bu sorunları daha da arttırmaktadır. Bir teknik personel uzman olmadığı konuda görevlendirmeye karşı karşıya kalabilmekte ve işlerin ilerlemesi bu sebeple

sekteye uğrayabilmektedir. Yine teknik personeller her türlü istek ve önerilerini doğrudan Kurul müdürüne iletmek zorunda kaldığı için müdür ve personel arasında zaman zaman sıkıntılar yaşanabilmektedir. Teknik personeller için de müdürün bir alt kademesinde, genel idari hizmet şefi ile yatay durumda görev alacak teknik personel şefine ihtiyaç duyulmaktadır.

Kurul Müdürlüğüne başvuru yapan şahıs ya da kurumlarla da teknik personel birebir muhattap olmaktadır. Sağlıklı bir veri tabanı ve arşiv sistemi olmadığı için vatandaşa yeterli bilgi sunulamamakta bu durum da vatandaş ve personel arasında anlaşmazlıklara yol açabilmektedir.

Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün 08.01.2010 tarihli B.16.0.KVM.0.11.03.00/Genelgeler 3-3929 sayılı yazısı ile başvuruda bulunulan konunun özelliğine göre ilgili meslek grubu uzmanı raportör tarafından incelenmesinin sağlanması istenmiştir. Fakat; Koruma Bölge Kurulu Müdürlüklerinin İç Hizmet yönetmeliği bulunmadığından konunun hangi raportör tarafından incelenebileceği ya da Koruma Bölge Kurulu Müdürlüklerinde çalışacak uzman personelin niteliği hakkında bir hüküm bulunmamaktadır. Konuların dağıtımı direk Kurul müdürünün yetkisinde olup keyfi görevlendirmeler yapılabilmektedir.

Bütün bahsedilen bu durumlar içinde önem arz eden iki husus bulunmaktadır. Birincisi teknik personelin bağlı bulunduğu ve her türlü sıkıntı ya da ihtiyaç ve isteğini bir üst makama bildirecek personel şefi eksikliği ikincisi ise görev dağılımlarının uzmanlık alanları dikkate alınmadan yapılmasıdır. Eğitim eksikliği ya da ben yaptım oldu tutumlarından kaynaklanan birçok sorunla direk olarak personel karşı karşıya kalmakta ve sürekli bir gerilim ortamı yaşanmaktadır. İnsanların rahatsız oldukları ortamda sağlıklı iş verimi sağlanamayacağı açıktır. Bu durumu ortadan kaldırmak birinci olarak Kurul müdürlerinin daha sonra merkez teşkilatın sorumluluğundadır.

Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün personel sorununa çözüm bulmak amacıyla daha iyi nitelikte ve yetenekli personelin Koruma Bölge Kurulu Müdürlüklerine yönelmesinin sağlanması, daha fazla yükseköğrenim görmüş ve alanında kullanılabilecek personel alınarak yapılmakta olan denetim, gözetim, tespit, tescil işlerine verim ve nitelik kazandırılmalıdır.

Kurul Müdürlüklerinin web sitesi yapımı ve güncellenmesi, Bimer (Başbakanlık İletişim Merkezi) konularının takibi gibi bilgi-işlem konusunda uzman personel tarafından yapılması gereken işlemler de Müdürlüklerde bilgi-işlem personeli olmaması sebebiyle raportörler tarafından yapılmaktadır. Bu durumda yanlış uygulamaların ortaya çıkmasına ya da söz konusu işlemlerin gerçekleştirilememesine sebep olmaktadır.

Koruma Bölge Kurulu Müdürlüklerinin yönetim ve organizasyon sorunlarını yukarıda anlatmaya çalıştık. Ancak bütün bu saydıklarımızın dışında farklı boyutta da olsa sorunlar bulunmaktadır. Görev tanımı gereği eski eser niteliğindeki yapıların tespit ve tescilleri için yapının bulunduğu alana gidilmesi zorunluluğu vardır. Fakat Kurul Müdürlüklerinin hiç birisinde hizmete tahsis edilmiş bir vasıta bulunmamaktadır. Söz gelimi İstanbul İlinde Tuzla ya da Silivri'ye göreve gidecek olan bir personel kendi imkânlarını kullanarak görev mahalline gitmek zorundadır. Kurul Müdürlüklerinin Sirkeci'de olduğu göz önüne alınarak düşünüldüğünde ulaşımın hem zaman kaybı açısından hem de personelde yarattığı maddi kayıp açısından oluşturduğu durum ortaya çıkacaktır. Görev harcırahı olarak 3 aylık dönemlerinde ödeme yapılmakla birlikte günümüz ulaşım şartlarındaki pahalılık düşünüldüğünde bu ödemeler yetersiz kalmaktadır.

6.5 Sorunlara Getirilen Çözüm Önerileri

Yukarıda saydığımız yönetim ve organizasyon sorunlarının ortadan kaldırılması için İstanbul Koruma Bölge Kurulu Müdürlüklerine şu önerilerde bulunabiliriz:

- 1- Koruma Bölge Kurulu Müdürlüklerinde göreve başlayan personelin en azından mevzuat, genel işleyiş ve yazışma kuralları konusunda Bakanlık tarafından eğitime tabi tutulduktan sonra çalışmaya başlatılması gerekmektedir. Hâlihazırda çalışan uzmanların da periyodik olarak düzenlenecek eğitimlerle gelişen teknoloji ve mevzuat değişiklikleri ile bilgi ve becerilerinin artırılması gerekmektedir.
- 2- Kurul Müdürlüklerine temin edilen uzman personelin KPSS dışında farklı yetenek, bilgi ve beceri alanlarında eğitime tabi tutulması gerekmektedir. Personel seçiminde nitelikli personellerin seçiminin de yine bu konuda yetkin kişiler tarafından yapılmasının sağlanması gerekmektedir. Nitelikli personelin Kurul Müdürlüklerini tercihi aşamasında da teşvik edici uygulamalara gidilmesi ve diğer kamu kurumlarına sunulup da Kurul Müdürlüklerine sunulmayan lojman, ulaşım, yemek yardımı gibi uygulamaların yerine getirilmesi sağlanmalıdır.
- 3- İstanbul Kurul Müdürlüklerinin neredeyse tamamında bulunan personel eksikliğinin giderilmesi için Genel Müdürlükten yeterli sayıda ve ihtiyaca yönelik yeni kadro talebinde bulunulmalıdır.
- 4- İyi bir organizasyon yapısının sağlanarak, teknik personellerin yani uzman personelin her türlü ihtiyacında görüş alış verişinde bulunabileceği teknik personel şefi kadrosunun oluşturulması sağlanmalıdır. Bu sayede görevlendirmelerdeki keyfi uygulamaların önüne kısmen de olsa

geçilebileceği gibi Kurul müdürlerinin de iş yükünün azalması sağlanabilir. Amaç işlerin yürütülmesi değil verilen görevlerin en iyi şekilde yerine getirilmesi olmalıdır. Bu amaçla görev alan kişilere yapabileceklerinde daha çok görev yüklenmemeli, bu konuda karşılaşılan sorunların büyümeden giderilmesi sağlanmalı ve görevli kişilerin görevlerini süre mevhumu da dikkate alınarak en iyi şekilde ve eksiksiz yerine getirmesi sağlanmalıdır.

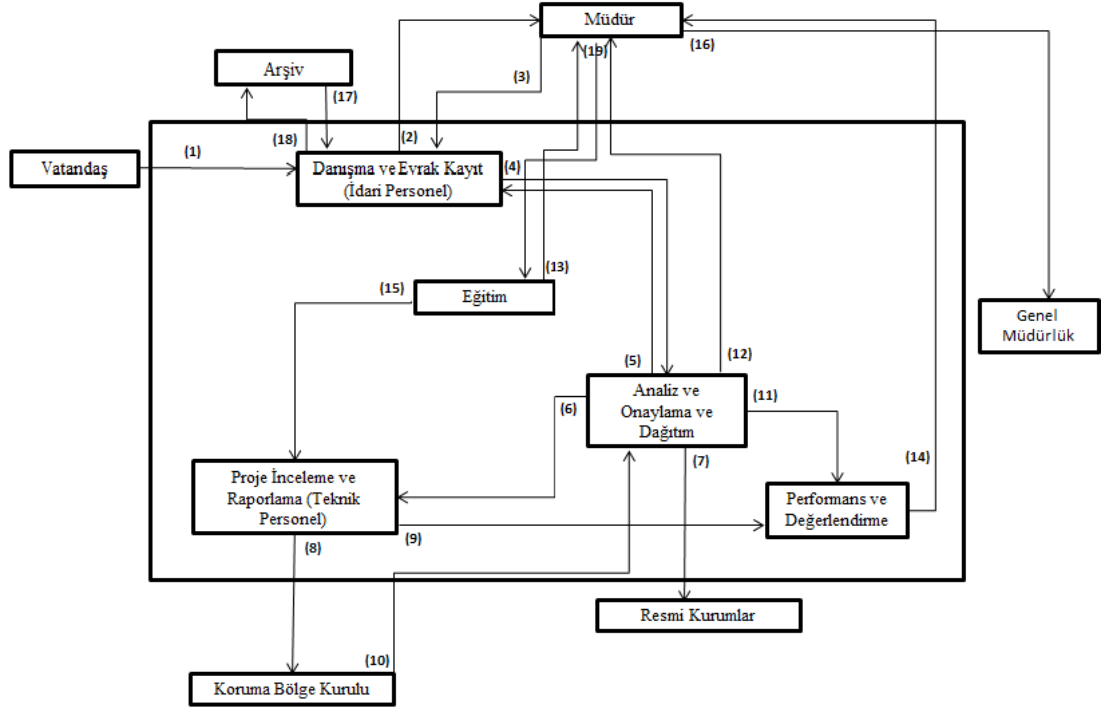
- 5- İç hizmet yönetmeliği bulunmaması sebebiyle raportörlerin konunun yasal süresi içinde inceleyip konunun karara bağlanabilmesi için destek elemanlarının sağlanması ve bu elemanlarla birlikte Müdürlüklerimizde iş düzeninin sağlanması açısından iç hizmet yönetmeliğinin ivedi olarak hazırlanması gereklidir. Bu sayede verilen görevlerin en iyi şekilde ve zamanında yerine getirilmesi sağlanabilir.
- 6- Merkezi organizasyon yapısı ortadan kaldırılmalıdır. Mevcut durumda merkeze bağlı taşra teşkilatları olarak hizmet verdiğini yukarıda belirtmiştik. Genel Müdürlüğün sahip olduğu merkeziyetçi organizasyon yapısı dolaylı olarak Kurul Müdürlüklerinde de görülmektedir. Yöneticilerin yani Kurul Müdürlerinin örgütle ilgili sorunları zamanında tespit edip çözüm getirebilmeleri karar verme yetki ve yeteneklerine bağlıdır. Eğer bir yönetici örgütü için gerekli, yararlı gördüğü bir konuda kararı tek başına veremiyorsa ve özellikle bu karar verme sürecinde yöneticinin yetkilerinin yetersiz kalması önemli bir rol oynuyorsa bu yöneticinin başarılı olması beklenmemelidir.

6.6. Sonuç

Sonuç olarak Koruma Bölge Kurulu Müdürlüklerinde karşılaşılan, yukarıda anlattığımız yönetim ve organizasyon sorunlarına bölüm 6.5 te getirilen çözüm önerilerinin gerçekleştirilmesi halinde çözüm bulunabileceği düşünülmektedir. Özellikle diğer sorunların oluşmasına da sebep olduğu düşünülen durum olarak karşımıza çıkan merkezi organizasyon müdelidir. Merkezi bir organizasyon modeline sahip olan Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Bölge Kurulu Müdürlüklerine kendi sorunlarında karar verme yetkisi tanımamakta ve en basit sorunda dahi konunun genel müdürlük seviyesinde ele alınarak çözüm getirmeye çalışmaktadır. Yine koruma bölge kurulu müdürlüklerinin iç hizmet yönetmeliğinin olmayışı ve buna bağlı olarak karşımıza çıkan sorunlar en önemli ikinci faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Koruma bölge kurullarının veriminin artırılabilmesi için bir an evvel iç hizmet yönetmeliği oluşturulmalıdır. Şu durum unutulmamalıdır ki; Koruma Bölge Kurulu Müdürlüklerine verilen sorumluluk verilen yetkiden çok daha fazladır. Kurul Müdürlükleri açısından sakınca içeren bu durumun

ortadan kalkması için genel müdürlüğün bölge kurulu müdürlüklerine gerektiğinde bu tip sorunlara müdahale yetkisi verilmesiyle aşılabılır.

Aşağıda Kurul Müdürlüklerinin organizasyon yapısına çözüm olarak önerilen sistem planlaması verisi görülmektedir.

Şekil 5. Koruma Bölge Kurulu Müdürlüklerinin Yönetim Yapısı ve Sorunlarını Gidermek İçin Hazırlanan Sistem Analizi Örneği

KAYNAKLAR

- Akçura, N. (1973). Yabancı Ülkelerde Eski Eser Koruması. Mimarlık Dergisi
- Akozan, F. (1977). Türkiye’de Tarihi Anıtları Koruma Teşkilatı ve Kanunlar. İstanbul: Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Yayınları
- Arslan M. (2011) Yönetim ve Organizasyon Ders Notları. Birecik
- Avrupa Birliği Resmi Gazetesi (OJ). 09.12.1994. C348 Sayılı
- Avrupa Birliği Resmi Gazetesi (OJ). 23.09.1995. C247 Sayılı
- Avrupa Birliği Resmi Gazetesi (OJ). 12.01.2000. C8 Sayılı
- Avrupa Birliği Resmi Gazetesi (OJ). 24.05.2001. C66 Sayılı
- AYSU, Emre(1977) Eski Kent Mekanlarını Düzenleme İlkeleri, Kent Planlama Bütünü, İçinde Sistematik Bir Çözümleme Planlama-Tasarlama Modeli, İDMMA., Mim.Fak. Doktora Tezi, İstanbul
- Bernado, J. (2000). Architecture Described: Batlle i Roig: Barcelona, Actar
- Bowyer, J. (1980). Vernacular Building Conservation. The Architectural Press
- Bulum, A. (1999). Anıtların ve Kentsel Sitlerin Belirlenmesini Etkileyen Değerler. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi
- Çeçener B. (1981). Taşınmaz Eski Eser Koruma Olayı, Kararları, Organları, Koruma Politikası ve Ülkemiz, Türkiye I. Şehircilik Kongresi. Ankara: ODTÜ
- Çeçener B. (1995) Eski Eserden Taşınmaz Kültür Varlığına Taşınmaz Kültür Varlıkları Mevzuatı, İstanbul Dergisi
- Çeçener B. Ve Danışman G. (1973) Kültürel Değeri Olan Yapıların Korunması ve İngiltere Mevzuatı, Mimarlık Dergisi
- Doordan, D. (1988). Building Modern Italy. New York Princeton Architectural Press
- Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü. (1973). Eski Eserler Kanunu. Ankara
- Erder, C. (1975). Tarihi Çevre Bilinci. Ankara: ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları
- European Union Companies, (b.t). 19.08.2004, <http://www.cieel.gr>
- Hasol, D. (1990) Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü. İstanbul: Yem Yayınları

Kalelioğlu, U. ; Özkan, N . (2000). Türkiye'nin Taraf Olduğu Uluslararası Çevre Sözleşmeleri. İzmir: İzmir Barosu Yayınları

Kuban, D. (2000). Tarihi Çevre Korumanın Mimarlık Boyutu Kuram ve Uygulama. İstanbul: Yem Yayınları

<http://www.kultur.gov.tr> (Erişim Tarihi: 18.05.2013)

Resmi Gazete. 06.05.1973. 14527 Sayılı

Resmi Gazete. 03.05.1983. 3194 Sayılı

Resmi Gazete. 03.07.1983. 18113 Sayılı

Resmi Gazete. 05.08.1999. 14434 Sayılı

Resmi Gazete. 25.04.2003. 25093 Sayılı

Resmi Gazete. 05.07.2005. 25866 Sayılı

Schwarzer, M. (1995). Technical Assistance of German. Cambridge University Press

Sungur A. (1989). Kentsel Koruma Anlayışının Gelişimi ve Ülkemizde Koruma Politikasının Belirlenmesi İçin Yardımcı Bir Araştırma, İçin Yardımcı Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi. İTÜ

Yılmaz B. (2006) Avrupa Birliği'ne Üye Bazı Ülkelerdeki Kültür Varlıklarını Koruma Yaklaşımı, İzmir, Yüksek Lisans Tezi

Zeren N. (1981) Kentsel Alanlarda Alınan Koruma Kararlarının Uygulanabilirliği, Doktora Tezi. İTÜ

Zeren N. (1984). Tarihsel Çevre Korumasında Yaklaşımlar, Tarihsel Çevre Koruması Seminer Dizisi (Çoğaltma). İstanbul:İTÜ, Mimarlık Fakültesi

<http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k4848.html> (Erişim Tarihi: 18.05.2013)

<http://www.kultur.gov.tr/TR,22997/tasra-teskilati.html> (Erişim Tarihi: 18.05.2013)

<http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,44423/dunya-miras-listesi.html> (Erişim Tarihi: 22.05.2013)

<http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Asp?MevzuatKod=1.5.2863&sourceXmlSearch=&MevzuatIliski=0> (Erişim Tarihi: 18.05.2013)

EKLER

EK BİR

**DÜNYA KÜLTÜREL VE DOĞAL MİRASININ
KORUNMASINA DAİR SÖZLEŞME
1972 – PARİS**

1972 Paris
DÜNYA KÜLTÜREL VE DOĞAL MİRASININ
KORUNMASINA DAİR SÖZLEŞME

Kanun : 14 Nisan 1982 tarih ve 2658 sayı
Bakan/Ar Kuru/ü Kararı: 23 Mayıs 1982 tarih ve 8/4788 sayı
Resmî Gazete :4 Şubat 1983 tarih ~'e 17959 sayı

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü Genel Konferansı 17 Ekim - 21 Kasım 1972 tarihleri arasında Paris'te toplanan on yedinci oturumunda, Kültürel mirasın ve doğal mirasın sadece geleneksel bozulma nedenleriyle değil, fakat sosyal ve ekonomik şartların değişmesiyle bu durumu vahimleştiren daha da tehlikeli çürüme ve tahrip olgusuyla gittikçe artan bir şekilde yok olma tehdidi altında olduğunu not ederek, Kültürel ve Doğal mirasın herhangi bir parçasının bozulmasının veya yok olmasının, bütün dünya milletlerinin mirası için zararlı bir yoksullaşma teşkil ettiğini göz önünde tutarak, Bu mirasın ulusal düzeyde korunmasının, korumanın gerekli kıldığı kaynakların genişliği ve kültürel varlığın topraktan üstünde bulunduğu ülkenin ekonomik, bilimsel ve teknik kaynaklarının yetersizliği nedeniyle çoğu kez tamamlanmamış olarak kaldığını göz önünde tutarak, Örgüt yasasının, dünya mirasının muhafaza ve korunmasını sağlamak ve ilgili milletlere gerekli uluslararası sözleşmeleri tavsiye etmek suretiyle bilgi muhafazasını arttırmayı ve yaymayı öngördüğünü hatırlatarak, Kültürel ve doğal varlıklara ilişkin mevcut uluslararası sözleşme, tavsiye ve kararların hangi halka ait olursa olsun bu eşsiz ve yeri doldurulmaz kültür varlıklarının korunmasının dünyanın bütün halkları için önemini gösterdiğini göz önünde tutarak, .

Kültürel ve doğal mirasın parçalarının istisnai bir öneme sahip olduğunu ve bu nedenle tüm insanlığın dünya mirasının bir parçası olarak muhafazasının gerektiğini göz önünde tutarak, Kültürel ve doğal varlıkları tehdit eden yeni tehlikelerin vüsat ve ciddiyeti karşısında, ilgili devletin faaliyetinin yerini almamakla beraber bunu müessir bir şekilde tamamlayacak kolektif yardımda bulunarak, istisnai evrensel değerdeki kültürel ve doğal mirasın korunmasına iştirakin, bütün milletlerarası camianın ödevi olduğunu göz önünde tutarak, Bu amaçla, daimi bir temel üzerine ve modern bilimsel yöntemlere uygun olarak, istisnai değerdeki kültürel ve doğal mirasın kolektif korunmasına matuf etkin bir sistemi kuran yeni hükümleri, bir sözleşme biçiminde kabulünün zorunlu olduğunu göz önünde tutarak, On altıncı oturumunda bu sorunun uluslararası bir sözleşme konusu yapılmasına karar vermiş olarak, 16 Kasım 1972 tarihinde bu sözleşmeyi kabul eder.

I - KÜLTÜREL VE DOĞAL MİRASIN TANIMLARI:

Madde 1 - Bu sözleşmenin amaçları bakımından aşağıdakiler "kültürel miras" sayılacaktır: Anıtlar: Tarih, sanat veya bilim açısından istisnai evrensel değerdeki mimari eserler, heykel ve resim alanındaki şaheserler, arkeolojik nitelikte eleman veya yapılar, kitabeler, mağaralar ve eleman birleşimleri. Yapı topluluktan: Mimarileri, uyumlulukları veya arazi üzerindeki yerleri nedeniyle tarih, sanat veya bilim açısından istisnai evrensel değere sahip ayrı veya birleşik yapı toplulukları. Sitler: Tarihsel, estetik, etnolojik veya antropolojik bakımlardan istisnai evrensel değeri olan insan ürünü eserler veya doğa ve insanın ortak eserleri ve arkeolojik sitleri kapsayan alanlar.

Madde 2 - Bu Sözleşmeye göre aşağıdaki eserler "doğal miras" sayılacaktır: Estetik veya bilimsel açıdan istisnai evrensel değeri olan, fiziksel ve biyolojik oluşumlardan veyahü tür oluşum topluluklarından müteşekkil doğal anıtlar. Bilim veya muhafaza açısından istisnai evrensel değeri olan jeolojik ve fizyografik oluşumlar ve tükenme tehdidi altındaki hayvan ve bitki türlerinin yetiştiği kesinlikle belirlenmiş alanlar, Bilim, muhafaza veya doğal güzellik açısından istisnai evrensel değeri olan doğal sitler veya kesinlikle belirlenmiş doğal alanlar.

Madde 3 - Yukarıda I. ve 2. maddelerde belirtilen ve kendi toprakları üzerinde bulunan çeşitli varlıkları saptayıp belirlemek bu Sözleşmeye taraf olan her devlete ait bir sorumluluktur.

II - KÜLTÜREL VE DOĞAL MİRASIN ULUSAL VE ULUSLARARASI KORUNMASI:

Madde 4 - Bu Sözleşmeye taraf olan devletlerden her biri 1. ve 2. maddelerde sözü edilen ve topraklarında bulunan kültürel ve doğal mirasın saptanması, korunması, muhafazası, teşhiri ve gelecek kuşaklara iletilmesinin sağlanması görevinin öncelikle kendisine ait olduğunu kabul eder. Bunun için kaynaklarını sonuna kadar kullanarak ve uygun olduğunda özellikle mali, sanatsal, bilimsel ve teknik alanlarda her türlü uluslararası yardım ve işbirliği sağlayarak elinden geleni yapacaktır.

Madde 5 - Bu Sözleşmeye taraf olan her Devlet topraklarındaki kültürel ve doğal mirasın korunması, muhafazası ve teşhiri amacıyla etkili ve faal önlemlerin alınmasını sağlamak için, mümkün olduğunca her ülkenin kendi koşullarına uygun biçimde şu çabaları gösterecektir:

- a) Kültürel ve doğal mirasa, toplumun yaşamında bir işlev vermeyi ve bu mirasın korunmasını kapsamlı planlama programlarına dahil etmeyi amaçlayan genel bir politika benimsemek;
- b) Kültürel ve doğal mirasın korunması, muhafazası ve teşhiri için, halen mevcut değilse, topraklarında bir veya daha fazla hizmet kurumunu, işlevlerini ifaya yeterli olacak görevli ve araçlarla kurmak;
- c) Bilimsel ve teknik çalışma ve araştırmaları geliştirmek ve Devletin kültürel ve doğal mirasını tehdit eden tehlikelere karşı harekete geçmesine olanak sağlayacak müdahale yöntemlerini mükemmelleştirmek;
- d) Bu mirasın saptanması, korunması, muhafazası, teşhiri, yenileştirilmesi için gerekli olan uygun yasal, bilimsel, teknik, idari ve mali önlemleri almak; ve
- e) Kültürel ve doğal mirasın korunması, muhafazası ve teşhiri konularında eğitim yapan ulusal veya bölgesel merkezlerin kurulmasını veya geliştirilmesini desteklemek ve bu alandaki bilimsel araştırmaları teşvik etmek,

Madde 6 - 1. Bu Sözleşmeye taraf olan Devletler, I. ve 2. maddelerde sözü edilen kültürel ve doğal mirasın toprakları üzerinde bulunduğu devletlerin egemenliğine tam olarak saygı göstererek ve ulusal yasaların sağladığı mülkiyet haklarına zarar vermeden, bu tür mirasın, bütün uluslararası toplum tarafından işbirliği ile korunması gereken evrensel bir miras olduğunu kabul ederler. 2. Taraf devletler, lı' maddenin 2. ve 4. paragraflarında belirtilen kültürel ve doğal mirasın saptanması, korunması, muhafazası ve devamının sağlanması konularında bu mirasa sahip olan devletler istediği takdirde yardım etmeyi bu Sözleşme hükümleri uyarınca üstlenirler. 3. Bu Sözleşmeye taraf olan her Devlet, Sözleşmeye taraf olan diğer devletlerin topraklarında bulunan ve 1. ve 2. maddelerde sözü edilen kültürel ve doğal mirasa doğrudan doğruya veya dolaylı olarak zarar verebilecek kasıtlı önlemleri almamayı üstlenir.

Madde 7 - Bu Sözleşmenin amacı bakımından, dünya kültürel ve doğal mirasının uluslararası alanda korunması deyimini, Sözleşmeye Taraf olan Devletlerin kültürel miraslarını saptama ve koruma çabalarına destek olmaya matuf bir uluslararası işbirliği ve yardım sisteminin kurulması olarak anlaşılacaktır.

III - DÜNYA KÜLTÜREL VE DOĞAL MİRASININ KORUNMASI İÇİN

HÜKÜMETLERARASI KOMİTE:

Madde 8 - 1. İstisnai evrensel değere sahip kültürel ve doğal mirasın korunması için bu Sözleşmeye Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür" Örgütü çerçevesinde "Dünya Mirası Komitesi" adı altında bir Hükümetler arası Komite kurulmuştur. Komite, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü Genel Konferansı'nın olağan oturumu sırasında genel kurul olarak toplanan ve Sözleşmeye Taraf Devletlerce seçilen 15 Taraf Devletten oluşacaktır. Komite üyesi Devletlerin sayısı, Genel Konferansın, bu sözleşmenin en az 40 Devlet için yürürlüğe girişini izleyen olağan oturumunun yapıldığı tarihten itibaren 21'e yükseltilecektir. 2. Komite üyelerinin seçiminde, dünyanın değişik bölge ve kültürlerinin adilane bir biçimde temsili güvence altına alınacaktır. 3. Kültürel Varlığın Muhafazası ve Restorasyonu Çalışmaları Uluslararası Merkezinin (Roma Merkezi) bir temsilcisi, Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi'nin (ICOMOS) bir temsilcisi ve Uluslararası Doğayı ve Doğal Kaynakları Koruma Birliği'nin (IUCN) bir temsilcisi ve Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü Genel Konferansının olağan oturumu sırasında genel kurul olarak toplanan Sözleşmeye taraf Devletlerin isteği üzerine benzer amaçlı diğer hükümetler arası veya hükümet dışı örgütlerin temsilcileri anılan Komitenin toplantılarına danışman olarak katılabilirler.

Madde 9 – 1 Dünya Mirası Komitesine üye Devletlerin görev süreleri, Genel Konferansın, Komite üyeliğine seçildikleri olağan oturumunun sonundan, bunu izleyen üçüncü olağan oturumunun sonuna kadar sürecektir. 2. Ancak, ilk seçim sırasında atanan üyelerin üçte birinin görev süreleri, Genel Konferansın, üyeliğe seçildikleri olağan oturumunu izleyen ilk olağan oturumunun sonunda sona erecektir; ayrı zamanda atanan diğer üçte bir üyenin görev süresi de Genel Konferansın seçildikleri olağan oturumunu izleyen ikinci olağan oturumunun sonunda sona erecektir. Bu üyelerin isimleri Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü Genel Konferansı Başkanı tarafından, İlk seçimden sonra kura ile belirlenecektir. 3. Komiteye üye Devletler, temsilcilerini kültürel ve doğal miras alanında. yetkili kişiler arasından seçeceklerdir.

Madde 10 - 1. Dünya Mirası Komitesi kendi iç tüzüğünü kabul edecektir. 2. Komite, belirli sorunlar hakkında danışmada bulunmak üzere, özel veya resmi örgütleri veya kişileri her zaman toplantılarına katılmaya çağırabilir. 3. Komite, görevlerinin yerine getirilmesi bakımından gerekli gördüğü danışma organlarını kurabilir.

Madde 11 - 1. Bu Sözleşmeye Taraf olan her Devlet, kültürel ve doğal mirasının bir parçasını oluşturan, kendi topraklarında bulunan ve bu maddenin 2. paragrafındaki listeye girmesi uygun olan kültürel varlıklarının bir envanterini, mümkün olan en kısa sürede, "Dünya Kültür Mirası Komitesi"ne sunacaktır. Nihai addedilmeyecek olan bu envanter söz konusu kültürel varlığın yerini ve önemini gösteren belgeleri ihtiva edecektir. 2. Komite, I. Paragraf uyarınca Devletlerce verilen envanterlere dayanarak, bu Sözleşmenin 1. ve 2. maddelerinde tanımlandığı üzere, saptanmış olacağı ölçütlere göre istisnai evrensel değerde mütalaa ettiği, kültürel veya doğal mirasın parçasını oluşturan varlıkların bir listesini yapacak, güncel hale getirecek ve "Dünya Kültür Mirası Listesi" başlığı altında yayınlanacaktır. En geç her iki yılda bir, güncelleştirilmiş bir liste dağıtımına tabi tutulacaktır. 3. Bir varlığın Dünya Kültür Mirası Listesine alınması, ilgili Devletin onayını gerektirir. Üzerinde birden çok devletin egemenlik veya kaza hakkı iddiasında bulunduğu bir toprakta bulunan bir kültürel varlığın listeye alınması anlaşmazlığa taraf olan devletlerin haklarını hiç bir biçimde etkilemeyecektir. 4. Komite, Dünya Kültür Mirası Listesi'nde bulunup korunması için çok büyük çapta çalışmaları gerektiren ve bu maksatla işbu Sözleşme çerçevesinde yardım talep edilmiş olan kültürel varlıkların bir listesini,"Tehlike Altındaki

Dünya Kültür Mirası Listesi" başlığı altında durum gerektirdikçe düzenleyecek, güncelleştirecek ve yayımlayacaktır. Söz konusu liste, gerekli çalışmaların tahmini bedelini de içerecektir. Liste, kültürel ve doğal mirası oluşturan varlıklardan, yalnız hızlı bozulma nedeniyle yok olma tehdidi, büyük çapta resmi veya özel projeler veya hızlı kentsel veya turistik gelişim projeleri; toprağın kullanım veya mülkiyetindeki değişikliklerin neden olduğu tahribat; bilinmeyen nedenlere bağlı büyük değişiklikler; herhangi bir nedenle bir varlığın terk edilmesi; silahlı bir çatışmanın çıkması veya çatışma tehdidi; afet ve felaketler; ciddi yangınlar, depremler, yer kaymaları; volkanik patlamalar; su düzeyindeki değişimler, su baskınları ve gelgit dalgaları gibi ciddi ve belirgin tehlikelerin tehdidi altında bulunanları içerebilir. Acil ihtiyaç halinde Komite, herhangi bir zamanda tehlike altındaki Dünya Kültür Mirası Listesine yeni bir madde ekleyebilir ve bunu hemen duyurabilir. 5. Komite, kültürel veya doğal mirasa ait bir varlığın bu maddenin 2. ve 4. paragraflarında belirtilen iki listeden her birine dahil edilmesinde temel alınacak ölçütlerin tanımını yapacaktır. 6. Bu maddenin 2. ve 4. paragraflarında belirtilen iki listeden birine dahil edilme isteğini reddetmeden önce, Komite, söz konusu edilen kültürel veya doğal varlığın topraklar üzerinde bulunduğu devlete danışacaktır. 7. Komite, ilgili Devletlerin onayıyla, bu maddenin 2. ve 4. paragraflarında atıfta bulunulan listelerin hazırlanması için gerekli olan çalışma ve araştırmaları koordine ve teşvik eder.

Madde 12 - Kültürel ve doğal mirasa ait olan bir varlığın 11. maddenin 2. ve 4. paragraflarında sözü edilen her iki listeye de dahil edilmemiş olması hiçbir şekilde onun bu listelere dahil edilme sonucu olanlar dışındaki amaçlar için istisnai değeri olmadığı anlamına gelmeyecektir.

Madde 13 - 1. Dünya Kültür Mirası Komitesi, bu Sözleşmeye Taraf Devletlerin, topraklarında bulunan ve 11.maddenin 2. ve 4. paragraflarında sözü edilen listelere dahil olan veya dahil edilmesi muhtemel bulunan Kültürel ve doğal mirasın bir parçasını oluşturan varlıklara ilişkin olarak yaptıkları, uluslararası yardım isteklerini alır ve inceler. Bu tür istekler, bu tür varlıkların korunmasını, muhafazasını, teşhirini veya yenilenmesini sağlamaya yönelik olabilir. 2. Bu maddenin 1 paragrafı çerçevesindeki uluslararası yardım istekleri, ön incelemeler daha ileri araştırmaların yararlı olacağı gösterdiği takdirde, 1. ve 2. maddelerde tanımlanan kültürel ve doğal varlıkların saptanmasıyla ilgili olabilir. 3. Komite, bu isteklere ilişkin olarak yapılacak olan işlemi kararlaştıracak, uygun olması durumunda yapacağı yardımın niteliği ve boyutunu belirleyecek ve gerekli tertiplerin ilgili hükümet ile kendi adına alınması için yetki verecektir. 4. Komite, çalışmaları için bir öncelik sırası saptayacaktır. Bunu yaparken, koruma gerektiren kültür varlığının dünya kültürel ve doğal mirası içindeki önemini, bir doğal çevreyi veya dünya milletlerinin dehasını ve tarihini en iyi biçimde temsil niteliği olan varlığa uluslararası yardım yapılması zorunluluğunu, yapılacak işin ivediliğini, tehdit altındaki varlıkların topraklarında bulunduğu Devletlerin kaynaklarının durumunu ve özellikle, kendi olanaklarıyla bu tür varlıkları ne dereceye kadar koruyabildiklerini göz önünde bulunduracaktır. 5. Komite, uluslar arası yardım yapılmış olan varlıklarla: ilgili olarak bir listeyi hazırlayacak, güncelleştirecek ve duyuracaktır. 6. Komite, bu Sözleşmenin 15. maddesi gereğince kurulan Fon'un kaynaklarının kullanımı konusunda karar sahibi olacaktır. Bu kaynakları arttırma yollarını arayacak ve bu amaç için faydalı bütün tedbirleri alacaktır. 7. Komite, bu Sözleşmenin amaçlarına benzer amaçları olan, uluslararası ve ulusal örgütler ve hükümetler arası veya hükümet dışı örgütlerle işbirliği yapacaktır. Komite, programlarının ve projelerinin uygulanması için, bu tür örgütlere özellikle Kültürel Varlıkların Muhafazası ve Restorasyonu Çalışmaları Uluslararası Merkezi'ne (Roma Merkezi), Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi'ne (ICOMOS) ve Uluslararası Doğayı ve Doğal Kaynakları Koruma Birliği'ne (IUCN) ve ayrıca resmi ve özel kurum ve kişilere çağrıda bulunabilir. 8. Komitenin kararları oylamada bulunan ve oy veren üyelerin üçte iki çoğunluğuyla alınır. Komite üyelerinin çoğunluğu, nisabı oluşturur.

Madde 14 - 1. Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü Genel Direktörü tarafından atanan bir Sekreteryaya Dünya Kültür Mirası Komitesine yardımcı olur. 2. Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü Genel Direktörü, Kültürel Varlıkların Muhafazası ve Restorasyonu Çalışmaları Uluslararası Merkezi'nin (Roma Merkezi), Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi'nin (ICOMOS) ve Uluslararası Doğayı ve Doğal Kaynakları Koruma Birliği'nin (IUCN) ihtisasları ve imkanları dahilinde hizmetlerinden azami şekilde yararlanarak, Komitenin belgelerini, toplantılarının gündemini hazırlayacak ve kararlarının uygulanmasından sorumlu olacaktır.

IV - DÜNYA KÜLTÜREL VE DOĞAL MİRASINI KORUMA FONU:

Madde 15 - 1. İstisnai Evrensel Değeri olan Dünya Kültürel ve Doğal Mirasını korumak için "Dünya Mirası Fonu"adı altında bir Fon kurulmuştur.2, Fon, UNESCO'nun Mali tüzüğü hükümlerine uygun olarak vakıf şeklinde teşkil edilecektir.

3. Fon'un kaynakları aşağıdakilerden oluşacaktır.

a) Bu Sözleşmeye Taraf Devletlerin yaptıkları zorunlu ve gönüllü katkıları;

b) Aşağıdaki kaynaklardan sağlanabilecek katkı, hibe ve bağışlar;

i) Diğer Devletler;

ii) Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü, Birleşmiş Milletler Sisteminin diğer örgütleri, özellikle Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı ve diğer hükümetler arası örgütler;

iii) Resmi veya özel kurum ve kişiler,

c) Fon'un kaynaklarından sağlanan her türlü faiz geliri;

d) Fon'un yararına düzenlenen faaliyetlerden sağlanan bağış ve gelirler ve

e) Dünya Mirası Komitesi'nce hazırlanacak Fon yönetmeliğinde belirtilen diğer bütün kaynaklar.

4. Fon'a yapılan katkıları ve Komite için sağlanmış olan diğer tür yardımlar ancak Komitenin belirleyeceği amaçlar için kullanılabilir. Komite, yalnız belirli bir program veya projede kullanılmak üzere yapılan katkıları, bu program veya projenin yürütülmesinin komitece kararlaştırılmış olması şartıyla kabul edebilir. Fon'a yapılan katkıları hiçbir siyasal koşula bağlanamaz.

Madde 16 - Bu Sözleşmeye taraf Devletler ilave gönüllü katkıları bulunma hakları halledilmeden Dünya Mirası Fonuna muntazaman iki yılda bir katkıları bulunmayı taahhüt ederler. Bu katkıları bütün Devletlere uygulanabilecek tek bir yüzdeye göre hesaplanan miktarı, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü Genel Konferansı sırasında, toplanan sözleşmeye taraf Devletlerin genel kurulu tarafından kararlaştırılacaktır. Genel Kurulun bu karar, bu maddenin 2. paragrafında öngörülen beyanı yapmamış olan, hazır bulunan ve oy veren Taraf devletlerin çoğunluğu ile alınır. Sözleşmeye taraf Devletlerin zorunlu katkıları hiç bir surette Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü'nün mutad bütçesine yaptıkları katkıların % 1' inden fazla olamaz.

2. Ancak, bu Sözleşmenin 31. ve 32. maddelerinde atıfta bulunulan her Devlet, onay, kabul. Veya katılma belgelerinin verilmesi sırasında bu maddenin 1. paragrafı hükümleriyle bağlı olmayacağını bildirebilir, . .

3. Bu maddenin 2. paragrafında sözü edilen bildirimini yapmış olan Sözleşmeye Taraf bir Devlet, her an Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü Genel Direktörünü haberdar ederek sözü geçen bildirimini geri alabilir. Ancak bildirimini geri alınması, bu Devletin zorunlu, katkıları bakımından, Sözleşmeye Taraf olan Devletlerin bir sonraki Genel Kurulu tarihine kadar hüküm ifade etmeyecektir.

4. Komitenin faaliyetlerini etkili biçimde planlayabilmesi için, bu Sözleşmeye taraf olan Devletlerden bu maddenin 2. paragrafında sözü edilen bildirimini yapmış olan Taraf Devletlerin katkıları, düzenli olarak her iki yılda bir ödenecek ve bu katkı, bu maddenin 1. paragrafı hükümleriyle bağlı oldukları takdirde ödeyecekleri katkıları az olmayacaktır.

5. Bu Sözleşmeye taraf olan herhangi bir Devlet, içinde bulunulan yıl ile ondan hemen önceki yıla ait zorunlu veya gönüllü katkılarından borçlu ise Dünya Kültür Mirası Komitesi üyeliğine seçilemeyecektir; ancak bu hüküm ilk seçime uygulanmayacaktır Komite üyeliğinde bulunan böyle bir Devletin görev süresi, bu Sözleşmenin 8. Maddesinin 1. paragrafında belirtilen seçimler yapıldığı zaman sona erer.

Madde 17 - Bu Sözleşmeye Taraf olan Devletlere, Sözleşmenin 1. ve 2. maddelerinde tanımlanan Kültürel ve doğal mirasın korunması için yardım sağlamak amacıyla ulusal, resmi ve özel vakıf veya dernekler kurmayı öngörür veya kuruluşunu teşvik ederler.

Madde 18 - Bu Sözleşmeye Taraf olan Devletler Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü himayesinde Dünya Mirası Fonu yararına uluslararası fon toplama kampanyalarının örgütlenmesine yardımcı olacak, 15. maddenin 3. paragrafında sözü edilen organların para toplamasını kolaylaştıracaklardır.

V- ULUSLARARASI YARDIMIN KOŞULLARI VE DÜZENLENMESİ:

Madde 19 - Taraf olan herhangi bir Devlet topraklarında bulunan istisna! evrensel değere sahip kültürel ve doğal mirasın bir parçasını oluşturan varlıklar için uluslararası yardım isteyebilir. Elinde bulunan ve Komitenin bir karara varmasını sağlayacak nitelikteki 21.maddede öngörülen bilgi ve belgeleri de bu yardım istemiyle birlikte Komiteye sunar.

Madde 20 - 13. maddenin 2. paragrafının, 22. maddenin (c) fıkrası ve 23. maddenin hükümlerine bağlı olarak, bu Sözleşmeyle sağlanan uluslararası yardım, kültürel ve doğal mirasın parçasını oluşturan varlıklardan yalnız Dünya Kültür Mirası Komitesi'nin 11. maddesinin 2. ve 4.paragraflarında belirtilen listelerden birine girmesine karar verdiği veya karar verebileceği varlıklara yapılabilir.

Madde 21 - 1. Dünya Mirası Komitesi, Uluslararası yardım isteklerini değerlendirme usullerini saptayacak ve özellikle tasarlanan faaliyet, gerekli çalışma, bunlara ait fiyat tahmini, ivedilik derecesi ve yardımı isteyen Devletin kaynaklarının bütün harcamaları karşılayamamasının nedenlerini içerecek yardım talebinin muhtevasını belirleyecektir. Bu tür talepler, mümkün olduğunca uzman raporlarıyla desteklenmelidir.
2. Felaket ve doğal afetler nedeniyle yapılan talepler, acil çalışma gerektirebilmeleri nedeniyle, bu tür hadiselerle karşı bir ihtiyat fonu ayırmış bulunması gereken Komite tarafından hemen, öncelikle değerlendirmeye alınmalıdırlar.
3. Komite, bir karara varmadan önce gerekli gördüğü inceleme ve danışmalarda bulunacaktır.

Madde 22 - Dünya Kültür Mirası Komitesi'nce verilen yardımlar aşağıdaki biçimlerde olabilir:

- a) Bu sözleşmenin 11. maddesinin 2. ve 4. paragraflarında tanımlandığı üzere kültürel ve doğal mirasın korunması, muhafazası, teşhiri ve yenilenmesinden çıkan sorunlarla ilgili sanatsal, bilimsel ve teknik incelemeler,
- b) Onaylanan çalışmanın doğru biçimde yürütülmesini sağlamak için uzmanların, teknisyenlerin ve nitelikli işgücünün temini, .
- c) Kültürel ve doğal mirasın saptanması, korunması, muhafazası, teşhiri ve yenilenmesi alanlarında her düzeydeki görevli ve uzmanların eğitimi,
- d) İlgili Devletlerin sahip olmadığı veya elde edebilecek durumda olmadığı araçların sağlanması,
- e) Uzun vadede ödenebilecek düşük faizli ve faizsiz borçlar,
- f) İstisnai durumlarda ve özel nedenlerle, geri ödenmesi gerekmeyen hibeler.

Madde 23 - Dünya Kültür Mirası Komitesi, ulusal veya bölgesel merkezlere de kültürel ve doğal mirasın saptanması, korunması, muhafazası, teşhiri ve yenilenmesi alanlarında bütün düzeylerdeki görevli ve uzmanların eğitimi konusunda uluslararası yardım sağlayabilir.

Madde 24 - Büyük çaptaki uluslararası yardımdan önce, ayrıntılı bilimsel, ekonomik ve teknik incelemelerde bulunulacaktır. Bu incelemeler, doğal ve kültürel mirasın korunması, muhafazası, teşhiri ve yenilenmesi için en ileri teknikleri araştırarak ve sözleşmenin amaçlarıyla uyumlu olacaktır. İncelemeler, ilgili devletin mevcut kaynaklarının rasyonel kullanımı yollarını da araştıracaktır.

Madde 25 - Genel bir kural olarak, gerekli çalışmanın bedelinin yalnız bir bölümü uluslararası toplum tarafından karşılanacaktır. Uluslararası yardımdan yararlanan devletin katkısı, kaynaklarının buna elverişli olmaması dışında her program veya projeye ayrılan tüm kaynakların önemli bir payını oluşturacaktır.

Madde 26 - Dünya Kültür Mirası Komitesi ve yardım alan devlet yaptıkları anlaşmayla, bu sözleşme hükümleri gereği uluslararası yardım sağlanan bir program veya projenin yürütüleceği koşulları saptayacaklardır. Anlaşmayla koyulan kurallara uygun olarak himaye altına alınmış varlığın korunmasına, muhafazasına ve teşhirine devam etme sorumluluğu bu uluslararası yardımı alan devlete ait olacaktır.

VI - EGİTİM PROGRAMLARI:

Madde 27 -1. Bu Sözleşmeye taraf devletler, kendi halklarının sözleşmenin 1. ve 2. maddelerinde tanımlanan kültürel ve doğal mirasa karşı bağlılık ve saygı hislerini güçlendirmek için, bütün uygun araçlarla ve özellikle eğitim ve tanıtma programlarıyla çaba göstereceklerdir.

2. Taraf Devletler, kamuoyunu, kültür mirasını tehdit eden tehlikelerden ve Sözleşmenin uygulanması için yürütülen etkinliklerden geniş biçimde haberdar etmeyi taahhüt ederler.

Madde 28 - Sözleşme çerçevesinde uluslararası yardım alan bu sözleşmeye taraf devletler, kendisi için yardım alınan kültürel varlığın öneminin ve bu yardımın oynadığı rolün bilinmesi için uygun önlemleri alacaklardır.

VII - RAPORLAR:

Madde 29 - 1. Bu Sözleşmeye Taraf Devletler, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü Genel Kuruluna, onun tarafından belirlenen tarih ve biçimde verecekleri raporlarda, kabul ettikleri yasal ve idari hükümler ve bu sözleşmenin uygulanması için yaptıkları diğer işlemler hakkında bu alanda kazandıkları tecrübenin ayrıntıları ile birlikte bilgi vereceklerdir.

2. Bu raporlar Dünya Kültür Mirası Komitesi'nin dikkatine sunulacaktır.

3. Komite, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü Genel Konferansı'nın her olağan oturumunda faaliyetleri hakkında rapor verecektir.

VIII - SON HÜKÜMLER:

Madde 30 - Bu Sözleşme, beş metni de aynı derecede geçerli olmak üzere, Arapça, İngilizce, Fransızca, Rusça ve İspanyolca olarak hazırlanmıştır.

Madde 31

1. Bu sözleşme Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütüne üye devletlerin kendi anayasal yöntemlerine göre onaylarına ve kabullerine tabi olacaktır.

2. Onay veya kabul belgeleri Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Örgütü Genel Direktörüne tevdi edilecektir.

Madde 32

1. Bu Sözleşme Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Örgütü üyesi olmayıp, örgütün Genel Konferansı tarafından sözleşmeye katılmaya çağrılan bütün devletlerin katılmasına açık olacaktır.

2. Katılma bir katılma belgesinin Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü Genel Direktörüne tevdi ile gerçekleştirilir.

Madde 33 - Bu Sözleşme, yirminci onay, kabul veya katılma belgesinin tevdi tarihinden üç ay sonra, fakat sadece onay, kabul veya katılma belgelerini bu veya önceki bir tarihte tevdi eden devletler bakımından yürürlüğe girecektir. Diğer her devlet için, Sözleşme kendi onay, kabul veya katılma belgesinin tevdiinden üç ay sonra yürürlüğe girecektir.

Madde 34 - Aşağıdaki hükümler, Sözleşmeye taraf olan Devletlerden federal veya üniter olmayan anayasal sisteme sahip olanlarına uygulanacaktır. .

a) Bu Sözleşmenin hükümlerinin uygulanmasının federal veya merkezi yasal gücün yargı yetkisi alanına girdiği hallerde, federal ve merkezi hükümetin yükümlülükleri, federal devlet olmayan taraf devletlerinkilerle ayrı olacaktır. .

b) Bu Sözleşmenin uygulanmasının, federasyonun anayasal sistemi icabı, yasal önlemler almakla yükümlü tutulmayan ve federasyonu oluşturan her bir devlet, ülke, eyalet veya kantonun yargı yetkisi alanına girdiği hallerde Federal Hükümet, anılan hükümleri, kabulü tavsiyesiyle böyle devletlerin, ülkelerin, eyaletlerin veya kantonların yetkili makamlarının bilgisine sunar.

Madde 35 -1. Bu Sözleşmeye taraf olan her Devlet Sözleşmeden çekilebilir.

2. Çekilme Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü Genel Direktörüne tevdi edilecek yazılı bir belgeyle duyurulacaktır.

3. Çekilme, çekilme belgesinin alınmasından 12 ay sonra geçerli olacaktır. Bu, çekilen Devletin mali yükümlülüklerini, çekilmenin yürürlüğe girdiği tarihe kadar etkilemeyecektir.

Madde 36 - Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü Genel Direktörü, Örgüte üye Devletlere, 32. maddede sözü edilen Örgüte üye olmayan devletlere ve Birleşmiş Milletlere 31. ve 32. maddelerde belirtilen bütün onay, kabul ve katılma belgelerinin ve 35. maddede belirtilen çekilme belgelerinin tevdi edildiğini bildirecektir. . .

Madde 37 - 1. Bu Sözleşme, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü Genel Konferansı tarafından tadil edilebilir. Bununla beraber, böyle bir tadil yalnızca tadil edilmiş Sözleşmeye taraf olacak devletleri bağlar.

2. Eğer Genel Konferans bu Sözleşmeyi tamamen veya kısmen değiştiren yeni bir Sözleşme benimserse, yeni Sözleşmede aksine hüküm bulunmadıkça, bu Sözleşme tadil edilen Sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren onaya, kabule veya katılmaya açık olmayacaktır.

Madde 38 - Bu Sözleşme, Birleşmiş Milletler Antlaşması'nın 102. maddesi uyarınca, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü Genel Direktörünün isteği üzerine Birleşmiş Milletler Sekreteryasınınca tescil edilecektir. Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü Genel Konferansı'nın on yedinci oturum Başkanı'nın ve Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür. Örgütü Genel Direktörünün. imzalarını taşıyan iki geçerli nüsha olarak Paris'te 23 Kasım 1972'de yapılmış olup, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü arşivlerinde saklanacak ve aslına uygunluğu onaylanmış suretleri 31. ve 32. maddelerde belirtilen bütün Devletlere ve Birleşmiş Milletlere gönderilecektir Bütün

insanlığın ortak mirası olarak kabul edilen evrensel değerlere sahip kültürel ve doğal sitleri dünyaya tanıtmak, toplumda söz konusu evrensel mirasa sahip çıkacak bilinci oluşturmak ve çeşitli sebeplerle bozulan, yok olan kültürel ve doğal değerlerin yaşatılması için gerekli işbirliğini sağlamak amacıyla UNESCO'nun 17 Ekim - 21 Kasım 1972 tarihleri arasında Paris'te toplanan 16. Genel Konferansında sorunun uluslararası bir sözleşme konusu yapılmasına karar verilmiş ve 16 Kasım 1972'de "Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme" kabul edilmiştir. Türkiye, bu sözleşmeyi 23 Mayıs 1982 tarihinde onaylanmış ve 1983 yılında Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

EK İKİ

2863 SAYILI KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI KORUMA KANUNU

KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI KORUMA KANUNU

Kanun Numarası : 2863
Kabul Tarihi : 21/7/1983
Yayımlandığı R.Gazete : Tarih : 23/7/1983 Sayı : 18113
Yayımlandığı Düstur : Tertip : 5 Cilt : 22 Sayfa : 444

BİRİNCİ BÖLÜM

Genel Hükümler

Amaç:

Madde 1 – Bu Kanunun amacı; korunması gerekli taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile ilgili tanımları belirlemek, yapılacak işlem ve faaliyetleri düzenlemek, bu konuda gerekli ilke ve uygulama kararlarını alacak teşkilatın kuruluş ve görevlerini tespit etmektir.

Kapsam:

Madde 2 – Bu Kanun; korunması gerekli taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile ilgili hususları ve bunlarla ilgili gerçek ve tüzelkişilerin görev ve sorumluluklarını kapsar.

Tanımlar ve kısaltmalar:

Madde 3 – Bu Kanunda geçen tanımlar ve kısaltmalar şunlardır:

a) Tanımlar:

(1) (Değişik:14/7/2004 – 5226/1 md.)"Kültür varlıkları"; tarih öncesi ve tarihi devirlere ait bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili bulunan veya tarih öncesi ya da tarihi devirlerde sosyal yaşama konu olmuş bilimsel ve kültürel açıdan özgün değer taşıyan yer üstünde, yer altında veya su altındaki bütün taşınır ve taşınmaz varlıklardır.

(2) "Tabiat varlıkları"; jeolojik devirlerle, tarih öncesi ve tarihi devirlere ait olup ender bulunmaları veya özellikleri ve güzellikleri bakımından korunması gerekli, yer üstünde, yer altında veya su altında bulunan değerlerdir.

(3) "Sit"; tarih öncesinden günümüze kadar gelen çeşitli medeniyetlerin ürünü olup, yaşadıkları devirlerin sosyal, ekonomik, mimari ve benzeri özelliklerini yansıtan kent ve kent kalıntıları,kültür varlıklarının yoğun olarak bulunduğu sosyal yaşama konu olmuş veya önemli tarihi hadiselerin cereyan ettiği yerler ve tespiti yapılmış tabiat özellikleri ile korunması gerekli alanlardır. (3)

(1) 17/6/1987 tarih ve 3386 sayılı Kanunun 16 ncı maddesiyle bu Kanuna eklenen ve teselsül sebebiyle Ek Madde 1 olarak numaralandırılan ek madde hükmü gereğince, Kanunun 6, 8, 20 ve 65 inci maddelerinde geçen "Yüksek Kurul, Bölge Kurulları", "Koruma Kurulları"; 54 ve 62 nci maddelerinde geçen "Yüksek Kurul", "Koruma Yüksek Kurulu"; "Bölge Kurulu" ise "Koruma Kurulları" olarak değiştirilmiş ve gerekli değişiklik madde metinlerine işlenmiştir;daha sonra 14/7/2004 tarihli ve 5226 sayılı Kanunun 17 nci maddesiyle değiştirilen Ek Madde 1 hükmü gereğince,bu Kanunda yer alan "Koruma Kurulu" ibareleri, "koruma bölge kurulu" olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

(2) 8/8/2011 tarihli ve 648 sayılı KHK'nın 41 inci maddesi ile bu Kanunda yer alan "Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu" ibareleri "Kültür Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu" şeklinde ve "kültür ve tabiat varlıklarını koruma bölge kurulu" ile "Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu" ibareleri "Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu" şeklinde değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

(3) Bu alt bende 14/7/2004 tarihli ve 5226 sayılı Kanunun 1 inci maddesiyle, "kent kalıntıları" ibaresinden sonra gelmek üzere" kültür varlıklarının yoğun olarak bulunduğu sosyal yaşama konu olmuş veya" ibareleri eklenmiş ve metne işlenmiştir.

(4) "Koruma"; ve "Korunma"; taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarında muhafaza, bakım, onarım, restorasyon, fonksiyon değiştirme işlemleri; taşınır kültür varlıklarında ise muhafaza, bakım, onarım ve restorasyon işleridir.

(5) "Korunma alanı"; taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının muhafazaları veya tarihi çevre içinde korunmalarında etkinlik taşıyan korunması zorunlu olan alandır.

(6) (Değişik: 17/6/1987 - 3386/1 md.) "Değerlendirme"; kültür ve tabiat varlıklarının teşhiri, tanzimi, kullanılması ve bilimsel yöntemlerle tanıtılmasıdır.

(7) (Ek:14/7/2004 – 5226/1 md.) "Ören yeri"; tarih öncesinden günümüze kadar gelen çeşitli uygarlıkların ürünü olup, topoğrafik olarak tanımlanabilecek derecede yeterince belirgin ve mütecanis özelliklere sahip, aynı zamanda tarihsel, arkeolojik, sanatsal, bilimsel, sosyal veya teknik bakımlardan dikkate değer, kısmen inşa edilmiş, insan emeği kültür varlıkları ile tabiat varlıklarının birleştiği alanlardır.

(8) (Ek:14/7/2004 – 5226/1 md.) "Koruma amaçlı imar plânı"; bu Kanun uyarınca belirlenen sit alanlarında, alanın etkileşim-geçiş sahasını da göz önünde bulundurarak, kültür ve tabiat varlıklarının sürdürülebilirlik ilkesi doğrultusunda korunması amacıyla arkeolojik, tarihi, doğal, mimarî, demografik, kültürel, sosyo-ekonomik, mülkiyet ve yapılaşma verilerini içeren alan araştırmasına dayalı olarak; hali hazır haritalar üzerine, koruma alanı içinde yaşayan hane halkları ve faaliyet gösteren iş yerlerinin sosyal ve ekonomik yapılarını iyileştiren, istihdam ve katma değer yaratan stratejileri, koruma esasları ve kullanma şartları ile yapılaşma sınırlamalarını, sağlıklılaştırma, yenileme alan ve projelerini, uygulama etap ve programlarını, açık alan sistemini, yaya dolaşımı ve taşıt ulaşımını, alt yapı tesislerinin tasarım esasları, yoğunluklar ve parsel tasarımlarını, yerel sahiplilik, uygulamanın finansmanı ilkeleri uyarınca katılımcı alan yönetimi modellerini de içerecek şekilde hazırlanan, hedefler, araçlar, stratejiler ile plânlama kararları, tutumları, plân notları ve açıklama raporu ile bir bütün olan nazım ve uygulama imar plânlarının gerektirdiği ölçekteki plânlardır.

(9) (Ek:14/7/2004 – 5226/1 md.) "Çevre düzenleme projesi"; ören yerlerinin arkeolojik potansiyelini koruyacak şekilde, denetimli olarak ziyarete açmak, tanıtımını sağlamak, mevcut kullanım ve dolaşımdan kaynaklanan sorunlarını çözmek, alanın ihtiyaçlarını çağdaş, teknolojik gelişmelerin gerektirdiği donatılarla gidermek amacıyla her ören yerinin kendi özellikleri göz önüne alınarak hazırlanacak 1/500, 1/200 ve 1/100 ölçekli düzenleme projeleridir.

(10) (Ek:14/7/2004 – 5226/1 md.) "Yönetim alanı"; sit alanları, ören yerleri ve etkileşim sahalarının doğal bütünlüğü içerisinde etkin bir şekilde korunması, yaşatılması, değerlendirilmesi, belli bir vizyon ve tema etrafında geliştirilmesi, toplumun kültürel ve eğitsel ihtiyaçlarıyla buluşturulması amacıyla, plânlama ve koruma konusunda yetkili merkezî ve yerel idareler ile sivil toplum kuruluşları arasında eşgüdümü sağlamak için oluşturulan ve sınırları ilgili idarelerin görüşleri alınarak Bakanlıkça belirlenen yerlerdir.

(11) (Ek:14/7/2004 – 5226/1 md.) "Yönetim plânı"; yönetim alanının korunmasını, yaşatılmasını, değerlendirilmesini sağlamak amacıyla, işletme projesini, kazı plânı ve çevre düzenleme projesi veya koruma amaçlı imar plânını dikkate alarak oluşturulan koruma ve gelişim projesinin, yıllık ve beş yıllık uygulama etaplarını ve bütçesini de gösteren, her beş yılda bir gözden geçirilen plânlardır.

(12) (Ek:14/7/2004 – 5226/1 md.) "Bağlantı noktası"; yönetim alanı sınırlarında yer almamakla birlikte, arkeolojik, coğrafi, kültürel ve tarihi nedenlerle veya aynı vizyon ve tema etrafında yönetim ve gelişiminin sağlanması bakımından bu yer ile irtibatlandırılan kültürel varlıklardır.

(13) (Ek: 8/8/2011-KHK-648/41 md.) "Doğal (tabii) sit"; jeolojik devirlere ait olup, ender bulunmaları nedeniyle olağanüstü özelliklere sahip yer üstünde, yer altında veya su altında bulunan korunması gerekli alanlardır.

(14) (Ek: 8/8/2011-KHK-648/41 md.) "Taşınır tabiat varlıkları"; jeolojik devirlere ait olup, ender bulunmaları nedeniyle olağanüstü özelliklere sahip yer üstünde, yer altında veya su altında bulunan korunması gerekli taşınır tabii değerlerdir.

(15) (Ek: 8/8/2011-KHK-648/41 md.) "Sokak sağlıklılaştırma proje ve uygulamaları"; kentsel sit alanları ve koruma alanlarında, korunması gerekli taşınmaz kültür varlıkları ile sokaktaki diğer yapıların özgün sokak dokusunu tanımlayan tüm öğelerle birlikte korunması

ve belgelenmesine yönelik rölöve, restitüsyon, restorasyon, kentsel tasarım projeleri ile mühendislik dallarında yapılması gereken her türlü proje ve bunların uygulamalarıdır.

(16) (Ek: 8/8/2011-KHK-648/41 md.) "Etkileşim-geçiş sahası"; korunması gerekli kültür varlıklarını ve sit alanlarını doğrudan etkileyen, sit bölgeleriyle bütünlük gösteren, daha önceden sit sınırları içindeyken sit sınırları dışına çıkarılmış veya sit sınırları dışında tutulmuş korunacak sokak, meydan, yapı grupları ve benzerlerinin yer aldığı, sit bölgeleri arasında kalmış, sitleri doğrudan etkileyen veya koruma amaçlı imar planlarının hazırlanma aşamasında gözönünde bulundurulması gereken alanlardır.

b) (Değişik: 17/6/1987 - 3386/1 md.) Kısaltmalar:

(1) "Bakanlık"; Kültür ve Turizm Bakanlığını,

(2) "Koruma Yüksek Kurulu"; Kültür Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulunu,

(3)(Değişik:14/7/2004 – 5226/1 md.) "Koruma Bölge Kurulu"; Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunu,
İfade eder.

Haber verme zorunluğu:

Madde 4 – Taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarını bulanlar, malik oldukları veya kullandıkları arazinin içinde kültür ve tabiat varlığı bulunduğunu bilenler veya yeni haberdar olan malik ve zilyetler, bunu en geç üç gün içinde, en yakın müze müdürlüğüne veya köyde muhtara veya diğer yerlerde mülki idare amirlerine bildirmeye mecburdurlar.

Bu gibi varlıklar, askeri garnizonlar ve yasak bölgeler içinde bulunursa, usulüne uygun olarak üst komutanlıklara bildirilir.

Böyle bir ihbarı alan muhtar, mülki amir veya bu gibi varlıklardan doğrudan doğruya haberdar olan ilgili makamlar, bunların muhafaza ve güvenlikleri için gerekli tedbirleri alırlar. Muhtar, aynı gün alınan tedbirlerle birlikte durumu en yakın mülki amire; mülki amir ve diğer makamlar ise on gün içinde, yazı ile Kültür ve Turizm Bakanlığına ve en yakın müze müdürlüğüne bildirir.

İhbar alan Bakanlık ve müze müdürü bu Kanun hükümlerine gören kısa zamanda gerekli işlemleri yapar.

Devlet malı niteliği:

Madde 5 – Devlete, kamu kurum ve kuruluşlarına ait taşınmazlar ile özel hukuk hükümlerine tabi gerçek ve tüzelkişilerin mülkiyetinde bulunan taşınmazlarda varlığı bilinen veya ileride meydana çıkacak olan korunması gerekli taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları Devlet malı niteliğindedir.

Özel nitelikleri dolayısıyla ayrı statüye tabi tutulan mazbut ve mülhak vakıf malları bu hükmün dışındadır.

İKİNCİ BÖLÜM

Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları

Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları:

Madde 6 – Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları şunlardır:

a) Korunması gerekli tabiat varlıkları ile 19 uncu yüzyıl sonuna kadar yapılmış taşınmazlar,

b) Belirlenen tarihten sonra yapılmış olup önem ve özellikleri bakımından Kültür ve Turizm Bakanlığınca korunmalarında gerek görülen taşınmazlar,

c) Sit alanı içinde bulunan taşınmaz kültür varlıkları,

d) Milli tarihimizdeki önlemleri sebebiyle zaman kavramı ve tescil söz konusu olmaksızın Milli Mücadele ve Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşunda büyük tarihi olaylara sahne olmuş binalar ve tesbit edilecek alanlar ile Mustafa Kemal ATATÜRK tarafından kullanılmış evler.

Ancak, Koruma Kurullarınca mimari, tarihi, estetik, arkeolojik ve diğer önem ve özellikleri bakımından korunması gerekli bulunmadığı karar altına alınan taşınmazlar, korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı sayılmazlar.

Kaya mezarlıkları, yazılı, resimli ve kabartmalı kayalar, resimli mağaralar, höyükler, tümülüsler, ören yerleri, akropol ve nekropoller; kale, hisar, burç, sur, tarihi kışla, tabya ve

isihkamlar ile bunlarda bulunan sabit silahlar; harabeler, kervansaraylar, han, hamam ve medreseler; kümbet, türbe ve kitabeler, köprüler, su kemerleri, su yolları, sarnıç ve kuyular; tarihi yol kalıntıları, mesafe taşları, eski sınırları belirten delikli taşlar, dikili taşlar; sunaklar, tersaneler, rıhtımlar; tarihi saraylar, köşkler, evler, yalılar ve konaklar; camiler, mescitler, musallalar, namazgahlar; çeşme ve sebiller; imarethane, darphane, şifahane, muvakkithane, simkeşhane, tekke ve zaviyeler; mezarlıklar, hazireler, arastalar, bedestenler, kapalı çarşılar, sandukalar, siteller, sinagoglar, bazilikalar, kiliseler, manastırlar; külliyeleer, eski anıt ve duvar kalıntıları; freskler, kabartmalar, mozaikler, peri bacaları ve benzeri taşınmazlar; taşınmaz kültür varlığı örneklerindendir. (1)

Tarihi mağaralar, kaya sığınakları; özellik gösteren ağaç ve ağaç toplulukları ile (1) Bu fıkraya 14/7/2004 tarihli ve 5226 sayılı Kanunun 2 nci maddesiyle "mozaikler" ibaresinden sonra gelmek üzere ", peri bacaları" ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.

Tespit ve tescil ile ilgili usuller, esaslar ve kıstaslar yönetmelikte belirtilir.

Vakıflar Genel Müdürlüğünün idaresinde veya denetiminde bulunan mazbut ve mülhak vakıflara ait taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları, gerçek ve tüzelkişilerin mülkiyetinde bulunan cami, türbe, kervansaray, medrese han, hamam, mescit, zaviye, sebil, mevlevihane, çeşme ve benzeri korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının tespiti, envanterlenmesi Vakıflar Genel Müdürlüğünce yapılır.

Tescil kararlarının ilanı, tebliği ve tapu kütüğüne işlenmesi ile ilgili hususlar yönetmelikle düzenlenir.

Korunma alanı ile ilgili karar alma yetkisi:

Madde 8 – Yedinci maddeye göre tescil edilen korunması gerekli kültür ve tabiat varlıklarının korunma alanlarının tesbiti ve bu alanlar içinde inşaat ve tesisat yapılıp yapılamayacağı konusunda karar alma yetkisi Koruma Kurullarına aittir. Koruma Kurullarının kararına 61 inci maddenin ikinci fıkrasına göre itiraz edilebilir.

Korunma alanlarının tespitinde, korunması gerekli kültür ve tabiat varlıklarının korunması, görünümünün ve çevreleri ile uyumlarının muhafazası için yeteri kadar korunma alanına sahip olmaları dikkate alınır. Bu hususlarla ilgili esaslar. Kültür ve Turizm Bakanlığınca hazırlanacak yönetmelikte belirtilir.

İzinsiz müdahale ve kullanma yasağı:

Madde 9 – (Değişik: 14/7/2004 - 5226/3 md.)

Koruma Yüksek Kurulunun ilke kararları çerçevesinde koruma bölge kurullarınca alınan kararlara aykırı olarak, korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ve koruma alanları ile sit alanlarında inşaat ve fizikî müdahalede bulunulamaz, bunlar yeniden kullanıma açılmaz veya kullanımları değiştirilemez. Esaslı onarım, inşaat, tesisat, sondaj, kısmen veya tamamen yıkma, yakma, kazı veya benzeri işler inşaat ve fizikî müdahale sayılır.

Yetki ve yöntem:

Madde 10 – Her kimin mülkiyetinde veya idaresinde olursa olsun, taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının korunmasını sağlamak için gerekli tedbirleri almak, aldırarak ve bunların her türlü denetimini yapmak veya kamu kurum ve kuruluşları ile belediyeler ve valiliklere yaptırmak, Kültür ve Turizm Bakanlığınca aittir. (1)

Türkiye Büyük Millet Meclisinin idare ve kontrolünde bulunan kültür ve tabiat varlıklarının korunması, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığınca yerine getirilir. Bu korunmanın sağlanmasında, gerektiğinde, Kültür ve Turizm Bakanlığının teknik yardımı ve işbirliği sağlanır.

Milli Savunma Bakanlığının idare ve denetiminde veya sınır boyu ve yasak bölgede bulunan kültür ve tabiat varlıklarının korunması ve değerlendirilmesi, Milli Savunma Bakanlığınca yerine getirilir. Bu korunmanın sağlanması, Milli Savunma Bakanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlığı arasında düzenlenecek protokol esaslarına göre yürütülür.

(1) Bu fıkraya 14/7/2004 tarihli ve 5226 sayılı Kanunun 4 üncü maddesiyle "yapmak" ibaresinden sonra gelmek üzere " veya kamu kurum ve kuruluşları ile belediyeler ve valiliklere yaptırmak " ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.

(Değişik: 17/6/1987 - 3386/4 md.) Vakıflar Genel Müdürlüğünün idaresinde veya denetiminde bulunan mazbut ve mülhak vakıflara ait taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile gerçek ve tüzelkişilerin mülkiyetinde bulunan cami, türbe, kervansaray, medrese, han, hamam, mescit, zaviye, mevlevihane, çeşme ve benzeri kültür varlıklarının korunması ve değerlendirilmesi koruma kurulları kararı alındıktan sonra, Vakıflar Genel Müdürlüğünce yürütülür.

Diğer kamu kurum ve kuruluşlarının mülkiyetinde bulunan taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının korunma ve değerlendirilmesi, bu Kanun hükümlerine uygun olarak kendileri tarafından sağlanır.

Kamu kurum ve kuruluşlarının mülkiyetinde bulunan taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının korunması, bu kuruluşların bütçelerine her yıl bu maksatla konacak ödeneklerle yapılır.

Bu hizmetlerin yerine getirilebilmesi için, Kültür ve Turizm Bakanlığı Bütçesine her yıl yeteri kadar ödenek konur.

(Mülga sekizinci fıkra:14/7/2004 – 5226/4 md.)

(Ek: 17/6/1987 - 3386/4 md.) Araştırma, kazı ve sondaj yapılan alanların korunması ve değerlendirilmesi Bakanlığa aittir.

(Ek fıkra:14/7/2004 – 5226/4 md.)Büyükşehir belediyeleri, valilikler, Bakanlıkça izin verilen belediyeler bünyesinde kültür varlıkları ile ilgili işlemleri ve uygulamaları yürütmek üzere sanat tarihi, mimarlık, şehir plânlama, mühendislik, arkeoloji gibi meslek alanlarından uzmanların görev alacağı koruma, uygulama ve denetim büroları kurulur. Ayrıca, il özel idareleri bünyesinde, kültür varlıklarının korunmasına yönelik rölöve, restitüsyon, restorasyon projelerini hazırlayacak ve uygulayacak proje büroları ve sertifikalı yapı ustalarını yetiştirecek eğitim birimleri kurulur.

(Ek fıkra:14/7/2004 – 5226/4 md.) Belediyeler belediye sınırları ve mücavir alanları içerisinde, valilikler ise bu sınırlar dışında yetkilidir.

(Ek fıkra:14/7/2004 – 5226/4 md.)Bu bürolar koruma bölge kurulları tarafından uygun görülen koruma amaçlı imar plâni, proje ve malzeme değişiklikleri ile inşaat denetimi de dahil olmak üzere uygulamayı denetlemekle yükümlüdürler.

(Ek fıkra:14/7/2004 – 5226/4 md.)Alanın özelliği göz önüne alınarak, bu büroların hangi uzmanlık dallarından teşekkül edeceği, çalışma, izin usul ve esasları; Bakanlık ve İçişleri Bakanlığınca hazırlanacak bir yönetmelikle belirlenir.

Hak ve sorumluluk:

Madde 11 – Taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının malikleri bu varlıkların bakım ve onarımlarını Kültür ve Turizm Bakanlığının bu Kanun uyarınca bakım ve onarım hususunda vereceği emir ve talimata uygun olarak yerine getirdikleri sürece, bu Kanunun bu konuda maliklere tanıdığı hak ve muafiyetlerden yararlanırlar. (Değişik ikinci cümle: 22/5/2007-5663/1 md.) Ancak, kültür ve tabiat varlıklarını koruma bölge kurullarınca birinci grup olarak tescil ve ilan edilen kültür varlıklarının bulunduğu taşınmazlar ile birinci ve ikinci derece arkeolojik sit alanlarındaki taşınmazlar zilyetlik yoluyla iktisap edilemez.

Malikler bu varlıkların üzerindeki mülkiyet haklarının tabii icabı olan ve bu Kanunun hükümlerine aykırı bulunmayan bütün yetkilerini kullanabilirler.

Bu Kanunun belirlediği bakım onarım sorumluluklarını yerine getirmekte aczi olanların mülkleri, usulüne göre kamulaştırılır. Mazbut veya mülhak vakıf varlıkları bu hükme tabi değildir.

Kültür ve Turizm Bakanlığının uygun görmesi ile, Vakıflar Genel Müdürlüğü, il özel idareleri, belediyeler ve diğer kamu kurum ve kuruluşları, yukarıda sözü geçen maliklere lüzum görülen hallerde, taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının koruma, bakım ve onarımlarına, teknik eleman ve ödenekleri ile yardımda bulunabilirler.

Taşınmaz kültür varlıklarının onarımına yardım sağlanması ve katkı payı (1)

Madde 12 – Özel hukuka tabi gerçek ve tüzelkişilerin mülkiyetinde bulunan korunması gerekli kültür ve tabiat varlıklarının; korunması, bakım ve onarımı için Kültür ve Turizm Bakanlığınca ayni, nakdi ve teknik yardım yapılır (...) .(2)

(Mülga ikinci ve üçüncü fıkralar: 21/2/2001 - 4629/6 md.)

(Mülga 4 üncü fıkra: 14/4/2004 - 5226/6 md.)

(Ek fıkra: 14/7/2004 - 5226/6 md.) Bu amaçla, Bakanlık bütçesine yeterli ödenek konulur. Bakanlıkça yapılacak yardımlara ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

(Değişik altıncı fıkra : 4/2/2009-5835/1 md.) Belediyelerin ve il özel idarelerinin görev alanlarında kalan kültür varlıklarının korunması ve değerlendirilmesi amacıyla kullanılmak üzere 29/7/1970 tarihli ve 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununun 8 inci ve 18 inci maddeleri uyarınca mükellef hakkında tahakkuk eden emlak vergisinin % 10'u nispetinde Taşınmaz Kültür Varlıklarının Korunmasına Katkı Payı tahakkuk ettirilir ve ilgili belediyesince emlak vergisi ile birlikte tahsil edilir.

(Değişik yedinci fıkra : 4/2/2009-5835/1 md.) Tahsil edilen miktar, il özel idaresi tarafından açılacak özel hesapta toplanır. Bu miktar; il özel idaresince ve belediyelerce kültür varlıklarının korunması ve değerlendirilmesi amacıyla hazırlanan projeler kapsamında kamulaştırma, projelendirme, plânlama ve uygulama konularında kullanılmak üzere il özel idaresine ve il sınırları içindeki belediyelere vali tarafından aktarılır ve bu pay valinin denetiminde kullanılır. İl özel idarelerince yapılan projeler için kullanılan miktar özel hesabın % 30'unu geçemez.

(Ek fıkra: 14/7/2004 - 5226/6 md.) Bu madde uyarınca tahakkuk eden katkı payları hakkında 1319 sayılı Kanunun üçüncü kısmı hükümleri uygulanır. Katkı paylarına ilişkin usul ve esaslar İçişleri Bakanlığı ile Bakanlık tarafından belirlenir.

(Ek fıkra: 28/12/2006-5571/22 md.) Yukarıdaki hükümlere göre, taşınmaz kültür varlıklarının korunmasına katkı payı olarak tahsil olunan miktarlar tahsil edildiği ayı takip eden ayın onuncu günü akşamına kadar il özel idarelerine bir bildirim ile beyan edilerek aynı süre içinde ödenir. Tahsil ettikleri katkı payını yukarıda belirtilen süre içinde il özel idarelerine yatırmayan belediyelerden, bu katkı payları 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre gecikme zammı tatbik edilerek tahsil edilir.

(1) Bu madde başlığı "Korunması gerekli taşınmaz kültür varlıklarının onarımına katkı fonu:" iken, 14/7/2004 tarihli ve 5226 sayılı Kanunun 6 ncı maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiş, aynı maddeyle birinci fıkrada yer alan "ve kredi verilir" ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

(2) Bu aradaki "Yapılanma hakları ile ilgili müktesep haklar Yönetmelikle belirlenir." cümlesi Anayasa Mahkemesinin 28/6/1988 tarihli ve E.1987/21, K.1988/25 sayılı Kararı ile iptal edilmiştir.

(Ek fıkra: 28/12/2006-5571/22 md.) Belediye başkanları, belediyelerin tahsil ettikleri paylardan il özel idarelerine ödemeleri gereken taşınmaz kültür varlıklarının korunmasına katkı paylarının, zamanında ve tam olarak ödenmesini sağlamakla yükümlüdür. Ödenmeyen paylar, ilgili il özel idaresinin talebi üzerine ilgili belediyenin İller Bankasından aldığı genel bütçe vergi gelirleri payından kesilerek talep eden özel idareye gönderilir.

(Ek fıkra: 14/7/2004 - 5226/6 md.) 2985 sayılı Toplu Konut Kanunu uyarınca verilecek kredilerin en az %10'u tescilli taşınmaz kültür varlıklarının bakımı, onarımı ve restorasyonu işlemlerine ilişkin başvurularda kullanılır. Bu kapsamdaki öncelikli projeler Bakanlık ile Toplu Konut İdaresi Başkanlığınca müştereken belirlenir.

Devir yasağı:

Madde 13 – Hazineye ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarına ait olup, usulüne göre tescil ve ilan olunan, her çeşit korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlığı ile bunlara ait korunma sınırları dahilindeki taşınmazlar, Kültür ve Turizm Bakanlığının izni olmadan, gerçek ve tüzelkişilere satılamaz, hibe edilemez.

Kullanma:

Madde 14 – Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının intifa haklarının, belirli sürelerle kamu hizmetlerinde kullanılmak üzere, Devlet dairelerine, kamu kurum ve kuruluşlarına, kamu menfaatine yararlı milli derneklere bırakılması veya gerçek ve tüzelkişilere kiraya verilmesi, Kültür ve Turizm Bakanlığının iznine tabidir.

Anılan varlıklardan, Vakıflar Genel Müdürlüğünün yönetim ve denetiminde bulunan mazbut ve mülhak vakıflarla, 7044 sayılı Aslında Vakıf Olan Tarihi ve Mimari Kıymeti Haiz Eski Eserlerin Vakıflar Umum Müdürlüğüne Devrine Dair Kanunla yönetimi Vakıflar Genel Müdürlüğüne devredilen vakıf mallarının kamu hizmetlerinde kullanılmak üzere, Devlet dairelerine, kamu kurum ve kuruluşlarına ve kamu yararına çalışan milli derneklere, belirli sürelerle, intifa haklarının bırakılması veya gerçek ve tüzelkişilerce karakterine uygun kullanılmak şartı ile kiraya verilmesi, Vakıflar Genel Müdürlüğünün yetkisindedir.

Yukarıda belirlenen korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarını kullananlar, bunların bakım, onarım ve restorasyon işlerini bu Kanunda belirlenen esaslara göre yapmak ve bunun için gerekli masrafları karşılamakla yükümlüdürler.

Kamulaştırma:

Madde 15 – Taşınmaz kültür varlıkları ve bunların korunma alanları, aşağıda belirlenen esaslara göre kamulaştırılır:

a) Kısmen veya tamamen gerçek ve tüzelkişilerle mülkiyetine geçmiş olan korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile korunma alanları Kültür ve Turizm Bakanlığınca hazırlanacak programlara uygun olarak kamulaştırılır. Bu maksat için, Kültür ve Turizm Bakanlığı bütçesine yeterli ödenek konur.

(Ek: 17/6/1987 - 3386/5 md.; Değişik:14/7/2004 – 5226/7 md.) Kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler, il özel idareleri ve mahallî idare birlikleri tescilli taşınmaz kültür varlıklarını, koruma bölge kurullarının belirlediği fonksiyonda kullanılmak kaydıyla kamulaştırabilirler.

b) Menşei vakıf olup da çeşitli sebeplerle kısmen veya tamamen gerçek ve tüzelkişilerin mülkiyetine geçen korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ve bunların korunma alanlarının kamulaştırılmaları, Vakıflar Genel Müdürlüğüce yapılır. Bu maksat için Vakıflar Genel Müdürlüğü bütçesine yeteri kadar ödenek konur.

c) Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının korunma alanları, imar planında yola, otoparka, yeşil sahaya rastlıyorsa bunların belediyelerce; sair kamu kurum ve kuruluşlarının bakım ve onarım ile görevli oldukları veya kullandıkları bu gibi kültür varlıklarının korunma alanlarının ise, bu kurum ve kuruluşlarca, kamulaştırılması esastır.

d) Kamulaştırmalarda bedel takdirinde,taşınmaz kültür varlıklarının eskilik, enderlik ve sanat değeri dikkate alınmaz.

e) (Değişik: 17/6/1987 - 3386/5 md.) Kamulaştırma işlemleri, bu Kanun hükümleri ile 2942 sayılı Kamulaştırma Kanununun bu Kanuna aykırı olmayan hükümlerine göre yapılır.

f) (Ek: 17/6/1987 - 3386/5 md.; Değişik: 25/6/2009-5917/24 md.) Sit alanı ilan edilen ve 1/1000 ölçekli onanlı koruma amaçlı imar planında kesin inşaat yasağı getirilen korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının bulunduğu parseller, aynı ada içerisindeki bütün parsel maliklerinin başvurusu ve karşılığında önerilen parsellerin tamamının kabulü koşuluyla, başka Hazine arsa veya arazileri ile müstakil veya hisseli olarak değiştirilebilir. Sit alanı ilan edildiği tapu kütüğüne şerh edilen taşınmazları, miras ve ölüme bağlı tasarruflar dışında, sonradan edinenlerin talepleri değerlendirilmez. Ancak, Bakanlık izniyle gerçekleştirilen kazıların yapıldığı alanlarda bulunan parsellerde, maliklerin başvurusu ve kabulüne ilişkin koşul parseli yönelik uygulanır ve 1/1000 ölçekli onanlı koruma amaçlı imar planı şartı aranmaz. Bu parsellerin üzerinde bina veya tesis varsa malikinin başvurusu üzerine rayiç bedeli, 2942 sayılı Kanunun 11 inci maddesi hükümlerine göre belirlenerek ödenir. Bu bentle ilgili usul ve esaslar Maliye Bakanlığının uygun görüşü alınarak Bakanlıkça çıkarılan yönetmelikle belirlenir. Bu hükümle ilgili usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

Ruhsatsız yapı yasağı:

Madde 16 – Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile bunların korunma alanlarında ruhsatsız olarak inşaat yapmak yasaktır. Buralarda ruhsatsız olarak yapılacak inşaatlar ile, koruma amaçlı imar planlarında, plana; sitlerde, sit şartlarına aykırı olarak inşa edilen yapılar hakkında imar mevzuatına göre işlem yapılır.

Sit alanlarında geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartları ile koruma amaçlı imar plânı (1)

Madde 17 – (Değişik: 14/7/2004 - 5226/8 md.)

a) Bir alanın koruma bölge kurulunca sit olarak ilanı, bu alanda her ölçekteki plân uygulamasını durdurur. Sit alanının etkileşim-geçiş sahası varsa 1/25.000 ölçekli plân kararları ve notları alanın sit statüsü dikkate alınarak yeniden gözden geçirilerek ilgili idarelerce onaylanır.(2)

(1) Bu madde başlığı “Sit geçiş dönemi - koruma amaçlı imar planı - kısmi plan değişikliği.” iken, 14/7/2004 tarihli ve 5226 sayılı Kanunun 8 inci maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

(2) 8/8/2011 tarihli ve 648 sayılı KHK'nın 42 nci maddesi ile bu paragrafta yer alan “etkileşim çevresine ilişkin” ibaresi “etkileşim-geçiş sahası” şeklinde değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

(Değişik ikinci paragraf: 8/8/2011-KHK-648/42 md.) Koruma amaçlı imar planı yapılıncaya kadar, koruma bölge kurulu tarafından üç ay içinde geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartları belirlenir. Belediyeler, valilikler ve ilgili kurumlar söz konusu alanda üç yıl içinde koruma amaçlı imar planı hazırlatıp incelenmek ve sonuçlandırılmak üzere koruma bölge kuruluna vermek zorundadır. Üç yıllık süre içinde zorunlu nedenlerle plan yapılamadığı takdirde koruma bölge kurulunca gerekçeli olarak bu süre uzatılabilir. Uzatılan süre içerisinde geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartları uygulanır.

(Değişik üçüncü paragraf: 8/8/2011-KHK-648/42 md.) Sit alanlarına ilişkin tüm ölçeklerde yapılmış; koruma bölge kurullarının uygun görüşü alınarak yürürlüğe giren planların yargı kararları ile uygulamasının durdurulması veya iptal edilmesi halinde ilgili koruma bölge kurulunca geçiş dönemi yapılanma şartları yeniden belirlenir.

Koruma bölge kurulunda görüşülen ve uygun görülen koruma plânları onaylanmak üzere ilgili idarelere gönderilir.

(Değişik beşinci paragraf: 8/8/2011-KHK-648/42 md.) İlgili idareler, koruma amaçlı imar planını en geç iki ay içinde görüşür ve varsa değişmesini istediği hususları koruma bölge kuruluna bildirir. Koruma bölge kurulunda bu hususlar değerlendirilir ve kurul tarafından uygun görülen haliyle planlar ilgili idarelere onaylanmak üzere gönderilir. Planlar koruma bölge kurulunun uygun gördüğü şekliyle ilgili idarelerce altmış gün içinde onaylanmak zorundadır. Bu süre içinde görüşülmeyen ya da onaylanmayan planlar kesinleşerek yürürlüğe girer. Koruma amaçlı imar planının yürürlüğe girmesiyle geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartları ayrıca karar almaya gerek kalmadan ortadan kalkar.

Ören yerlerinde çevre düzenleme projesi yapımı ve değişiklikleri, ilgili koruma bölge kurulunun uygun görüşü doğrultusunda Bakanlıkça yapılır, yaptırılır ve onaylanır.

Koruma amaçlı imar plânları ve çevre düzenleme projelerinde yapılacak değişiklikler yukarıdaki usullere tabidir.

(Değişik sekizinci paragraf: 8/8/2011-KHK-648/42 md.) Koruma amaçlı imar planları, müellifi şehir plancısı olmak üzere alanın konumu, sit statüsü ve özellikleri gözönünde bulundurularak ilgili meslek gruplarından Bakanlıkça belirlenecek uzmanlar tarafından hazırlanır.

(Değişik dokuzuncu paragraf: 8/8/2011-KHK-648/42 md.) Koruma amaçlı imar planları ve çevre düzenleme projelerinin hazırlanması, gösterimi, uygulanması, denetimi, koruma amaçlı imar planı değişiklikleri, plan müellifleri ile planlama ekibinin niteliği ve yeterliliği ile görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin usul ve esaslar, Bakanlıkça hazırlanan yönetmelikle belirlenir.

Koruma amaçlı imar plânlarının yapımı için belediyelere aktarılmak üzere İller Bankası Genel Müdürlüğü Bütçesine yeteri kadar ödenek konur. İl özel idareleri ise bütçelerinde koruma amaçlı imar plânlarının yapımı için ödenek ayırırlar.

Koruma bölge kurulunca sit alanı olarak ilan edilen yerlerde; bu kararın ilanından önce imar mevzuatına ve onanlı imar plânlarına uygun olarak alınmış yapı ruhsatı ve eklerine göre subasman seviyesi tamamlanmış yapıların inşasına devam edilebilir, ancak bu maddenin (c)

bendi uyarınca yapılanma hakkı aktarımını re'sen uygulamaya da ilgili idareler yetkilidir. Subasman seviyesi tamamlanmamış yapıların yapı ruhsatları iptal edilir. Kesin yapılanma yasağı bulunan sit alanlarında bu madde hükümlerinden faydalanılamaz.

b) Koruma amaçlı imar plânlarıyla kesin yapılanma yasağı getirilen sit alanlarında bulunan gerçek ve özel hukuk tüzel kişilerinin mülkiyetindeki taşınmazlar malikin başvurusu üzerine, belediye ve il özel idaresine ait taşınmazlarla takas edilebilir.

c) Yapılanma hakları kısıtlanmış tescilli taşınmaz kültür varlıklarına veya bunların koruma alanlarında bulunan ya da koruma amaçlı imar plânlarıyla yapılanma hakları kısıtlanan taşınmazlara ait mülkiyet veya yapılanma haklarının kısıtlanmış bölümünü, imar plânlarıyla yapılanmaya açık aktarım alanı olarak ayrılmış, mülkiyetlerindeki veya üçüncü şahıslara ait alanlara, aktarımdan yararlanacak öncelikli hakları belirleyerek bir program dahilinde aktarmaya, belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde belediyeler, bunların dışında valilikler yetkilidir.

Aktarım işleminde Sermaye Piyasası Kurulunca onaylı gayrimenkul değerlendirme şirketlerince yapılacak rayiç değer denkleştirilmesi esastır. Ancak aktarıma konu hak tescilli taşınmaz kültür varlığına ilişkin ise yapı değeri dikkate alınmaz.

Bu taşınmazlar için, kısıtlanmış yapılanma haklarının, imar plânlarıyla aktarım alanı olarak ayrılmış yapılanmaya açık diğer alanlarda kullanılmasını sağlayacak ve bu hakkı hamiline yazılı menkul kıymete dönüştürecek belgeler düzenlemeye, bu belgeleri yapılanma hakları kısıtlanmış alan olarak gösterilen ve tapuda bu konuda şerh düşülen alanlardaki taşınmaz sahiplerinden hak sahibi olanlara vermeye, imar plânında aktarım alanı olarak ayrılmış ve tapuda bu konuda şerh düşülen alanlarda ise ruhsat vermek için toplamaya ilgili idareler yetkilidir. Menkul kıymetlerin basılması, saklanması, el değiştirme işlemlerinin onaylanması ve veri tabanının oluşturulması ve denetlenmesi İller Bankasınca yapılır.

Bu alanlarda kesin yapılanma yasağı gelmesi nedeniyle yapılanma hakkının tamamen aktarılması halinde, yapılanma hakkı kısıtlanan taşınmaz, mütemmimi ile birlikte ilgili idare mülkiyetine geçer ve parseller ilgili idare adına tescil edilir ve hiçbir koşulda satışa konu edilemez.

Aktarıma konu parselde malikin korunabilir yapılanma hakkı kalması halinde ise yapılanma hakkı kısmen aktarılır. Bu durumda, malikin yapılanma hakkı kısıtlanmış alandaki mülkiyeti devam eder.

Ancak, aktarıma konu hak, tescilli taşınmaz kültür varlığı üzerinde ise, malikin bu varlığın korunması ve yaşatılması için gerekli bakım, onarım ve restorasyon çalışmasını, ilgili idare ile imzalanacak protokole uygun olarak menkul kıymetleri teslim almasını müteakip başlatarak tamamlaması zorunludur. Aksi halde, ilgili idare teslim edilen menkul kıymet bedelini faiziyle birlikte malikten tahsile yetkilidir. Bu hususlar ve protokol menkul kıymet tesliminden önce ilgili idarece tapuya her türlü harçtan ve damga vergisinden muaf olarak şerh edilir.

Kısıtlanmış hakların bulunduğu belediye sınırları içerisinde, aktarım alanı tespit edilmesinin mümkün olamaması halinde, ilgili idareler ortak program yürütmeye yetkilidir.

Yukarıdaki fıkranın uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve Bakanlıkça hazırlanacak bir yönetmelikle belirlenir.(1)

(1) 8/8/2011 tarihli ve 648 sayılı KHK'nın 42 nci maddesi ile bu paragrafta yer alan "Bayındırlık ve İskân" ibaresi "Çevre ve Şehircilik" şeklinde değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

Yapı esasları:

Madde 18 – (Değişik: 17/6/1987 - 3386/7 md.)

Korunması gerekli taşınmaz kültür varlıklarının gruplandırılması, maliklerinin müracaat tarihinden itibaren üç ay içinde koruma bölge kurulunca yapılır. Gruplandırılan taşınmaz kültür varlıkları, tapu kütüğünün beyanlar hanesine kaydedilir. Gruplandırma yapılmadıkça, onarım ve yapı esasları belirlenemez.

(Ek fıkra:14/7/2004 – 5226/9 md.)Tescilli taşınmaz kültür varlıklarının rölöve, restorasyon ve restitüsyon projeleri ve bunların uygulanmasında restoratör mimar veya mimarın

bulunması zorunludur. Bunlardan I. grup kapsamında olanların rölöve, restorasyon ve restitüsyon projelerinin uygulama çalışmaları, yapının özelliğine göre kalem işleri, ahşap, demir, taş işleri ve restorasyon konularında uzmanlaşmış kişilerce yapılır.

(Ek fıkra:14/7/2004 – 5226/9 md.)Sit alanları, korunması gerekli varlıkları ve bunların koruma alanlarında onaylı plân ve proje dışı uygulama yapan veya yapılmasına yol açan sorumlularının, koruma bölge kurulları ile ilgili konularda plân ve proje düzenlemesi ve uygulama sorumluluğu yapması beş yıl süre ile yasaklanır. Uygulama sorumlularının denetimi, ilgili belediye veya valilikçe yapılarak aykırı hareket edenler, Bakanlığa ve ilgili meslek odasına bildirilir.

(Ek fıkra:14/7/2004 – 5226/9 md.)Proje uygulanması safhasında herhangi bir nedenle uygulama sorumlusunun ayrılması halinde bu husus Bakanlığa bildirilir, yenisi tayin edilmedikçe uygulamaya devam edilemez.

(Ek fıkra:14/7/2004 – 5226/9 md.)Yapı esasları, denetim ve bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça hazırlanacak yönetmelikle belirlenir.

Mahalli idareler, taşınmaz kültür varlığı parselinde, ek veya eklenti suretiyle yapılacak veya yeni inşa edilecek yapılara ait koruma bölge kurulunca verilen kararlarda veya onaylanmış kültür varlığı projelerinde değişiklik yapamazlar. Ancak, inşa edilecek yapının fen ve sağlık şartlarının mevzuata uygunluğunu kontrol ederler.

Korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı parselleri,taşınmaz kültür varlıklarının maliyetine tesir edecek şekil ve surette ayrılamaz ve birleştirilemez.

(Ek fıkra: 8/8/2011-KHK-648/43 md.) Sokak sağıklaştırma proje ve uygulamalarına ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça hazırlanan yönetmelikle belirlenir.

Maliklerin izin verme yükümlülüğü:

Madde 19 – Taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının malikleri, Kültür ve Turizm Bakanlığınca görevlendirilmiş uzmanlara, gerektiği zaman, varlığın kontrolü, incelenmesi, harita, plan ve rölevesinin yapılması, fotoğraflarının çekilmesi, kalıplarının çıkarılması için izin vermeye ve gereken kolaylığı göstermeye mecburdurlar. Ancak, görevliler konut dokunulmazlığı ve aile mahremiyetini ihlal etmeyecek tarzda faaliyetlerini yürütürler.

Taşınmaz kültür varlıklarının nakli:

Madde 20 – Taşınmaz kültür varlıkları ve parçalarının, buldukları yerlerde korunmaları esastır. Ancak, bu taşınmaz kültür varlıklarının başka bir yere nakli zorunluluğu varsa veya özellikleri itibariyle nakli gerekli ise, Koruma Bölge Kurullarının uygun görüşü ve gereken emniyet tedbirleri alınmak suretiyle Kültür ve Turizm Bakanlığınca istenilen yere nakledilebilir. Kültür varlığının nakli dolayısıyla taşınmazın maliki bir zarara maruz kalmışsa, Kültür ve Turizm Bakanlığınca oluşturulacak bir komisyonun tespit edeceği tazminat zarar görene ödenir.

İstisnalar ve muafiyetler:

Madde 21 – (Değişik: 17/6/1987 - 3386/8 md.)

(Mülga birinci fıkra: 14/7/2004-5226/27 md.)

(Mülga birinci fıkra: 14/7/2004-5226/27 md.)

Tapu kütüğüne "korunması gerekli taşınmaz kültür varlığıdır" kaydı konulmuş olan ve I inci ve II nci grup olarak gruplandırılmış bulunan taşınmaz kültür varlıkları ile arkeolojik sit alanı ve doğal sit alanı olmaları nedeniyle üzerlerine kesin yapılanma yasağı getirilmiş taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları olan parseller her türlü vergi, resim ve harçtan muafır.

Kültür varlıklarının korunması maksadıyla tespit, proje, bakım, onarım, restorasyon ve kazı ile müzelerin güvenliği için kullanılmak şartıyla, Türkiye Büyük Millet Meclisi, Milli Savunma Bakanlığı, Bakanlıkça ve Vakıflar Genel Müdürlüğünce dışardan getirilecek her türlü araç, gereç, makine, teknik malzeme ve kimyevi maddeler ile altın ve gümüş varak, her türlü vergi, resim ve harçtan muafır.

Koruma bölge kurulları kararına uygun olarak bu taşınmaz kültür varlıklarında yapılan onarım ve inşaat işleri Belediye Gelirleri Kanunu gereğince alınacak vergi, harç ve harcamalara katılma paylarından müstesnadır.

(Ek fıkra: 14/7/2004-5226/27 md.) Bu Kanun kapsamında tescil edilen taşınmaz kültür varlıkları için 29/6/2001 tarihli ve 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun hükümleri uygulanmaz.

Madde 22 – (Mülga: 17/6/1987 - 3386/18 md.)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Korunması Gerekli Taşınır Kültür ve Tabiat Varlıkları

Korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıkları:

Madde 23 – Korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıkları şunlardır:

a) (Değişik: 17/6/1987 - 3386/9 md.) Jeolojik, tarih öncesi ve tarihi devirlere ait, jeoloji, antropoloji, prehistorya, arkeoloji ve sanat tarihi açılarından belge değeri taşıyan ve ait oldukları dönemin sosyal, kültürel, teknik ve ilmi özellikleri ile seviyesini yansıtan her türlü kültür ve tabiat varlıkları;

Her çeşit hayvan ve bitki fosilleri, insan iskeletleri, çakmak taşları (sleks), volkan camları (obsidyen), kemik veya madeni her türlü aletler, çini, seramik, benzeri kab ve kacaklar, heykeller, figürinler, tabletler, kesici, koruyucu ve vurucu silahlar, putlar (ikon), cam eşyalar, süs eşyaları (hülliyyat), yüzük taşları, küpeler, iğneler, askılar, mühürler, bilezik ve benzerleri, maskeler, taçlar (diadem), deri, bez, papirus, parşümen veya maden üzerine yazılı veya tasvirli belgeler, tartı araçları, sikkeler, damgalı veya yazılı levhalar, yazma veya tezhipli kitaplar, minyatürler, sanat değerine haiz gravür, yağlıboya veya suluboya tablolar, muhallefat (religüe'ler), nişanlar, madalyalar, çini, toprak, cam, ağaç, kumaş ve benzeri taşınır eşyalar ve bunların parçaları,

Halkın sosyal heyetini yansıtan, insan yapısı araç ve gereçler dahil, bilim, din ve mihaniki sanatlarla ilgili etnografik nitelikteki kültür varlıkları.

Osmanlı Padişahlarından Abdülmecit, Abdülaziz, V. Murat, II. Abdülhamit, V. Mehmet Reşat ve Vahidettin ve aynı çağdaki sikkeler, bu Kanuna göre tescile tabi olmaksızın yurt içinde alınıp satılabilirler.

Bu madde kararına girmeyen sikkeler bu Kanunun genel hükümlerine tabidir.

b) Milli tarihimizdeki önemleri sebebiyle, Milli Mücadele ve Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşuna ait tarihi değer taşıyan belge ve eşyalar, Mustafa Kemal ATATÜRK'e ait zati eşya, evrak, kitap, yazı ve benzeri taşınırlar.

Yönetim ve gözetim:

Madde 24 – (Değişik: 17/6/1987 - 3386/10 md.)

Devlet malı niteliğini taşıyan korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıklarının Devlet elinde ve müzelerde bulundurulması ve bunların korunup değerlendirilmeleri Devlete aittir. Bu gibi varlıklardan gerçek ve tüzelkişilerin ellerinde bulunanlar, değeri ödenerek Bakanlık tarafından satın alınabilir.

23 üncü maddenin (a) bendinde belirtilen etnografik mahiyetteki kültür varlıklarının yurt içinde alımı, satımı ve devri serbesttir. Alımı, satımı serbest bırakılacak etnografik eserlerin hangi devirlere ait olacağı ve diğer nitelikleri ile kayıt ve tescil şartları bir yönetmelikle belirlenir.

Milli Mücadele ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihi ve Atatürk'e ait korunması gerekli taşınır kültür varlıkları, Bakanlık, Milli Savunma Bakanlığı veya Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu'nca satın alınabilir.

Ancak, bu tip eserlerden her ne suretle olursa olsun yurt dışına çıkarılacakların kontrolü, Bakanlığa bağlı müzelerce yapılabileceği gibi bazı gümrük çıkış kapılarında bulundurulacak ihtisas elemanlarınca da yapılabilir. Hangi kapılarda ihtisas elemanı bulundurulacağı bir yönetmelikte belirlenir.

Yapılan kontrol sonunda bu tip eserlerden yurt dışına çıkmasında sakınca görülenler tespit edilerek değerlendirilmeleri yurt içinde yapılmak şartıyla, sahiplerine iade edilirler.

Bu maddede belirtilen ve alım, satımı serbest bırakılan eserlerde Devletin rüçhan hakkı mahfuzdur.

Müzelere alınma:

Madde 25 – Dördüncü maddeye göre Kültür ve Turizm Bakanlığına bildirilen taşınır kültür ve tabiat varlıkları ile 23 üncü maddede belirlenen korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıkları, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından bilimsel esaslara göre tasnif ve tescile tabi tutulurlar. Bunlardan Devlet müzelerinde bulunması gerekli görülenler, usulüne uygun olarak müzelere alınırlar.

Korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıklarının tasnifi, tescili ve müzelere alınmaları ile ilgili kıstaslar, usuller ve esaslar yönetmelikte belirlenir.

Türk askeri tarihini ilgilendiren her türlü silah ve malzemenin buldukları veya ihbar edildikleri yerde, tarihi niteliklerinin araştırılması, incelenmesi ve değerlendirilmesi Genelkurmay Başkanlığınca yapılır.

Tasnif ve tescil dışı bırakılan ve müzelere alınması gerekli görülmeyenler, sahiplerine bir belge ile iade olunurlar. Belge ile iade olunan kültür varlıkları üzerinde, sahipleri her türlü tasarrufta bulunabilirler. Bir yıl içinde sahipleri tarafından alınmayanlar, müzelerde saklanabilir veya usulüne uygun olarak Devletçe satılabilir.

Müze, özel müze ve koleksiyonculuk:

Madde 26 – Bu Kanunun kapsamına giren kültür ve tabiat varlıklarına ait müzelerin kurulması, geliştirilmesi Kültür ve Turizm Bakanlığının görevlerindedir.

Bakanlıklar, kamu kurum ve kuruluşları, gerçek ve tüzelkişilerle vakıflar, Kültür ve Turizm Bakanlığından izin almak şartıyla, kendi hizmet konularının veya amaçlarının gerçekleştirilmesi için her çeşit kültür varlığından oluşan koleksiyonlar meydana getirebilir ve müzeler kurabilirler. Ancak, gerçek ve tüzelkişilerle vakıflar tarafından kurulacak müzelerin faaliyet konuları ve alanları, yapılacak başvuruda beyan olunan istekleri değerlendirerek, Kültür ve Turizm Bakanlığınca verilecek izin belgesinde belirlenir.

Gerçek ve tüzelkişilerce kurulacak müzeler, Kültür ve Turizm Bakanlığının izin belgesinde belirlenen konu alanlarına inhisar etmek şartı ile, taşınır kültür varlığı bulundurulabilir ve teşhir edebilirler. Bu müzeler de, taşınır kültür varlıklarının korunması hususunda Devlet müzeleri statüsündedirler.

Anılan müzelerin kuruluş amacı, görevi ve yönetim şekil ve şartları ile, gözetim ve denetimi yönetmelikle belirlenir.

Devlet müzeleri içerisinde özel bir ihtisas ve araştırma müzeleri olan askeri müzelerin kurulması, yaşatılması, malzemenin ve uğraş konularının tayin ve tespiti Genelkurmay Başkanlığına aittir. Bu müzelerin görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma düzenleri, Milli Savunma Bakanlığının, Kültür ve Turizm Bakanlığıyla birlikte hazırlayacağı bir yönetmelikte belirtilir.

Gerçek ve tüzelkişiler, Kültür ve Turizm Bakanlığınca verilecek izin belgesiyle korunması gerekli taşınır kültür varlıklarından oluşan koleksiyonlar meydana getirebilirler.

Koleksiyoncular faaliyetlerini, Kültür ve Turizm Bakanlığına bildirmek ve yönetmelik gereğince, taşınır kültür varlıklarını envanter defterine kaydetmek zorundadırlar.

Koleksiyoncular, ilgili müzeye tescil ettirerek, koleksiyonlarındaki her türlü eseri onbeş gün önce Kültür ve Turizm Bakanlığına haber vermek şartı ile kendi aralarında değiştirebilir veya satabilirler. Satın almada öncelik Kültür ve Turizm Bakanlığına aittir.

Kültür varlığı ticareti:

Madde 27 – Yirmibeşinci madde gereğince tasnif ve tescil dışı bırakılan ve Devlet müzelerine alınması gerekli görülmeyen taşınır kültür varlıklarının ticareti, Kültür ve Turizm Bakanlığının izni ile yapılır.

Bu ticareti yapmak isteyenler, Kültür ve Turizm Bakanlığından ruhsatname almak zorundadırlar. Bu ruhsatnameler üç yıl için geçerlidir. Bu sürenin bitiminden bir ay önce ruhsatname yenilenebilir. Bu Kanun hükümlerine aykırı hareket edenlerin ruhsatnameleri, süresine bakılmaksızın iptal edilir.

İkametgahını ticarethane olarak gösterme yasağı:

Madde 28 – Kültür varlığı ticareti yapanlar belli bir ticaret yeri göstermek mecburiyetindedir. Ancak, ikametgahlarını hiçbir zaman, ticarethane veya depo olarak gösteremezler.

Ticarethane ve depoların kontrolü:

Madde 29 – Kültür varlığı ticareti yapanların işyerleri ve depoları yönetmelikte belirlenen esaslar dahilinde Kültür ve Turizm Bakanlığı yetkililerince denetlenir.

Haber verme zorunluluğu:

Madde 30 – Kamu kurumu ve kuruluşları (Belediyeler ve il özel idareleri dahil, vakıflar, gerçek ve tüzelkişiler satacakları eşya ve terekeler arasında bulunan veya yapacakları m zayedelerdeki satışlara konu olan taşınır kültür ve tabiat varlıkları ile koleksiyonları, önce Devlet müzelerine haber vermeye ve göstermeye mecburdurlar. Kültür ve Turizm Bakanlığı, kültür ve tabiat varlıklarından meydana getirilen koleksiyonları kuracağı komisyonun takdir edeceği bedel üzerinden satın alabilir. Bunlardan hazineye intikal etmiş olup da müze koleksiyonlarına girmesi lüzumlu görülenler, Devlet Ayniyat Yönetmeliği hükümlerine göre Kültür ve Turizm Bakanlığına devrolunurlar.

Birinci fıkrada sözü edilen, kamu kurumu ve kuruluşları, vakıflar, gerçek ve tüzelkişiler satacakları veya terekeler arasında bulunan veya yapacakları m zayedelerdeki satışlara konu olan askeri tarihimize ait kültür varlıkları ile silah ve askeri malzeme koleksiyonlarını Genelkurmay Başkanlığına haber vermeye ve göstermeye mecburdurlar. Bu kültür varlıklarından hazineye intikal etmiş olup askeri müzelerin koleksiyonlarına girmesi lüzumlu görülenler Devlet Ayniyat Yönetmeliği hükümlerine göre Milli Savunma Bakanlığına devrolunurlar.

Madde 31 – (Mülga: 17/6/1987 - 3386/18 md.)

Yurt dışına çıkarma yasağı:

Madde 32 – Yurt içinde korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıkları yurt dışına çıkarılamaz. Ancak, milli çıkarlarımız dikkate alınarak, bunların hertürlü hasar, zarar, tehdit veya tecavüz ihtimaline karşı, gideceği ülke makamlarından teminat almak ve sigortalanmak şartı ile, yurt dışında geçici olarak sergilendikten sonra geri getirilmelerine; Kültür ve Turizm Bakanlığınca teşkil edilecek yüksek  ğretim kurumlarının Arkeoloji ve Sanat Tarihi bilim dallarının başkanlarından oluşan bilim kurulunun kararı ve Kültür ve Turizm Bakanlığının teklifi  zerine Bakanlar Kurulunca karar verilir.

Türkiye'deki kordiplomatik mensupları, Türkiye'ye girişlerinde beyan ederek beraberlerinde getirdikleri yabancı kökenli kültür varlıklarını, çıkışlarında beraberlerinde götürebilirler.

Yurt dışına geçici olarak sergilenmek üzere kültür ve tabiat varlıkları gönderilmesi esasları ile, Türkiye'deki kordiplomatik mensuplarına beraberlerinde getirdikleri bu tür varlıkların giriş ve çıkışlarında yapılacak işlemler, istenecek belgeler ve ilgili diğer hususlar Kültür ve Turizm Bakanlığı, Milli Savunma Bakanlığı ve Dışışleri Bakanlığının birlikte düzenleyecekleri yönetmelikte belirtilir.

Yurt dışından getirme:

Madde 33 – Yurt dışından kültür varlığı getirmek serbesttir.

Kopya ıkarma:

Madde 34 – Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı  ren yerleri ve müzelerdeki taşınır ve taşınmaz kültür varlıklarının  ğretim, eğitim, bilimsel araştırma ve tanıtma amacı ile fotoğraflarının ve filmlerinin çekilmesi, mulaj ve kopyalarının ıkartılması Kültür ve Turizm Bakanlığının iznine bağlıdır.

Bu hususlarla ilgili esaslar, yönetmelikte tespit olunur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Araştırma, Sondaj, Kazı ve Define Arama

Araştırma, sondaj ve kazı izni:

Madde 35 – Bu kanun hükümlerine tabi, taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarını meydana çıkarmak üzere, araştırma, sondaj ve kazı yapma hakkı, sadece Kültür ve Turizm Bakanlığına aittir.

Bilimsel ve mali yeterliği Kültür ve Turizm Bakanlığınca takdir ve kabul olunan Türk ve yabancı heyet ve kurumlara araştırma izni, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından; sondaj ve kazı yapma izni Kültür ve Turizm Bakanlığının teklifi üzerine, Bakanlar Kurulu kararı ile verilir, Kültür ve Turizm Bakanlığı elemanları veya bu Bakanlıkça görevlendirilecek Türk bilim adamları tarafından yapılacak araştırma, sondaj ve kazılar, Kültür ve Turizm Bakanlığının iznine bağlıdır. Askeri yasak bölgelerde yapılacak araştırma, sondaj ve kazı için gerekli ruhsatname Genelkurmay Başkanlığı'nın iznini müteakip, sözü geçen heyet ve kurumların göstereceği uzmanlar adına düzenlenir. Kültür ve Turizm Bakanlığınca haklı görülebilecek sebep olmadıkça heyet ve kurumlar ruhsatnamedeki üyelerini değiştiremezler.

Su altında korunması gerekli kültür ve tabiat varlıklarının bulunduğu bölgeler, ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapılarak Kültür ve Turizm Bakanlığınca tespit edilir ve Bakanlar Kurulu kararı ile yayımlanır. Bu bölgelerde, sportif amaçlı dalış yapmak yasaktır, ikinci fıkra hükümlerine göre izin almak şartıyla araştırma ve kazı yapılabilir.

Maliklerin mülkleri içinde yapılacak kazılar:

Madde 36 – Taşınmaz kültür varlığı sahiplerinin kendi mülkleri içinde kültür varlığı aramak maksadı ile araştırma, sondaj ve kazı yapmaları da bu Kanunun 35 ve 41 inci maddeleri hükümlerine tabidir.

Kazı izninde usul:

Madde 37 – Aynı kazı heyetine veya şahsa, aynı süre içinde Kültür ve Turizm Bakanlığınca yapılan kurtarma kazıları dışında, birden fazla yerde kazı ve sondaj izni verilemez. İzin verilmesi, araştırma, sondaj ve kazının yapılması, elde edilecek kültür ve tabiat varlıklarının muhafaza şartları, bu eserler üzerinde araştırma, sondaj, ve kazı sahiplerine tanınacak diğer haklar bir yönetmelikte tespit olunur.

Kazı izninin devredilmeyeceği:

Madde 38 – Türk ve yabancı bilim kurumlarına veya onların adına hareket eden kişilere verilen kazı ve sondaj ruhsatnameleri ile araştırma izni, Kültür ve Turizm Bakanlığının izni olmadan devredilemez. Bu iş için bir başkası tevkil olunamaz.

Araştırma, sondaj ve kazı izninin hükümsüzlüğü:

Madde 39 – Kültür ve Turizm Bakanlığınca kabul edilen haklı bir sebep gösterilmeden, ruhsatname tarihinden itibaren, en çok altı ay içinde başlanılmayan araştırma, kazı ve sondajlara ait izin ve ruhsatnameler, hükümsüz sayılır. Araştırma, sondaj ve kazı çalışmaları, makul bir sebep gösterilmeksizin iki aydan fazla tatil edilemez. Bu süreyi geciktirenlerin izin ve ruhsatnameleri iptal edilmiş sayılır. Ayrıca, bu Kanun hükümlerine aykırı hareket edenlerin ruhsatnameleri iptal edilir ve bu gibilere, daha sonra izin ve ruhsat verilmez.

Araştırma, sondaj ve kazı izninde süre:

Madde 40 – Kazı ve sondaj ruhsatnameleri ile araştırma izni bir yıl için geçerlidir. Ruhsatname ve izin süresinin sonunda heyet başkanı kazıya, sondaj ve araştırmaya devam edildiğini, yazılı olarak bildirdiği takdirde, bu hak her yıl müracaat şartı ile gelecek yıllarda da müracaatçı için saklı tutulur.

Kazıdan çıkan eserlerin müzelere nakli:

Madde 41 – Kazılarda meydana çıkan bütün taşınır kültür ve tabiat varlıkları, kazı yapan heyet ve kurumlar tarafından her yıl yapılan kazı sonunda Kültür ve Turizm Bakanlığının göstereceği Devlet müzesine naklolunur. Kazı ve sondaj araştırmalarında elde edilen insan ve hayvan iskeletleri ile bütün fosiller, Kültür ve Turizm Bakanlığınca uygun görüldüğü takdirde, tabiat tarihi müzeleri ile üniversitelere veya ilgili diğer Türk bilim kurumlarına verilebilir. Ayrıca, kazı ve sondaj araştırmalarında elde edilen askeri tarihle ilgili her türlü taşınır kültür varlığı, Genelkurmay Başkanlığının uygun görüşü ile, Kültür ve Turizm Bakanlığınca askeri müzelere devredilir.

Zarar vermede tazminat yükümlülüğü:

Madde 42 – Kazı ve sondaj izni alanlar, bu çalışmayı sahipli arazide yaptıkları takdirde, kazı, sondaj ve araştırma bölgesindeki arazi sahiplerinin zararlarını tazmin ile yükümlüdürler,

Arazi sahipleri Kùltür ve Turizm Bakanlığının oluşturacağı komisyonca takdir edilecek tazminat karşılığında, kazı ve sondaj veya araştırmaya izin vermeye mecburdurlar.

Bu gibi yerler, gerektiğinde Kùltür ve Turizm Bakanlığınca kamulaştırılabilir. Yabancı bilim kurumlarınca yapılan kazılarda, bu kamulaştırmanın bedeli kazı sahipleri tarafından ödenir. Hazine adına tescil edilecek yerin kamulaştırma bedelinin takdirinde genel kamulaştırma hükümleri uygulanır. Bu madde gereğince ödenecek tazminat ve kamulaştırma bedellerinin takdirinde, kazı, sondaj ve araştırma faaliyetlerinden önce, mevcut kùltür ve tabiat varlıklarının eskilik, enderlik ve sanat değerı ile, bu faaliyetler sonucu bulunan kùltür varlıklarının değerı, dikkate alınmaz.

Yayım hakkı:

Madde 43 – Kazı, sondaj ve araştırmalarda, meydana çıkacak olan varlıkların yayım hakkı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu hükümleri gereğince, kazı, sondaj ve araştırma izni alan heyet ve kurumlar adına, kazı, sondaj ve araştırmayı fiilen idare edenlere aittir. Kazı başkanları, her kazı dönemi sonunda, Kùltür ve Turizm Bakanlığına bilimsel bir rapor vermekle yükümlüdürler. Kazının bitiminden itibaren, kazı dönemi çalışmalarına ait bilimsel raporlarını en geç iki yıl, nihai bilimsel raporlarını ise beş yıl içinde yayımlamayan kazı heyetlerinin kazı, sondaj ve araştırmalarda buldukları kùltür ve tabiat varlıkları üzerindeki her türlü yayım hakkı Kùltür ve Turizm Bakanlığına geçer.

Kùltür ve Turizm Bakanlığı adına yapılan kazı, sondaj ve araştırmalara ait bilimsel raporlar, kazı başkanlığınca, yayımlanacak şekilde hazırlanır. Kùltür ve Turizm Bakanlığı bunlardan gerekli görùlenleri yayımlar.

Kùltür ve Turizm Bakanlığınca uygun görùlecek mazeretler dışında, yukarıda açıklanan süre içinde son raporlarını yayımlamamış bulunan heyet ve kişilere yeni bir kazı için ruhsatname verilmez.

Giderler:

Madde 44 – Kazı, sondaj ve araştırma yapılan saha ile, kazı, sondaj ve araştırmadan çıkan kùltür varlıklarının yerinde korunmasını sağlamak maksadıyla, kazı yerinde geçici olarak çalıştırılacak bekçilerin ücret ve masrafları ile kazı yerinin eski haline getirilmesinin gerektirdiği giderleri karşılamak, kazı sırasında meydana gelebilecek zararları tazmin ve bunlarla ilgili bütün giderler, düzenlenecek yönetmeliğe göre, Kùltür ve Turizm Bakanlığı tarafından ruhsat verme veya süre uzatma sırasında, kazı sahiplerinden tahsil edilerek emaneten mal sandığına yatırılan paralardan ödenir. Kùltür ve Turizm Bakanlığı tarafından finanse edilen konularda, gider karşılıklarının mal sandığına yatırılması zorunlu değildir.

Korunma ve çevre düzenlemesi:

Madde 45 – Kùltür ve Turizm Bakanlığının izni ile yapılan kazılarda ortaya çıkan taşınmaz kùltür ve tabiat varlıklarının bakım, onarım ve çevre düzenlemeleri ile taşınır kùltür ve tabiat varlıklarının bakım ve onarımları kazı başkanlığınca yapılır.

Araştırma, kazı ve sondajların geçici olarak veya tamamen durdurulması:

Madde 46 – Bu Kanun hükümlerine aykırı olarak yapılan kazı, sondaj ve araştırmalar, Kùltür ve Turizm Bakanlığınca geçici olarak veya tamamen durdurulur.

Tesislerin devri:

Madde 47 – Heyet ve kurumlar adına, kazı, sondaj ve araştırma yapan şahışlar tarafından, işe başlamak için veya çalışmaların devamı sırasında muhtelif şekillerde satın alınan veya inşa edilen depo, lojman ve benzeri tesisler ve malzeme, kazının sonunda bedelsiz olarak, Kùltür ve Turizm Bakanlığına devrolunur. Bu tesislerin kullanım şekillerinin tayinine Kùltür ve Turizm Bakanlığı yetkilidir.

Araştırma, kazı ve sondajda görevlendirilenler:

Madde 48 – Yabancı heyet ve kurumlar tarafından yapılan araştırma, kazı ve sondajlarda Kùltür ve Turizm Bakanlığı uzmanlarından bir veya birkaç temsilci bulunur. Türk heyet ve kurumlarınca yapılan araştırma, kazı ve sondajlara Kùltür ve Turizm Bakanlığı adına yetkili bir uzman katılır. Temsilci ve uzmanların seçimi ve görevleri, yönetmelikle belirlenir.(1)

Türk heyet ve kurumlarınca yapılan kazılara katılacak Kültür ve Turizm Bakanlığı uzmanlarının yol masrafları, yevmiyeleri ve zaruri giderleri, 6245 sayılı Harcırah Kanunu hükümlerine göre Kültür ve Turizm Bakanlığınca ödenir.

Yabancı kurum ve heyetler tarafından yapılan araştırma, kazı ve sondajlarda görevlendirilecek Kültür ve Turizm Bakanlığı temsilcilerine ödenecek olan yol masrafları, yevmiye, temsil ödeneği ve su altı dalış tazminatı, kazı başkanlığından Kültür ve Turizm Bakanlığınca peşinen tahsil edilip bir Devlet bankasına yatırılır. Temsil ödeneğinin miktarı, her yıl Kültür ve Turizm Bakanlığınca tayin edilir.

Araştırma, kazı ve sondaj izin yasağı:

Madde 49 – Türkiye'deki elçilik ve konsolosluklar mensuplarına, araştırma, kazı ve sondaj izni verilmez.

Define arama:

Madde 50 – Define aramak isteyenlere, bu Kanunun 6 ncı maddesinde korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlığı olarak belirtilen yerler ile tespit ve tescil edilen sit alanları ve mezarlıklar dışında, Kültür ve Turizm Bakanlığınca define arama ruhsatnamesi verilebilir.

Define aramak isteyenlere aynı süre içinde birden fazla yerde arama izni verilemez. Define arama izni, başkalarına devredilemez. Bu iş için bir başkası tevkil olunamaz.

Define aramada, Kültür ve Turizm Bakanlığından ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarından temsilci olarak gönderileceklerin yolluk ve yevmiyeleri ile zaruri giderleri arayıcı tarafından karşılanır. Bu iş için gerekli olan ödenek, Bakanlıkça, define arayıcısından peşinen tahsil edilip bir Devlet bankasına yatırılır.

Arama ruhsatının verilmesi, define arayıcıdan istenecek belgeler, aramanın yapılması, çıkan defineden arayıcıya tanınacak haklar, Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Maliye Bakanlığının birlikte düzenleyeceği yönetmelikte belirtilir.

1) 8/8/2011 tarihli ve 648 sayılı KHK'nın 44 üncü maddesi ile bu fıkarda yer alan "Kültür ve Turizm Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü" ibaresi "Kültür ve Turizm Bakanlığı" şeklinde değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Kültür Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu ile Koruma Bölge Kurulları (1)

Kuruluş, görev, yetki ve çalışma şekli:

Madde 51 – (Değişik: 17/6/1987 - 3386/11 md.)

Yurtiçinde bulunan ve bu Kanun kapsamına giren korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile ilgili hizmetlerin bilimsel esaslara göre yürütülmesini sağlamak üzere, Bakanlığa bağlı "Kültür Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu" ile Bakanlıkça belirlenecek bölgelerde "Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulları" kurulur.

Kültür Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulunun görev ve yetkileri şunlardır;

a) Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının korunması ve restorasyonu ile ilgili işlerde uygulanacak ilkeleri belirlemek,

b) Koruma bölge kurulları arasında gerekli koordinasyonu sağlamak,

c) Uygulamada doğan genel sorunları değerlendirerek görüş vermek suretiyle, Bakanlığa yardımcı olmak.

d) (Ek: 8/8/2011-KHK-648/45 md.) Bakanlıklerce Koruma Yüksek Kurulunda görüşülmesi talebiyle gönderilen ve gündeme alınan konularda karar vermek.

(Değişik üçüncü fıkra: 8/8/2011-KHK-648/45 md.) Mahalli idareler ile diğer kamu kurum ve kuruluşları Koruma Yüksek Kurulunda görüşülmesini istedikleri hususları bağlı, ilgili veya ilişkili oldukları bakanlıklar aracılığıyla bildirir. Koruma Yüksek Kurulunca karar verilen konular ilgili koruma bölge kurulunca tekrar görüşülmez.

(Değişik dördüncü fıkra: 8/8/2011-KHK-648/45 md.) Koruma Yüksek Kurulunun gündemi Bakanlıkça belirlenir. Gündemin belirlenmesini müteakip Koruma Yüksek Kurulu toplantıya çağırılır. Toplantı sayısına bir sınırlama getirilmez. Koruma Yüksek Kurulu salt çoğunlukla toplanır, toplantıya katılan üyelerin salt çoğunluğu ile karar verir.

Koruma Yüksek Kurulunun çalışma usul ve esasları ile diğer hususlar bir yönetmelikle düzenlenir.

Madde 52 – (Mülga: 17/6/1987 - 3386/18 md.)

Koruma Yüksek Kurulu üyeliği:

Madde 53 – (Değişik: 17/6/1987 - 3386/12 md.)

Kültür Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu aşağıda belirtilen üyelere oluşur.

Üyeler;

(1) Bakanlık Müsteşarı,

(2) Başbakanlık Müsteşar Yardımcısı,

(3) Bakanlığın ilgili Müsteşar Yardımcısı,

(4) (Değişik: 8/8/2011-KHK-648/46 md.) Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürü,

(5) (Değişik: 8/8/2011-KHK-648/46 md.) Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürü,

(6) (Değişik: 8/8/2011-KHK-648/46 md.) Çevre ve Şehircilik Bakanlığının ilgili Genel Müdürü,

(7) Orman Genel Müdürü veya Yardımcısı,

(8) Vakıflar Genel Müdürü veya Yardımcısı,

(1) Bölüm başlığı, 17/6/1987 tarih ve 3386 sayılı Kanununun 11 inci maddesi ile bu şekilde değiştirilmiştir.

(9) (Değişik: 8/8/2011-KHK-648/46 md.) Koruma bölge kurulları üyelerinden Bakanlıkça seçilecek altı üye,

(10) (Ek: 26/5/2004-5177/27 md.) Maden İşleri Genel Müdürü veya Yardımcısı,

(11) (Ek: 26/5/2004-5177/27 md.) Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürü veya Yardımcısı.

(Değişik üçüncü fıkra: 8/8/2011-KHK-648/46 md.) Koruma Yüksek Kurulunun başkanı, Bakanlık Müsteşarıdır. Bakan, gerekli gördüğü takdirde Kurula başkanlık eder, ancak oy kullanmaz.

(Değişik dördüncü fıkra: 8/8/2011-KHK-648/46 md.) Müsteşar bulunmadığı zaman görevlendireceği Müsteşar Yardımcısı Kurula başkanlık eder.

Temsilci üyelerin nitelikleri

Madde 54 – Koruma Yüksek Kurulunun temsilci üyelerinin, yükseköğretim görmüş olmaları ve 53 üncü maddede belirlenen bilim dallarından biri veya birkaçında tanınmış ve bu alanlarda çalışmalar yapmış, tercihan yurt içinde veya yurt dışında yayımlanmış eserler vermiş olmaları şartı aranır.

Koruma Yüksek Kurulu ve Koruma Bölge Kurulu üyeliğinin sona ermesi, süresi ve huzur hakkı

Madde 55 – (Değişik: 14/7/2004 - 5226/10 md.)

Koruma Yüksek Kurulu ve koruma bölge kurullarının kurum temsilcisi üyelerinin üyelikleri kurumlarındaki görevleri süresince devam eder.

(Değişik ikinci fıkra : 4/2/2009-5835/2 md.) Koruma bölge kurullarının Bakanlıkça (...) (1) seçilen üyelerinin görev süresi üç yıldır.

Koruma Yüksek Kurulu ve koruma bölge kurulu üyeleri, görev ve yetki alanlarına giren konularda doğrudan veya dolaylı olarak taraf olamaz ve hiçbir menfaat sağlayamazlar. Aksine davrandığı tespit edilenlerin kurul üyeliği Bakanlıkça sona erdirilir.

(Değişik dördüncü fıkra : 4/2/2009-5835/2 md.) Koruma Yüksek Kurulu üyeleri ile koruma bölge kurullarının Bakanlıkça (...) (2) seçilen üyelerine, ayda altı toplantıyı geçmemek üzere her toplantı için Devlet memur aylık katsayısının (5000) gösterge rakamı ile çarpımı sonucunda bulunacak miktarda, koruma bölge kurullarının kurum temsilcisi üyelerine ise ayda altı toplantıyı geçmemek üzere her toplantı için Devlet memur aylık katsayısının (2000) gösterge rakamı ile çarpımı sonucunda bulunacak miktarda huzur hakkı ödenir.

Herhangi bir nedenle bir yıl içinde yıllık izin, hastalık ve mazeret izinleri hariç dört veya üst üste iki toplantıya katılmayan koruma bölge kurulu üyelerinin üyelikleri sona erer.

1) 8/8/2011 tarihli ve 648 sayılı KHK'nın 47 nci maddesi ile bu fıkarda yer alan "ve Yükseköğretim Kurulunca" ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

(2) 8/8/2011 tarihli ve 648 sayılı KHK'nın 47 nci maddesi ile bu fıkrada yer alan "ve Yükseköğretim Kurulunca" ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

Madde 56 – (Mülga: 17/6/1987 - 3386/18 md.)

Koruma Bölge Kurullarının görev, yetki ve çalışma şekli:

Madde 57 – (Değişik: 17/6/1987 - 3386/14 md.)

Koruma bölge kurulları, Koruma Yüksek Kurulunun ilke kararları çerçevesinde olmak kaydıyla aşağıdaki işleri yapmakla görevli ve yetkilidir.

a) Bakanlıkça tespit edilen veya ettirilen korunması gerekli kültür ve tabiat varlıklarının tescilini yapmak,

b) Korunması gerekli kültür varlıklarının gruplandırılmasını yapmak,

c) Sit alanlarının tescilinden itibaren üç ay içinde geçiş dönemi yapı şartlarını belirlemek, (1)

d) Koruma amaçlı imar planları ile bunların her türlü değişikliklerini inceleyip karar almak, (1)(2)

e) Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının koruma alanlarının tespitini yapmak,

f) Korunması gerekli taşınmaz kültür varlıklarından özelliklerini kaybetmiş olanlarının tescil kaydını kaldırmak,

g) Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ve koruma alanları ile sit alanlarına ilişkin uygulamaya yönelik kararlar almak. (1)

(Ek fıkra: 4/2/2009-5835/3 md.) 16/6/2005 tarihli ve 5366 sayılı Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun uyarınca ilan edilen yenileme bölgelerinde yenileme projelerini onaylamak üzere 5366 sayılı Kanun uyarınca oluşturulan Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulları da bu maddede belirtilen işleri yapmakla görevli ve yetkilidir.

(Değişik fıkra: 14/7/2004 - 5226/11 md.) Koruma bölge kurullarının başkan ve yardımcıları, üyeler arasından kurulca seçilir. Başkanın yokluğunda kurula, başkan yardımcısı başkanlık eder.

(Değişik fıkra: 14/7/2004 - 5226/11 md.) Koruma bölge kurulları, toplantıya katılması gereken üyelerin salt çoğunluğuyla toplanır ve toplantıya katılan üyelerin salt çoğunluğu ile karar alırlar. (Değişik ikinci cümle: 8/8/2011-KHK-648/48 md.) Ancak karar yeter sayısı dörtten az olamaz. Alınan kararlar bu Kanun ve ilke kararlarındaki dayanakları ile bilimsel gerekçeleri belirtilerek yazılır.

(Değişik fıkra: 4/2/2009-5835/3 md.) Koruma bölge kurullarının teknik ve idari hizmetleri, koruma bölge kurulu müdürlükleri tarafından yürütülür. Üçten fazla koruma bölge kurulu bulunan illerde, kurullar arasında teknik ve idari işlerde koordinasyonu sağlamak üzere koruma bölge kurulları koordinasyon müdürlüğü kurulur. Koruma bölge kurulu müdürlükleri, koruma bölge kurulları koordinasyon müdürlüğüne bağlı olarak çalışır.

(1) 14/7/2004 tarihli ve 5226 sayılı Kanununun 11 inci maddesiyle, 57 nci maddenin (c) bendinde yer alan "bir ay" ibaresi, "üç ay"; (d) bendinde yer alan "onamak" ibaresi, "karar almak"; (g) bendinde yer alan "ilgili" ibaresi, "sit alanlarına ilişkin" olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

(2) Bu bent hükmünün uygulanmasında 19/10/1989 tarih ve 383 sayılı KHK'nin 25 inci maddesine bakınız.

(Ek fıkra: 14/7/2004 - 5226/11 md.) Koruma bölge kurulu, belgeleri tam olarak koruma bölge kuruluna ibraz edildiği tarihten itibaren, koruma amaçlı imar plânlarını en geç altı ay, uygulamaya yönelik projeleri ise en geç üç ay içinde karara bağlar.

(Ek fıkra: 14/7/2004 - 5226/11 md.) Taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları, bunların koruma alanları ve sit alanlarında, 3194 sayılı İmar Kanununun 21 inci maddesi kapsamına giren ruhsata tâbi olmayan tadilat ve tamiratlar; özgün biçim ve malzemeye uygun olarak, bünyesinde koruma, uygulama ve denetim büroları kurulmuş idarelerin izin ve denetimi ile yapılır. Bunların dışında her türlü inşâ ve fizikî müdahale koruma bölge kurulunun izni ile yapılır.

(Ek fıkra: 8/8/2011-KHK-648/48 md.) Koruma, Uygulama ve Denetim Bürosu kurulmamış yerlerde taşınmaz kültür varlıkları, bunların koruma alanları ve sit alanlarında, 3194 sayılı İmar Kanununun 21 inci maddesi kapsamına giren ruhsata tabi olmayan tadilat ve tamiratlar koruma bölge kurulu müdürlüğünün izin ve denetiminde yapılır.

(Ek fıkra: 14/7/2004 - 5226/11 md.)Ancak, koruma amaçlı imar plânı onaylanmış sit alanlarında, taşınmaz kültür varlığının bulunduğu parseller dışındaki inşaî ve fizikî müdahaleler, koruma amaçlı imar plânı hükümleri doğrultusunda, bünyesinde koruma, uygulama ve denetim büroları kurulmuş idarelerin izin ve denetimi ile yapılır.

(Ek fıkra: 14/7/2004 - 5226/11 md.) Vakıflar Genel Müdürlüğü idare ve denetiminde olan mazbut vakıfların veya mülhak vakıfların mülkiyetindeki kültür varlıklarının 3194 sayılı İmar Kanununun 21 inci maddesi kapsamına giren ruhsata tâbi olmayan tadilat ve tamiratları, özgün biçim ve malzemeye uygun olarak Vakıflar Genel Müdürlüğünce yaptırılır.

(Ek fıkra: 14/7/2004 - 5226/11 md.)Taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile bunların koruma alanlarında yapılan tadilat ve tamiratlara ilişkin uygulama öncesi ve sonrasına ait rapor ve belgeleri, ilgili idareler ve Vakıflar Genel Müdürlüğünce ilgili koruma bölge kurulu müdürlüklerine gönderilir.

(Ek fıkra: 14/7/2004 - 5226/11 md.)Bu maddenin uygulanmasına ilişkin hususlar Bakanlıkça çıkarılacak bir yönetmelikle belirlenir.

Koruma Bölge Kurullarının oluşumu:

Madde 58 – (Değişik: 17/6/1987 - 3386/15 md.)

Koruma Bölge Kurulları aşağıda belirtilen üyelerden oluşur;

a) Arkeoloji, sanat tarihi, hukuk, mimari ve şehir plancılığı konularında uzmanlaşmış kişiler arasından Bakanlıkça seçilecek yedi temsilci, (1) (2)

b) (Mülga: 8/8/2011-KHK-648/49 md.)

c) Görüşülecek konu, belediye sınırları içinde ise ilgili belediye başkanı veya teknik temsilcisi, dışında ise ilgili valilikçe seçilecek teknik temsilci,

d) Görüşülecek konu, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı ile ilgili ise Bayındırlık ve İskan Müdürlüğünden bir teknik temsilci, (1)

(1) 14/7/2004 tarihli ve 5226 sayılı Kanunun 11 inci maddesiyle, 58 inci maddenin (a) bendinde yer alan “müzecilik”ibaresi, “hukuk”; “uç” ibaresi,“beş”; (d) bendinde yer alan “iki” ibaresi, “bir”; (f) bendinde yer alan “Orman Genel Müdürlüğü” ibaresi, “Çevre ve Orman Bakanlığı” olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

(2) 8/8/2011 tarihli ve 648 sayılı KHK'nın 49 uncu maddesi ile bu bentte yer alan “beş” ibaresi “yedi” şeklinde değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

e) Görüşülecek konu, Vakıflar Genel Müdürlüğü ile ilgili ise Vakıflar bölge müdürü veya teknik temsilcisi,

f) Görüşülecek konu, Çevre ve Orman Bakanlığı ile ilgili ise konuyla ilgili teknik temsilci. (1)

g) (Ek:14/7/2004 – 5226/12 md.) Görüşülecek konunun müze müdürlüğünü ilgilendirmesi halinde ilgili müze müdürü.

Ayrıca kurula oy hakkı olmamak kaydıyla danışman uzman çağırılabilir.

(Değişik fıkra: 8/8/2011-KHK-648/49 md.)Koruma bölge kurulunun gündemiyle ilgili meslek odaları, koruma bölge kurulu müdürlüğünün davetiyle toplantılara gözlemci olarak katılabilir.

Madde 59 – 60 – (Mülga: 17/6/1987 - 3386/18 md.

Kararlara uyma zorunluluğu(3)

Madde 61 – (Mülga: 17/6/1987 - 3386/18 md.;Yeniden düzenleme:14/7/2004 – 5226/13 md.)

Kamu kurum ve kuruluşları ve belediyeler ile gerçek ve tüzel kişiler, Koruma Yüksek Kurulu ve koruma bölge kurullarının kararlarına uymak zorundadır. Koruma Yüksek Kurulunun ilke kararları Resmî Gazetede yayımlanır.

(Değişik fıkra : 8/8/2011-KHK-648/50 md.) Koruma bölge kurullarınca alınan kararlara kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerce yapılan itirazlar, Bakanlıkça değerlendirilerek gerekli görüldüğü takdirde Koruma Yüksek Kurulu gündemine alınır.

(Değişik fıkra : 8/8/2011-KHK-648/50 md.) Bu itirazlar, Koruma Yüksek Kurulunca incelenir ve en geç üç ay içinde karara bağlanır. Koruma Yüksek Kurulunda görüşülen itiraz konuları ayrıca koruma bölge kurulu gündemine alınmaz. Koruma Yüksek Kuruluna yapılacak itirazlarla ilgili usul ve esaslar Bakanlıkça hazırlanan yönetmelikle belirlenir.

Kurul Üyelerinin yolluk ve gündelikleri:

Madde 62 – Koruma Yüksek Kurulu ve Koruma Bölge Kurulları üyelerinden umumi harcırah hükümlerine tabi bulunanların kurul toplantıları için memuriyet mahalleri dışındaki seyahatlerinde yol giderleri ve gündelik, tabii üyelere mensup oldukları kurumlarınca; diğer üyelere, Kültür ve Turizm Bakanlığınca ödenir.

Kurullarla ilgili yönetmelik:

Madde 63 – Yüksek Kurul ile Bölge Kurullarının görev, yetki ve sorumlulukları ile bu Kurulların kendi aralarındaki ve Kültür ve Turizm Bakanlığıyla olan ilişkileri bir yönetmelikle düzenlenir.(1) 14/7/2004 tarihli ve 5226 sayılı Kanununun 11 inci maddesiyle, 58 inci maddenin (a) bendinde yer alan “müzecilik”ibaresi, “hukuk”; “üç” ibaresi,“beş”; (d) bendinde yer alan “iki” ibaresi, “bir”; (f) bendinde yer alan “Orman Genel Müdürlüğü” ibaresi, “Çevre ve Orman Bakanlığı” olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

(2) 8/8/2011 tarihli ve 648 sayılı KHK'nın 49 uncu maddesi ile bu bentte yer alan “beş” ibaresi “yedi” şeklinde değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

(3) Bu madde başlığı maddeyi yeniden düzenleyen 5226 sayılı Kanununun 13 üncü maddesiyle düzenlenmiştir.

ALTINCI BÖLÜM

İkramiye ve Cezalar

Kültür varlıklarını bulanlara verilecek ikramiye:

Madde 64 – Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde yer üstünde, yer altında ve su altında bulunan taşınır kültür varlıklarını 4 üncü maddede yazılı makam ve mercilere, aynı maddede yazılı süreler içerisinde haber verenlere:

a) Bulunan varlık, bunların mülkü içinde ise bu Kanununun 24 üncü ve 25 inci maddeleri uygulanır. Ayrıca ikramiye verilmez.

b) Bulunan varlık başkasının mülkü içinde ise Kültür ve Turizm Bakanlığınca varlığın değeri dikkate alınarak, takdir olunacak bedelin % 80'i ikramiye olarak bulan ile mülk sahibi arasında yarı yarıya paylaşılır.

c) Kültür varlığı Devlete ait arazide bulunmuş ise, takdir olunacak bedelin % 40'ı bulana ikramiye olarak verilir.

d) Nerede bulunursa bulunsun haber verilen kültür varlığı korunması gerekli nitelikte olmadığı takdirde haber verenlere bu Kanununun 25 inci maddesindeki işlem uygulanır. Ayrıca ikramiye verilmez.

e) Nerede olursa olsun yeni bulunup da 4 üncü maddede yazılı süreler içinde haber verilmediğinden dolayı gizlenmiş sayılan kültür varlıklarını haber verenler ile, bunları yakalayan kamu görevlilerine, 1905 sayılı "Menkul ve Gayrimenkul Emval ile Bunların İntifa Haklarının ve Daimi Vergilerin Mektuplarını Haber verenlere Verilecek İkramiyelere Dair Kanun"da taşınır mallar için gösterilen oranlar dahilinde tespit edilen bedel ikramiye olarak verilir.

f) Yukarıdaki fıkralardan herhangi biri uyarınca kültür varlıklarını bulan, haber veren veya yakalayan kişiler birden fazla ise verilecek ikramiyeler bunlar arasında eşit olarak paylaşılır.

g) Yukarda belirtilen ikramiyelerin tahakkuk ve tediyesine ait işlemler Maliye ve Kültür ve Turizm bakanlıklarınca birlikte hazırlanacak yönetmelik esaslarına göre yapılır.

Cezalar:

Madde 65 – (Değişik: 23/1/2008-5728/408 md.)

a) Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının yıkılmasına, bozulmasına, tahribine, yok olmasına veya her ne suretle olursa olsun zarara uğramalarına kasten sebebiyet verenler iki yıldan beş yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezasıyla cezalandırılır.

Bu fiiller, korunması gerekli kültür ve tabiat varlığını yurt dışına kaçırmak maksadıyla işlenmiş ise, verilecek cezalar bir kat artırılır.

b) Sit alanlarında geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartlarına, koruma amaçlı imar plânlarına ve koruma bölge kurullarınca belirlenen koruma alanlarında öngörülen şartlara aykırı izinsiz inşaat ve fizikî müdahale yapanlar veya yaptıranlar, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezasıyla cezalandırılır.

c) Bu Kanuna aykırı olarak yıkma veya imar izni veren kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezasıyla cezalandırılır.

d) Bünyesinde koruma, uygulama ve denetim büroları kurulmuş idarelerden bu Kanunun 57 nci maddesinin altıncı ve yedinci fıkraları uyarınca izin almaksızın veya izne aykırı olarak tamirat ve tadilat yapanlar ile izinsiz inşaat ve fizikî müdahale yapanlar veya yaptıranlar altı aydan üç yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılırlar.

Usulsüz belge verenler, ilan ve tebligat yapanlar:

Madde 66 – (Değişik: 23/1/2008-5728/409 md.)

Bu Kanunun 16 ncı maddesinde yer alan yasaklara aykırı olarak belge verenler, fiil daha ağır cezayı gerektiren bir suç oluşturmadığı takdirde, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve adli para cezası ile; bu Kanunun 7 nci maddesinde yer alan ilan veya tebligatı bilerek, süresinde usulüne uygun yapmayanlar ise, üç aydan bir yıla kadar hapis ve adli para cezası ile cezalandırılırlar.

Haber verme sorumluluğuna ve kültür varlığı ticaretine aykırı hareket edenler (1)

Madde 67 – (Değişik: 23/1/2008-5728/410 md.)

Kültür ve tabiat varlıklarıyla ilgili olarak bildirim yükümlülüğüne mazereti olmaksızın ve bilerek aykırı hareket eden kişi, altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Bildirimi yapılmamış olan kültür ve tabiat varlığını satışa arzedene, satan, veren, satın alan, kabul eden kişi iki yıldan beş yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Ancak, bu durumda birinci fıkrada tanımlanan suçtan dolayı ayrıca cezaya hükümlenmez.

Ticaret yasak olmayan taşınır kültür varlıklarının izinsiz olarak ticaretini yapan kişi, altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Yurt dışına çıkarma yasağına aykırı hareket edenler:

Madde 68 – (Değişik: 23/1/2008-5728/411 md.)

Kültür ve tabiat varlıklarını bu Kanuna aykırı olarak yurt dışına çıkaran kişi, beş yıldan oniki yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

Tetkik ve kontrole muhalefet:

Madde 69 – (Değişik: 23/1/2008-5728/412 md.)

Bu Kanunun 29 uncu maddesinde yer alan tetkik ve kontrole muhalefet edenler ile 41 inci maddede yer alan nakil işlerine aykırı hareket edenler altı aydan bir yıla kadar hapis ve adli para cezası ile cezalandırılırlar.

Özel mülkiyete konu olanlar:

Madde 70 – (Değişik: 23/1/2008-5728/413 md.)

Bu Kanunun 24 üncü maddesine aykırı hareket edenler bir yıldan üç yıla kadar hapis ve üçbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılırlar.

Kazı, sondaj ve araştırmaya ilişkin hükümlere aykırı hareket:

Madde 71 – (Değişik: 23/1/2008-5728/414 md.)

Bu Kanunun 38, 42 ve 43 üncü maddelerine aykırı hareket edenler yüz günden az olmamak üzere adli para cezasıyla cezalandırılırlar.

(1) Bu madde başlığı “Haber verme sorumluluğuna - kültür varlığı ticaretine ve ikametgahı ticarethane olarak gösterme yasağına aykırı hareket edenler:” iken, 23/1/2008 tarihli ve 5728 sayılı Kanunun 410 uncu maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

Kamu personeline ilişkin kararlar:

Madde 72 – Bu Kanunun uygulanmasında, görevli kamu personeli hakkında yapılacak iş ve işlemler ve alınacak her türlü kararlar ve bu kararlara karşı yapılacak itirazlar, öncelikle incelenir ve sonuçlandırılır.

Özel müze ve koleksiyonculara ilişkin hükümlere aykırı hareket:

Madde 73 – (Değişik: 23/1/2008-5728/415 md.)

Bu Kanunun 26 ve 30 uncu maddelerine aykırı davrananlara, suç daha ağır bir cezayı gerektirmiyorsa üç aydan bir yıla kadar hapis ve adli para cezası verilir.

İzinsiz araştırma, kazı ve sondaj yapanlar:

Madde 74 –(Değişik: 23/1/2008-5728/416 md.)

Kültür varlıkları bulmak amacıyla, izinsiz olarak kazı veya sondaj yapan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır. Ancak, kazı veya sondajın yapıldığı yerin, sit alanı veya bu Kanuna göre korunması gerekli başka bir yer olmaması halinde, verilecek cezanın üçte biri indirilir.

İzinsiz olarak define araştıranlar, üç aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Ancak, bu fiillerin yurt dışına kültür varlıklarını kaçırma amacıyla veya kültür varlıklarının korunmasında görevli kişiler tarafından işlenmesi hâlinde, verilecek ceza iki katına kadar artırılır.

Kişinin bu maddede tanımlanan suçları işlemek suretiyle bulduğu kültür varlığını soruşturma başlamadan önce mahallî mülkî amire teslim etmesi hâlinde, mahkeme verilecek cezada üçte ikisine kadar indirim yapabilir.

İzinsiz olarak define araştıran kişinin, hakkında kovuşturma başlayınca kadar, kendisini bu fiili işlemeye gerekli cihazları temin etmek suretiyle sevk eden kişilerin kimliklerini açıklaması ve yakalanmasını sağlaması hâlinde, mahkeme verilecek cezada indirim yapabileceği gibi, ceza verilmesine yer olmadığına da karar verebilir.

Elkoyma ve müzeye teslim (1)

Madde 75 – (Değişik: 23/1/2008-5728/417 md.)

Bu Kanun kapsamında kalan suçlar nedeniyle elkonulan taşınır kültür ve tabiat varlıkları müzeye teslim edilir.

YEDİNCİ BÖLÜM

Diğer Hükümler

Yürürlükten kaldırılan kanunlar:

Madde 76 – 28/2/1960 tarih ve 7463 sayılı "Hususi Şahıslara Ait Eski Eserlerle Tarihi Abidelerin istimlakı Hakkında Kanun"; 25/4/1973 tarih ve 1710 sayılı "Eski Eserler Kanunu"; 2/7/1951 tarih ve 5805 sayılı "Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Teşkiline ve Vazifelerine Dair Kanun" ile 18/6/1973 tarih ve 1741 sayılı "Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Teşkiline ve Vazifelerine Dair 2 Temmuz 1951 tarihli ve 5805 sayılı Kanunda Bazı Değişiklikler Yapılması Hakkında Kanun" yürürlükten kaldırılmıştır.

Ek Madde 1 – (17/6/1987 tarih ve 3386 sayılı Kanunun 16 ncı maddesi ile eklenen ek madde hükmü olup teselsül için numaralandırılmıştır.;Değişik:14/7/2004 – 5226/17 md.)

Bu Kanunda yer alan "Koruma Kurulu" ibareleri "koruma bölge kurulu" olarak değiştirilmiştir.

(1) Bu madde başlığı "Cezaların artırılması;" iken, 23/1/2008 tarihli ve 5728 sayılı Kanunun 417 nci maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

Alan yönetimi, müze yönetimi ve anıt eser kurulu

Ek Madde 2 – (Ek:14/7/2004 – 5226/17 md.)

Yönetim alanlarında alan yönetimi, ulusal nitelikli müzelerde ise müze yönetimi, anıt eserlerde anıt eser kurulu kurulur.

a) Yönetim alanları ile bunların bağlantı noktalarının korunması, değerlendirilmesi ve geliştirilmesi amacıyla kentsel sitlerde birden fazla belediyeyi ilgilendirmesi halinde

büyükşehir belediyesi eşgüdümünde ilgili belediyeler, tek bir belediyenin görevi alanına girmesi halinde ilgili belediye, diğer yerlerde ise Bakanlıkça yönetim plânı taslağı hazırlanır veya hazırlattırılır.

Hazırlanan taslağın karara bağlanması ve uygulanması konusunda önerilerde bulunmak amacıyla, alanda mülkiyet hakkı bulunanlar, meslek odaları ve sivil toplum örgütleri ile üniversitelerin ilgili bölüm temsilcilerinden oluşan bir danışma kurulu kurulur.

Eşgüdümün sağlanması amacıyla, kentsel sitlerde ilgili belediye diğer yerlerde Bakanlıkça bir alan başkanı belirlenir. Bakanlıkça belirlenen alan başkanlığı görevini fiilen yürütenlere, Devlet memurları aylık katsayısının (20000) gösterge rakamı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarı aşmamak kaydıyla Bakan tarafından belirlenecek miktarda, damga vergisi hariç herhangi bir vergiye tâbi tutulmaksızın çalışmayı takip eden her ay başında Kültür Bakanlığı Döner Sermaye İşletmesi Merkez Müdürlüğü bütçesinden ödeme yapılır.

Yönetim plân taslağı kapsamında hizmetine ihtiyaç duyulan idarelerin birer temsilcisi ve danışma kurulunca seçilecek iki üyenin katılımıyla eşgüdüm ve denetleme kurulu kurulur. Alan başkanı, kurulun da başkanıdır. Kurul, bu taslağı inceleyip mutabakata varmak suretiyle yönetim plânını altı ay içerisinde onaylamaya ve bu plânın uygulanmasını denetlemeye yetkilidir.

Kurulun denetim görevini yerine getirebilmesi amacıyla ilgili kurum uzman personelinden ve denetim elemanlarından oluşan bir denetim birimi kurulabilir. Bu birim, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile üçüncü kişilerden yönetim plânı ve uygulaması ile ilgili her türlü bilgi ve belgeyi istemeye yetkilidir.

Kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler ile gerçek ve tüzel kişiler, eşgüdüm ve denetleme kurulunca onaylanan yönetim plânına uymak, ilgili idareler, plân kapsamındaki hizmetlere öncelik vermek ve bu amaçla bütçelerine gerekli ödenekleri ayırmak zorundadır.

b) Bakanlıkça belirlenen ulusal nitelikli müzelerde, müze başkanı ve ona bağlı müze müdürü ile işletme müdürü ve müze kurulundan oluşan müze yönetimi kurulur.

Müzelerde; kayıt, tescil, envanter, depolama, eserlerin her türlü bakım ve onarımı, sergilenmesi ve korunması, kültürel, eğitim ve bilimsel faaliyetler müze müdürü tarafından; tanıtım, satış üniteleri yönetimi, etkinlik organizasyonu, ziyaretçi yönetimi, çevre düzenlemesi, bakım-onarım, temizlik işleri işletme müdürü tarafından yürütülür.

Müze başkanı, kendisine bağlı müdürlüklerin faaliyetlerinin eşgüdüm ve denetimi ile müzenin ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlar nezdinde temsiline yetkilidir.

Müze başkanlığı görevini yürütmek üzere; arkeoloji, sanat tarihi, antropoloji, etnoloji, iktisat, işletme, kamu yönetimi gibi dallarda eğitim görmüş kimseler arasından Bakanlıkça bir müze başkanı atanır.

Tüm müzelerde o müzeye münhasıran ayrıca müze kurulu oluşturulur. Müze kurulu müzenin bulunduğu yerdeki üniversitelerin ilgili bölümlerinden öğretim üyeleri, meslek odaları, sivil toplum örgütü temsilcileri ve yerel yönetimlerin temsilcileri ile müzeye bağışta bulunanlardan Bakanlıkça uygun görülen kişilerden oluşur. Müze kurulu, bünyesinden bir başkan seçer.

Müze kurulunun görüşleri doğrultusunda müze için mekansal ve fiziksel gelişim, tematik gelişim ve vizyon, eser, koleksiyon korunması ve geliştirilmesi, tanıtım ve teşhir gibi konuları kapsayan yıllık ve beş yıllık koruma ve geliştirme projesi hazırlanır. Koruma ve geliştirme projesi kapsamında uygulamaları denetlemek, müzenin tanıtımını yapmak, müzeye bağış toplamak, onursal müze dostu ödülü vermek müze kurulunun yetkisindedir. Müze kurulu müzenin işleyişine dair her yıl düzenli olarak rapor hazırlar. Bakanlık bu raporları değerlendirmeye almak zorundadır.

c) Taşınmaz kültür varlığı niteliğindeki anıt eserler için ise, o esere münhasır anıt eser kurulu oluşturulur. Kurul; eserin bulunduğu yerdeki üniversitelerin ilgili bölümlerinden öğretim üyeleri, meslek odaları, sivil toplum örgütü temsilcileri ve yerel yönetimlerin temsilcileri ile eserin korunması ve geliştirilmesi için bağışta bulunanlardan Bakanlıkça uygun görülen kimseler ile bu eserler için tasarruf yetkisine sahip idarenin temsilcisinden oluşur. İlgili idarenin temsilcisi bu kurulun başkanıdır.

Kurul, eser için mekansal ve fiziksel gelişim, tematik gelişim ve vizyon, eserin korunması ve geliştirilmesi, tanıtım ve teşhir gibi konuları kapsayan yıllık ve beş yıllık koruma ve geliştirme projesi hazırlar. Koruma ve geliştirme projesi kapsamındaki uygulamalar, anıt eserin tanıtımını yapmak, anıt eser için bağış toplamak, onursal ödüller vermek anıt eser kurulunun yetkisindedir. Kurul; eserin korunması, yaşatılması ve geliştirilmesine ilişkin her yıl düzenli olarak rapor hazırlar. İlgili idareler bu raporları değerlendirmeye almak zorundadır.

Bu maddenin uygulanması ile ilgili usul ve esaslar Bakanlıkça hazırlanacak bir yönetmelikle düzenlenir.

Ek Madde 3 – (Ek:14/7/2004 – 5226/17 md.)

383 sayılı Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı Kurulmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname, 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu, 4915 sayılı Kara Avcılığı Kanunu, 4533 sayılı Gelibolu Yarımadası Tarihi Millî Parkı Kanunu ile belirlenen alanlarda ek-2 maddenin (a) fıkrası hükümleri uygulanmaz.

Ek Madde 4 – (Ek: 8/8/2011-KHK-648/51 md.) (1)

Taşınır tabiat varlıkları hariç tabiat varlıkları, doğal sit alanları ve bunlara ilişkin koruma alanları ile ilgili olarak bu Kanunda öngörülen iş, işlem ve kararlar bakımından görevli ve yetkili bakanlık, Çevre ve Şehircilik Bakanlığıdır.

Tabiat varlıkları, doğal sit alanları ve bunlara ilişkin koruma alanları ile ilgili hususlarda karar almak ve bu Kanunda öngörülen diğer iş ve işlemlerde Çevre ve Şehircilik Bakanlığına yardımcı olmak üzere; Çevre ve Şehircilik Bakanlığı merkez teşkilatı bünyesinde Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Müsteşarının veya ilgili Müsteşar Yardımcısının başkanlığında, söz konusu varlıkların ve alanların özelliklerine göre konusunda uzmanlaşmış mimar veya şehir plancısı, orman veya çevre mühendisi (1) ve hukukçular ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığına uygun görülecek uzmanlardan Tabiat Varlıklarını Koruma Merkez Komisyonu ve taşrada (...) (1) aynı meslek alanlarından yeterli sayıda uzmanın katılması suretiyle yeteri kadar Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonu teşkil edilir. Bu komisyonların iş, işlem ve kararları konusunda, bu Kanunun Koruma Yüksek Kurulu ve koruma bölge kurulları ile ilgili hükümleri, Çevre ve Şehircilik Bakanlığına alınan ilke kararları çerçevesinde kıyasen uygulanır.

(1) 11/10/2011 tarihli ve 662 sayılı KKH'nin 15 inci maddesiyle, bumaddenin ikinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürü, söz konusu varlıkların ve alanların özelliklerine göre konusunda uzmanlaşmış biolog, peyzaj mimarı, ziraat, çevre, orman ve su ürünleri mühendisleri" ibaresi, "söz konusu varlıkların ve alanların özelliklerine göre konusunda uzmanlaşmış mimar veya şehir plancısı, orman veya çevre mühendisi" şeklinde değiştirilmiş ve aynı cümlede yer alan "Çevre ve Şehircilik Bakanlığı temsilcisinin başkanlığında," ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

Bu Kanunda Koruma Yüksek Kurulunca alınması öngörülen kararlar, tabiat varlıkları, doğal sit alanları ve bunlara ilişkin koruma alanları bakımından Koruma Merkez Komisyonunca, koruma bölge kurullarınca alınması öngörülen kararlar koruma bölge komisyonlarınca alınır ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığına onayıyla yürürlüğe konulur.

Bu Kanunda ve diğer mevzuatta tabiat varlıkları, doğal sit alanları ve bunlara ilişkin koruma alanları bakımından Koruma Yüksek Kuruluna ve koruma bölge kurullarına yapılan atıflar ilgisine göre Koruma Merkez Komisyonuna ve koruma bölge komisyonlarına yapılmış sayılır ve ilgili maddelerde geçen Koruma Yüksek Kurulundan Koruma Merkez Komisyonu ve koruma bölge kurullarından koruma bölge komisyonları anlaşılır.

(Ek fıkra: 23/8/2011-KHK-653/18 md.) Tabiat Varlıklarını Koruma Merkez Komisyonu ile Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonlarında görev alanlara 55 inci maddede belirtilen esaslar çerçevesinde huzur hakkı ödenir.

Tabiat varlıkları, doğal sit alanları ve bunlara ilişkin koruma alanları ile ilgili iş, işlem ve kararlara ilişkin usul ve esaslar ile bu konularda görev yapacak komisyonların teşkili, çalışma usul ve esasları Çevre ve Şehircilik Bakanlığına hazırlanan yönetmelikle düzenlenir.

Geçici Madde 1 – Bu Kanunun 7 nci maddesine göre tespit ve tescil işlemleri yapılırken, 19 uncu yüzyıl sonuna kadar olan döneme ait taşınmaz kültür varlıklarının malikleri, bunların korunmalarına gerek olmadığını tespitini Kültür ve Turizm Bakanlığında isteyebilirler. Kültür ve Turizm Bakanlığı yönetmeliğe uygun bilgileri içeren bu başvuruları, görevlendirdiği uzmanlara incelettirerek, en geç üç ay içinde, Yüksek Kurula iletir. Yüksek Kurul en geç altı ay içinde konuyu inceleyip karara bağlar.

Geçici Madde 2 – Gerçek ve tüzelkişiler, koleksiyoncular, bu Kanuna göre çıkarılacak yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içinde, ellerinde bulunan korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıklarını, menşe göstermeksizin, 24 ve 25 inci maddelere göre Devlet müzelerine satabilir veya envanter defterlerine kayıt ederek en yakın müzeye onaylatmaları şartıyla Kanunun 24 üncü maddesi hükmünden yararlanabilirler.

Geçici Madde 3 – (Değişik: 14/7/2004 - 5226/16 md.)

Kültür ve tabiat varlıklarını koruma kurulları, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte kültür ve tabiat varlıklarını koruma bölge kurullarına, Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu büro müdürlükleri, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu müdürlüklerine dönüşür.

Kanunda belirtilen yönetmelikler, Kanunun yayımı tarihinden itibaren bir yıl içinde çıkarılır. Bu düzenlemeler yapılıncaya kadar mevcut yönetmeliklerin bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri uygulanır.

Geçici Madde 4 – (Mülga: 17/6/1987 - 3386/18 md.)

Geçici Madde 5 – Bu Kanunda belirtilen yönetmelikler, Kanunun yayımlanmasından itibaren en geç altı ay içinde hazırlanarak yürürlüğe konur.

Bu yönetmelikler Resmi Gazetede yayımlanır.

Geçici Madde 6 – Genel Kadro Kanunu çıkıncaya kadar, bölge kurulları için bu Kanuna ekli bulunan kadro cetveli uygulanır.

Geçici Madde 7 – (Ek: 22/5/2007-5663/2 md.)

Kadastrosu devam eden taşınmazların sınırlandırma ve tespiti işleri ile devam eden davalarda da bu Kanunun 11 inci maddesinin birinci fıkrası hükmü uygulanır. Sınırlandırma ve tespitleri henüz askı ilanına alınmamış taşınmazların kadastro tutanakları kadastro komisyonuna intikal ettirilmek suretiyle bu Kanunun 11 inci maddesinin birinci fıkrasına uygun hale getirilir. 27/7/2004 tarihinden itibaren yapılan kadastro çalışmaları sonucu zilyetlik şartları olduğu halde sit alanlarında kalması nedeniyle Hazine adına tespit ve tescili yapılmış taşınmazlardan 1 ve 2 nci derece arkeolojik sit alanları dışında kalan sit alanlarındaki taşınmazların kadastro tutanaklarında zilyet veya hak sahibi olarak belirtilen kişilerin veya mirasçılarının, Kanunun yayımı tarihinden itibaren 1 yıl içerisinde mahalli Maliye kuruluşlarına müracaatları halinde Maliye kuruluşunun talebi ile harca tâbi olmadan re'sen ilgilisi adına tescilleri yapılır.

Geçici Madde 8 – (Ek: 4/2/2009-5835/4 md.)

11/3/2005 tarihinden önce bir şekilde koleksiyoncular tarafından edinilmiş ve bağlı bulunduğu müzedeki envanter defterine kaydı yaptırılmış taşınmaz kültür varlıkları, koleksiyoncular arasında hiçbir surette değiştirilemez ve satılamaz. Ancak bu taşınmaz kültür varlıklarından; müze ve ören yerlerindeki eserlerin bütünleyicisi olduğu tespit edilen parçalar ile müze koleksiyonlarını tamamlar nitelikte olanları Kültür ve Turizm Bakanlığının bedelsiz olarak alma hakkı saklıdır.

Geçici Madde 9 – (Ek: 8/8/2011-KHK-648/52 md.)

Tabiat varlıkları, doğal sit alanları ve bunlara ilişkin koruma alanları ile ilgili olarak Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca hazırlanması öngörülen yönetmelikler yürürlüğe girinceye kadar, bu maddenin yürürlüğe girmesinden önce yürürlüğe girmiş olan yönetmeliklerin bu Kanun Hükmünde Kararnameye aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasına devam edilir.

Geçici Madde 10 – (Ek: 8/8/2011-KHK-648/52 md.)

Koruma bölge kurullarının mevcut üyelerinin görevleri bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte sona erer.

Yürürlük:

Madde 77 – Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme:

Madde 78 – Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

EK ÜÇ
5366 Sayılı Yasa

YIPRANAN TARİHİ VE KÜLTÜREL TAŞINMAZ VARLIKLARIN YENİLENEREK KORUNMASI VE YAŞATILARAK KULLANILMASI HAKKINDA KANUN

Kanun No. 5366

Kabul Tarihi : 16.6.2005

Amaç ve kapsam

MADDE 1.- Bu Kanunun amacı, büyükşehir belediyeleri, büyükşehir belediyeleri sınırları içindeki ilçe ve ilk kademe belediyeleri, il, ilçe belediyeleri ve nüfusu 50.000'in üzerindeki belediyelerce ve bu belediyelerin yetki alanı dışında il özel idarelerince, yıpranan ve özelliğini kaybetmeye yüz tutmuş; kültür ve tabiat varlıklarını koruma kurullarınca sit alanı olarak tescil ve ilan edilen bölgeler ile bu bölgelere ait koruma alanlarının, bölgenin gelişimine uygun olarak yeniden inşa ve restore edilerek, bu bölgelerde konut, ticaret, kültür, turizm ve sosyal donatı alanları oluşturulması, tabii afet risklerine karşı tedbirler alınması, tarihi ve kültürel taşınmaz varlıkların yenilenecek korunması ve yaşatılarak kullanılmasıdır.

Bu Kanun, yukarıda belirtilen amaçlar doğrultusunda oluşturulacak olan yenileme alanlarının tespitine, teknik altyapı ve yapısal standartlarının belirlenmesine, projelerinin oluşturulmasına, uygulama, örgütlenme, yönetim, denetim, katılım ve kullanımına ilişkin usul ve esasları kapsar.

Alanların belirlenmesi

MADDE 2.- Yenileme alanları, il özel idarelerinde il genel meclisi, belediyelerde belediye meclisi üye tam sayısının salt çoğunluğunun kararı ile belirlenir. İl özel idaresinde il genel meclisince, büyükşehirler dışındaki belediyelerde belediye meclisince alınan kararlar Bakanlar Kuruluna sunulur. Büyükşehirlerde ise ilçe ve ilk kademe belediye meclislerince alınan bu kararlar, büyükşehir belediye meclisince onaylanması halinde Bakanlar Kuruluna sunulur. Bakanlar Kurulu projenin uygulanıp uygulanmamasına üç ay içinde karar verir.

Bakanlar Kurulunca kabul edilen alanlardaki uygulama bir program dahilinde etap etap projelendirilebilir.

Etap proje ve programları, meclis üye tam sayısının salt çoğunluğunun kararı ve belediyelerde belediye başkanının, il özel idarelerinde valinin onayı ile uygulamaya konulur.

Belirlenen alan sınırları içindeki tüm taşınmazlar, belediyece ve il özel idaresince hazırlanacak yenileme projelerinin kültür ve tabiat varlıklarını koruma kurulunca karara bağlanmasını müteakip bu Kanuna göre yapılacak yenileme projesi hükümlerine tâbi olurlar. Büyükşehir belediye sınırları içinde büyükşehir belediyelerinin yapacaklarının dışında kalan yenileme projeleri, ilçe ve ilk kademe belediyelerince hazırlanması ve meclislerinde kabulünden sonra büyükşehir belediye başkanınca onaylanarak yürürlüğe girer. Buna göre kamulaştırma ve uygulama yapılır.

Yenileme alanlarının teknik altyapı ve yapısal standartların oluşturulması, bu alanların yönetimi ile örgütlenme ve uygulama alanlarında bulunan hak sahiplerinin veya bölge halkının katılımına dair usul ve esaslar yönetmelikte belirlenir.

Uygulama

MADDE 3.- Yenileme alanları olarak belirlenen bölgelerde il özel idaresi ve belediye tarafından hazırlanan veya hazırlatılan yenileme projeleri ve uygulamaları ilgili il özel idareleri ve belediyeler eliyle yapılır veya kamu kurum ve kuruluşları veya gerçek ve özel hukuk tüzel kişilerine yaptırılarak uygulanır. Bu alanlarda Toplu Konut İdaresi ile ortak uygulama yapılabileceği gibi, Toplu Konut İdaresine de uygulama yaptırılabilir.

Büyükşehirlerde, büyükşehir belediyeleri tarafından başlatılmayan uygulamalar ilçe ve ilk kademe belediyelerince tek başına veya müşterek olarak yapılır veya yaptırılır.

Yenileme alanı içinde yapı parsellerindeki uygulamalarda kendi parseli ve yapısı aynen korunarak yenilenecek yapılar, projenin bütünlüğünü bozmamak şartıyla belediyece kabul edilen projeye bağlı kalmak ve il özel idaresi ve belediyenin belirleyeceği amaçta kullanılmak kaydıyla parsel sahibince yapılabilir. Bu durumlarda uygulamanın projeye eş zamanlı olarak başlatılması ve tamamlanması esastır. Aksi takdirde il özel idaresi ve belediyece bu Kanun hükümleri uygulanır.

Yenileme alanlarında yenileme projelerinin uygulanması sırasında tabii afet riski taşıdığı Bayındırlık ve İskan Bakanlığınca belirlenen bölgelerde gerekli tedbirleri almak üzere il özel idareleri ve belediyeler yenileme projelerinde tasfiye de dahil olmak üzere gerekli düzenlemeleri yapabilir, yasaklar koyabilir. Bu konudaki esas ve usûller yönetmelikte belirlenir.

Uygulama esnasında her türlü kontrol, denetim ve takip işlemleri, ilgili il özel idaresi ve belediyece yapılır veya yaptırılarak sonuçlandırılır. Bu işlemler, projenin özelliğine göre konuyla ilgili uzman kişi, kurum ve ekiplere yaptırılır.

Yenileme alanlarındaki uygulamalar her türlü vergi, resim, harç ve ücretlerden muaftır.

Yenileme projelerini onaylamak üzere 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 51 inci maddesine göre gerektiği kadar Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu oluşturulur. Kurulca onaylanan projeler, il özel idaresi veya belediyece uygulanır.

Yenileme alanlarında yapılacak uygulamalarda her türlü mal ve hizmet alımları ile yapım işleri, ceza ve ihalelerden yasaklama hükümleri hariç olmak üzere 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu hükümlerinden muaftır.

Yenileme projeleri, uygulama alanı içerisinde bulunan taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının rölöve, restitüsyon, restorasyon projeleri ile onarılacak veya yeniden inşa edilecek yapıların imar mevzuatında öngörülen projelerinden oluşur.

Taşınmaz tasarruflarının kısıtlanması ve kamulaştırma

MADDE 4.- İl özel idaresi ve belediye, yenileme alanı ilan edilen yerlerdeki taşınmazlar üzerinde, her türlü yapılaşma, kullanım ve işletme konularında proje tamamlanıncaya kadar geçici kısıtlamalar uygulayabilir.

Yenileme alanlarında bulunan yapıların boşaltılması, yıkımı ve kamulaştırılmasında anlaşma yolu esastır. Anlaşma sağlanamayan hallerde gerçek ve özel hukuk tüzel kişilerinin mülkiyetinde bulunan taşınmazlar ilgili il özel idaresi ve belediye tarafından kamulaştırılabilir. Bu Kanun uyarınca yapılacak kamulaştırmalar 2942 sayılı Kamulaştırma Kanununun 3 üncü maddesinin ikinci fıkrasındaki iskân projelerinin gerçekleştirilmesi

amaçlı kamulaştırma sayılır. Tapuda mülkiyet hanesi açık olan taşınmazlar ile varisi belli olmayan, kayyım tayin edilmiş, ihtilafı, davalı ve üzerinde her türlü mülkiyet ve mülkiyetin gayri aynı hak tesis edilmiş olan taşınmazlar için de aynı madde hükümlerine göre kamulaştırma işlemleri yürütülür. Kamulaştırma işlemlerinin yürütülmesinde il özel idareleri ve belediyeler veraset ilamı çıkarttırmaya, kayyım tayin ettirmeye veya tapuda kayıtlı son malike göre işlem yapmaya yetkilidir.

İl özel idareleri ve belediyeler taşınmaz mülkiyetinin kamulaştırılması yerine, uygun gördükleri takdirde satın alma, kat karşılığı ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun ilgili maddelerinde düzenlenen intifa hakkı veya üst hakkı kurulması yolu ile sınırlı aynı hak tesis edebilirler.

Yenileme alanı içerisinde kalan Hazineye ait taşınmazlar başka bir işleme gerek kalmaksızın projeyi yürüten il özel idaresine ve belediyeye bedelsiz devredilir. Satış ve gelir getirici bir işe dönüştürüldüğünde proje ve uygulama giderleri çıktıktan sonraki gelirin yüzde yirmibeşi Hazineye verilir. Devre ait işlemler il özel idaresi ve belediyenin talebi üzerine ilgili tapu sicil müdürlüğünce resen yapılır. Bu işlemler her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır. Yenileme alanı ilan edilen yerlerde, yenileme projesi kapsamında kalan taşınmazlar Hazinece satılamaz, kiraya verilemez, tahsis edilemez.

Yenileme alanlarında uygulanacak projelerin kamulaştırma, plân, proje ve yapım işlerinde kullanılmak üzere, 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 12 nci maddesine göre oluşturulan Taşınmaz Kültür Varlıklarının Korunmasına Katkı Payı hesabından belediyelere aktarma yapılır.

Millî Savunma Bakanlığına tahsisli arsa, arazi, yapı ve tesisler, 2565 sayılı Askeri Yasak Bölgeler ve Güvenlik Bölgeleri Kanunu kapsamında bulunan yerler, sivil ve askeri hava alanları ve mania plânları kapsamında kalan yerler, mülkiyeti Milli Eğitim Bakanlığına ait bulunan okullar, mülkiyeti veya idaresi Vakıflar Genel Müdürlüğüne ait bulunan taşınmazlar ile tapu kayıtlarında vakıf şerhi bulunan taşınmazlarda bu Kanun hükümlerinin nasıl uygulanacağı Milli Savunma Bakanlığı, ilgili bakanlık veya Vakıflar Genel Müdürlüğü ve il özel idaresi veya belediyece müştereken belirlenir.

Sınırlı aynı hak tesisi

MADDE 5.- Kamu kurum ve kuruluşlarının ellerinde bulunan tarihi eser niteliğini haiz bina ve müstemilatı, tarihi özelliklerine uygun olarak restore ettirmek ve/veya tarihi özellikleri korunmak ve mülkiyeti ilgili kamu kurum ve kuruluşunda kalmak suretiyle; eğitim, sağlık, kültür ve sosyal amaçlı olmak üzere kamu yararına çalışan dernekler, vakıflar, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve diğer kamu kurum ve kuruluşları ile üniversiteler ile ticarî faaliyetlerde kullanılmak üzere gerçek ve özel hukuk tüzel kişilerine sınırlı aynı hak olarak tesis edilebilir.

Sınırlı aynı hak tesisi ile ilgili esas ve usuller ile bedeli ve kullanma süresi, ilgili belediye veya ilgili kamu kurum ve kuruluşları tarafından Türk Medeni Kanunu, İl Özel İdaresi Kanunu, Belediye Kanunu ve ilgili diğer mevzuat çerçevesinde belirlenir.

Yönetmelik

MADDE 6.- Bu Kanunun uygulanmasına ilişkin yönetmelik, İçişleri Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca Kanunun yayımı tarihinden itibaren üç ay içinde yürürlüğe konulur.

Uygulanmayacak hükümler

MADDE 7.- Bu Kanun kapsamında yer alan yenileme alanlarında, uluslararası hukuktan doğan yükümlülükler saklı kalmak kaydıyla, diğer kanunların bu Kanuna aykırı hükümleri uygulanmaz.

Yürürlük

MADDE 8.- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 9.- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

EK DÖRT

**4848 SAYILI KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI TEŞKİLÂT VE GÖREVLERİ
HAKKINDA KANUN**

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI TEŞKİLÂT VE GÖREVLERİ

HAKKINDA KANUN

Kanun No. 4848

Kabul Tarihi : 16.4.2003

Birinci Bölüm

Amaç ve Görev

Amaç

MADDE 1. - Bu Kanunun amacı; kültürel değerleri yaşatmak, geliştirmek, yaymak, tanıtmak, değerlendirmek ve benimsetmek, tarihî ve kültürel varlıkların tahribini ve yok edilmesini önlemek, yurdun turizme elverişli bütün imkânlarını ülke ekonomisine olumlu katkı sağlayacak şekilde değerlendirmek, turizmin geliştirilmesi, pazarlanması, teşvik ve desteklenmesi için gerekli önlemleri almak, kültür ve turizm konularıyla ilgili kamu kurum ve kuruluşlarını yönlendirmek ve bu kuruluşlarla işbirliğinde bulunmak, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör ile iletişimi geliştirmek ve işbirliği yapmak üzere Kültür ve Turizm Bakanlığının kurulmasına, teşkilât ve görevlerine ilişkin esasları düzenlemektir.

Görev

MADDE 2. - Kültür ve Turizm Bakanlığının görevleri şunlardır:

- a) Millî, manevî, tarihî, kültürel ve turistik değerleri araştırmak, geliştirmek, korumak, yaşatmak, değerlendirmek, yaymak, tanıtmak, benimsetmek ve bu suretle millî bütünlüğün güçlenmesine ve ekonomik gelişmeye katkıda bulunmak,
- b) Kültür ve turizm konuları ile ilgili kamu kurum ve kuruluşlarını yönlendirmek, bu kuruluşlarla işbirliğinde bulunmak, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör ile iletişimi geliştirmek ve işbirliği yapmak,
- c) Tarihî ve kültürel varlıkları korumak,
- d) Turizmi, millî ekonominin verimli bir sektörü haline getirmek için yurdun turizme elverişli bütün imkânlarını değerlendirmek, geliştirmek ve pazarlamak,
- e) Kültür ve turizm alanlarında her türlü yatırım, iletişim ve gelişim potansiyelini yönlendirmek,
- f) Kültür ve turizm yatırımları ile ilgili taşınmazları temin etmek, gerektiğinde kamulaştırmak, bunların etüt, proje ve inşaatını yapmak, yaptırmak,
- g) Türkiye'nin turistik varlıklarını her alanda tanıtıcı faaliyetler ile her türlü imkân ve araçlardan faydalanarak kültür ve turizmle ilgili tanıtma hizmetlerini yürütmek,
- h) Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

İKİNCİ BÖLÜM

Bakanlık Teşkilâtı

Teşkilât

MADDE 3. - Kültür ve Turizm Bakanlığı; merkez, taşra ve yurt dışı teşkilâtı ile bağlı kuruluşlardan meydana gelir.

Merkez teşkilâtı

MADDE 4. - Bakanlık merkez teşkilâtı; ana hizmet birimleriyle danışma ve denetim birimleri ve yardımcı hizmet birimlerinden meydana gelir.

Bakanlık merkez teşkilâtı ekli (I) sayılı cetvelde gösterilmiştir.

Bakan

MADDE 5. - Bakan; Bakanlık teşkilâtının en üst amiridir ve Bakanlık hizmetlerini mevzuata, Hükümetin genel siyasetine, millî güvenlik siyasetine, kalkınma plânlarına ve yıllık programlara uygun olarak yürütmekle ve Bakanlığın faaliyet alanına giren konularda diğer bakanlıklarla işbirliği ve koordinasyonu sağlamakla görevli ve Başbakana karşı sorumludur.

Bakan, emri altındakilerin faaliyet ve işlemlerinden ayrıca sorumlu olup, Bakanlık merkez, taşra ve yurt dışı teşkilâtları ile bağlı kuruluşların faaliyetlerini, işlemlerini ve hesaplarını denetlemekle görevli ve yetkilidir.

Müsteşar ve müsteşar yardımcıları

MADDE 6. - Müsteşar, Bakanın emrinde ve onun yardımcısı olup, Bakanlık hizmetlerini, Bakan adına ve Bakanın direktif ve emirleri yönünde, Bakanlığın amaç ve politikalarına, kalkınma plânlarına, yıllık programlara ve mevzuat hükümlerine uygun olarak düzenler ve yürütür. Bu amaçla, Bakanlık Teftiş Kurulu hariç, Bakanlık kuruluşlarına gereken emirleri verir ve bunların uygulanmasını takip ve temin eder.

Müsteşar, yukarıda belirtilen hizmetlerin yürütülmesinden Bakana karşı sorumludur.

Bakanlıkta, Müsteşara yardımcı olmak üzere en çok dört Müsteşar Yardımcısı görevlendirilebilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Ana Hizmet Birimleri

Ana hizmet birimleri

MADDE 7. - Kültür ve Turizm Bakanlığı merkez teşkilâtındaki ana hizmet birimleri şunlardır:

- a) Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü,

- b) Kùltür Varlıkları ve Mùzeler Genel Mùdùrlùğü,
- c) Kùtùphaneler ve Yayınlar Genel Mùdùrlùğü,
- d) Telif Hakları ve Sinema Genel Mùdùrlùğü,
- e) Yatırım ve İşletmeler Genel Mùdùrlùğü,
- f) Araştırma ve Eğitim Genel Mùdùrlùğü,
- g) Tanıtma Genel Mùdùrlùğü,
- h) Millî Kùtùphane Başkanlığı,
- ı) Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Koordinasyon Dairesi Başkanlığı.

Gùzel Sanatlar Genel Mùdùrlùğü

MADDE 8. - Gùzel Sanatlar Genel Mùdùrlùğünün görevleri şunlardır:

- a) Klasik, çağdaş ve geleneksel sanat akımlarını takip ederek, yurt içindeki sanat faaliyetlerinin millî kùltür ve çağdaş anlayışa uygun olarak yürütülmesi ve yayılmasını, milletin bu yönden bilgi sahibi olmasını sağlamak,
- b) Ulusal resim ve heykel sanatları ile geleneksel Türk süsleme ve el sanatları koleksiyonlarını geliştirmek,
- c) Gùzel sanatlara ilişkin çalışmaların sosyal ve kültürel gelişme bakımından verimli olması için tedbirler almak,
- d) Gùzel sanatlar galerileri ile orkestralar, korolar, çalgı, ses ve halk oyunları toplulukları, resim ve heykel müzeleri kurulmasını teklif etmek ve bunlara ilişkin hizmetleri yürütmek,
- e) Diğer ÷lke sanatlarının yurt içinde tanıtılması amacıyla tedbirler almak,
- f) Bakanlık makamınca verilecek benzeri görevleri yapmak.

Kùltür Varlıkları ve Mùzeler Genel Mùdùrlùğü

MADDE 9. - Kùltür Varlıkları ve Mùzeler Genel Mùdùrlùğünün görevleri şunlardır:

- a) Yurdumuzdaki korunması gerekli taşınır ve taşınmaz kùltür ve tabiat varlıklarının arkeolojik araştırma ve kazılarla açığa çıkarılmasını, korunmasını, değerlendirilmesini ve tanıtılmasını sağlamak, tahribini ve kaçırılmasını önleyici tedbirleri almak,
- b) Gerekli gör÷len yerlerde müzeler, rölöve ve anıtlar müdürlükleri, restorasyon ve konservasyon laboratuvarları kurulmasını teklif etmek ve bunların idare ve ihtisas işlerini düzenlemek ve yürütmek, özel müzelerin kurulmasına rehberlik etmek, desteklemek ve belirli esaslar çerçevesinde bunları kontrol altında bulundurmak,

c) Millî sınırlarımız dışında kalan, korunması gerekli, ata yadigarı taşınmaz kültür varlıklarını tespit etmek, karşılıklı kültürel anlaşmalar ve kültürel mübadele programları çerçevesinde bunların bakım ve onarımlarını sağlayıcı tedbirleri almak,

d) Müzelerin geliştirilmesi, korunması gerekli kültür ve tabiat varlıklarının bakımı ve restorasyonu konularında gerekli tedbirleri almak ve uygulamak,

e) 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu ve koruma kurullarına verilen görevlerin yerine getirilmesini sağlamak amacıyla araştırma, inceleme, tespit, değerlendirme ve plânlamaya yönelik hizmetleri yapmak veya yaptırmak,

f) Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu ve koruma kurulları kararlarının alınmasına ve uygulanmasına dair işlemlerin yürütülmesini ve koordinasyonunu sağlamak,

g) Gerekli görülen yerlerde kültür ve tabiat varlıkları koruma kurulları ile büro müdürlükleri kurulmasını Bakanlık makamına teklif etmek ve bunların idare ve ihtisas işlerini düzenlemek ve yürütmek,

h) Her türlü imkân ve araçtan faydalanarak, koruma kültürünün geliştirilmesini sağlamak,

ı) Bakanlık makamınca verilecek benzeri görevleri yapmak.

Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü

MADDE 10. - Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğünün görevleri şunlardır:

a) Vatandaşların kütüphanelerden yararlanması için gerekli tedbirleri almak ve uygulamak, yeni kütüphaneler kurulmasını teklif etmek ve bunların idare ve ihtisas işlerini düzenlemek ve yürütmek,

b) Kütüphane ve kütüphanecilik hizmetleriyle ilgili kural ve ilkelerle standartları belirlemek ve bunlara uygun hizmet üretimi için gerekli tedbirleri almak,

c) Yurt içinde ve yurt dışında basılmış, okuyucuya faydalı yayınları, Türk kültürü ile ilgili yazma eser ve belgeleri ve diğer kütüphane malzemelerini temin etmek, kütüphanelerin koleksiyonlarını zenginleştirmek,

d) Kıymetli yazma eserleri, ilgili kütüphanelerde toplayarak araştırmacı ve okuyucunun hizmetine sunmak, bunların gelecek nesillere aktarılmasını sağlamak amacı ile bakım ve onarımını yapmak,

e) Halkımızın geçmişteki her çeşit eserlerimizi kolaylıkla bulmasını ve onlardan faydalanmasını sağlamak,

f) Diğer kamu kurum ve kuruluşlarınca idare olunan kütüphanelerle birlikte, gerçek ve tüzel kişiler tarafından kurulan umuma açık kütüphanelerin idari, ilmi ve teknik faaliyetlerinin düzenlenmesi, gerçekleştirilmesi ve geliştirilmesine yardımcı olmak ve rehberlik etmek,

g) Bakanlığın görevleri ile ilgili konularda bilgilerin değerlendirilmesi ve ilgili kuruluş ve birimlere ulaştırılması amacıyla dokümantasyon merkezi kurmak,

h) Kültür ve turizm alanlarında mesleki eğitim için kaynak oluşturmak üzere ihtisas kütüphanesi ve dokümantasyon merkezi kurmak, yayın, araç ve gereç sağlamak ve üretmek,

ı) Millî kültürümüzün yazılı belgelerini, fikir, sanat ve edebi eserler ile turizm ve tanıtım amaçlı yayınlar hazırlatarak yayımlamak ve yayımlatmak,

j) Eski eserler ve müzelerle ilgili bilimsel faaliyetleri yansıtan yayınlar yapmak,

k) Kültürümüzün gelişmesine iştiraki sağlamak için yeni kültür eserleri vermeyi teşvik edici ve destekleyici tedbirleri almak,

l) Yayın danışma kurulları teşkil etmek,

m) Bakanlık makamınca verilecek benzeri görevleri yapmak.

Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü

MADDE 11. - Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğünün görevleri şunlardır:

a) 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu ile verilen görevleri yürütmek,

b) Birliklerin idari ve mali yönlerden denetimini sağlamak,

c) Eser sahipleri ve birliklerle Bakanlık arasındaki ilişkileri düzenlemek,

d) Fikir ve sanat eserlerinin işaretlenmesi ile ilgili çalışmaları yürütmek, kontrol etmek ve denetlemek,

e) 3257 sayılı Sinema, Video ve Müzik Eserleri Kanunu ile verilen görevleri yapmak,

f) Millî varlıklarımızı yurt içinde ve yurt dışında tanıtmak amacıyla film gösterileri ve festivaller düzenlemek veya desteklemek, belgesel filmler sağlamak, yaptırmak ve film satın almak,

g) Film, video ve benzeri konularda arşiv kurmak, geliştirmek ve faydalanılmasını sağlamak,

h) Telif hakları konusunda milletlerarası kuruluşlarla işbirliği yapmak ve gerekli çalışmaları yürütmek,

ı) Bakanlık makamınca verilecek benzeri görevleri yapmak.

Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü

MADDE 12. - Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğünün görevleri şunlardır:

a) Ülkenin turizme tahsis edilebilecek kaynaklarını araştırmak, önceliklerini belirlemek, turizm sektöründe kullanılabilir doğal kaynakların korunması ve değerlendirilmesiyle ilgili çalışmaları yürütmek, bu konuyla ilgili olarak diğer kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşlarla işbirliği yapmak,

b) Turizm talep ve türlerinde meydana gelen değişme ve gelişmelerle uyumlu turizm politikalarının oluşturulmasına ve yatırımların yönlendirilmesine elverişli, her türlü araştırmaları yapmak ve yaptırmak, istatistik verilerini toplamak, değerlendirmek ve sektörün yararına sunmak,

c) 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu ile turizm bölge, alan ve merkezlerinin tespiti, ilânı ve bu yerlerin plânları konusunda Bakanlığa verilen görev ve yetkileri yürütmek,

d) Tarihi, kültürel ve turistik potansiyellerin geliştirilerek sektörel kalkınma içinde kullanılması amacıyla, sınırları Bakanlar Kurulu kararıyla belirlenmek üzere, kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri oluşturmak, bu sınırlar dahilinde plânlı gelişimi sağlamak için her ölçekte plân yapmak, yaptırmak, kültür ve turizm gelişim bölgelerine yatırımları yönlendirmek ve yatırım yapmak,

e) Sektörün istifadesine sunulacak taşınmazların gerektiğinde kamulaştırma da dahil olmak üzere, temini ile yatırımcılara tahsisi işlemlerini yürütmek,

f) Kültür ve turizm alanında yerli ve yabancı yatırımcıları yönlendirmek,

g) Kültür ve turizm sektöründe yatırım yapan kamu kurum ve kuruluşları ile özel sektörün alt yapı ve üst yapı yatırımlarını, sektörün tespit edilen öncelik ve ihtiyaçlarına göre yönlendirmek, yıllık yatırım programlarını hazırlamak, gerekli görülenlerin uygulamalarını yapmak veya yaptırmak,

h) Genel Müdürlüğün görevleri ile ilgili konularda bilgilerin değerlendirilmesi ve ilgili kuruluşlar ve birimlere ulaştırılması amacıyla dokümantasyon merkezi kurmak,

ı) Sektörün öncelik ve ihtiyaçlarına göre, her türlü teşvik aracından yararlanmak suretiyle turistik yatırım ve işletmelerin daha verimli çalışmalarının temini ile mevcutların kalitesinin yükseltilmesini sağlamak,

j) Turizm yatırım ve işletmelerinin belgelendirme işlemlerini yürütmek,

k) Dünya turizm piyasasının gerekleri de dikkate alınarak Bakanlıkça belirlenecek politika ve esaslara uygun olarak turizm işletmelerinin uygulayacakları fiyatların tanzim ve tasdik işlemlerini yürütmek,

l) Turizm işletmelerinin, turizm meslek kuruluşlarının faaliyetlerini denetlemek, denetim sonuçlarına göre, bu işletme, kuruluş ve kişilerin ödüllendirme veya cezalandırma işlemlerini yürütmek,

m) Bu maddede belirtilen hizmetlerin yürütülmesi için ilgili kamu kuruluşları, mahalli idareler, turizm meslek kuruluşları, üniversiteler, iktisadi devlet teşekkülleri ile kamu iktisadi kuruluşları ve bunların müesseseleri ve iştirakleri ile gerekli işbirliğini sağlamak,

n) Bakanlıktan belgesiz mahal ve tesislerde turistlerin karşılaştıkları sorunlarla ilgili olarak araştırma ve inceleme yapmak ve yaptırmak, bu amaçla ilgili kuruluşlardan yardım talep etmek,

o) Bakanlığın hizmetlerine bağlı olarak ihtiyaç duyduğu üst yapılar ile Bakanlık birimlerinin yatırım programında bulunan yapı, tesis, restorasyon, restitüsyon, büyük onarımlar ve bunlarla ilgili proje, keşif, ihale ve kontrollük işlerini yapmak ve yaptırmak,

p) 2876 sayılı Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Kanununun 104 üncü maddesinde belirtilen esaslar çerçevesinde Bakanlığa tahsis edilmiş ve edilecek tesis ve alanların yönetim, işletme, kullanma, devir ve kiraya verilmesi işlemlerini yapmak,

r) Kültür merkezlerinde millî kültürün tanıtılması çerçevesinde toplantılar, sergiler, kurslar, gösteriler, yarışmalar, sesli ve görüntülü programlar düzenlemek, okuma alışkanlığını ve fikri faaliyetleri geliştirici çalışmalar yapmak, hologram ve yerel etnografya galerileri açmak ve bu amaçla özel ve tüzel kişiliği haiz kurum ve kuruluşlarla ulusal ve uluslararası düzeyde işbirliği yapmak,

s) İl ve ilçelerdeki kültür merkezlerinin inşa, onarım, yönetim, işletme ve diğer mali işlerini yürütmek,

t) Genel Müdürlüğün görev alanına giren işlemleri kontrolörleri vasıtasıyla incelemek ve denetlemek,

u) Bakanlık makamınca verilecek benzeri görevleri yapmak.

Kontrolörlerin mesleğe giriş ve yeterlik sınavları ile çalışma usul ve esasları yönetmelikle düzenlenir.

Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü

MADDE 13. - Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğünün görevleri şunlardır:

a) Güzel sanatlar alanında bilimsel araştırma, inceleme, yayınlar yapmak, arşiv kurmak, geliştirmek ve faydalanılmasını sağlamak,

b) Halk kültürlerinin, halk edebiyatı ve tiyatrosu, gelenek, görenek ve inançları, halk müziği ve oyunları, sanatları, mutfağı, giyim, kuşam, süsleme ve benzeri bütün dallarında araştırma, derleme, inceleme ve diğer bilimsel çalışmalarını yapmak, yaptırmak, yayımlamak, tanıtmak,

c) Halk kültürleri arşivini kurmak,

d) Türkiye'de ve Türkiye dışında yaşayan Türklerin kültür varlıklarını, kültür anlayışlarını ve kültürel mübadele programları çerçevesinde araştırmak, incelemek, derlemek ve diğer bilimsel çalışmalarını yapmak, yaptırmak, bunları yayımlatmak, tanıtmak, açık hava müzelerine ve halk kültürleri arşivine kazandırmak,

e) Yabancı ülkelerde halen konuşulmakta olan Türkçe lehçe ve şiveleri ile bunlara yardımcı dilleri öğretmek ve bu konuda araştırmalar yapmak üzere mevzuat çerçevesinde enstitü kurulmasını sağlamak,

f) Kùltür ve turizm sektörlerinin eğitilmiş eleman ihtiyacının tespiti ve bu ihtiyacın karşılanması için gerekli tedbirlerin alınması, eğitim programlarının hazırlanması ve uygulanmasını sağlamak, bu amaçla eğitim merkezleri kurmak, kurslar açmak, ilgili meslek ve kamu kuruluşlarıyla gerekli işbirliğini yapmak, turist rehberliği kursları açmak, rehberlerin yetiştirilmesini sağlamak,

g) Kùltür ve turizm eğitimi programlarının geliştirilmesi ve eğitim düzeyinin yükseltilmesi amacıyla dış kaynaklardan teknik yardım sağlamak,

h) Toplumda kùltür ve turizm bilincinin geliştirilmesi için gerekli çalışmaları yapmak, bu amaçla ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği sağlamak,

ı) Kùltür ve turizmle ilgili kamu kuruluşları personelinin kùltür ve turizm konularında eğitilmesini plânlamak ve gerçekleştirmek,

j) Bakanlık personelinin ve meslek elemanlarının yurt içinde ve yurt dışında yetiştirilmesini plânlamak ve gerçekleştirmek, turist rehberlerinin faaliyetlerini denetlemek,

k) Bakanlık personeli ile ilgili hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim programlarını düzenlemek ve uygulamak,

l) Bakanlık makamınca verilecek benzeri görevleri yapmak.

Tanıtma Genel Müdürlüğü

MADDE 14. - Tanıtma Genel Müdürlüğünün görevleri şunlardır:

a) Her türlü imkândan yararlanarak, ÷lkemizin millî, manevî, tarihî, kùltürel, sanatsal ve turistik değerlerinin yurt içi ve yurt dışında tanıtımını yapmak, yaptırmak, bu amaçla yurt içinde ve yurt dışında seminer, sempozyum, kolokyum, kongre, fuar, sergi, festival, yarışma, gösteriler ve benzeri faaliyetleri düzenlemek veya düzenlenmiş olanlara katılmak, bu yönde faaliyet gösteren yerli veya yabancı, kamu veya özel kurum, kuruluş, topluluk ve kişileri desteklemek, yönlendirmek ve bunlar arasında gerekli işbirliğini sağlamak, bu tür faaliyetlerin ÷lkemizde yapılmasını özendirmek, ödöl vermek,

b) Dünya seyahat ticaretinin ÷lkemize yönelmesini sağlamak üzere, yurt içi ve yurt dışındaki yerli ve yabancı seyahat ticaret kuruluşları ile ortak projeler geliştirmek, bunların faaliyetlerine yardımcı olmak,

c) Yukarıda belirtilen faaliyetlerin kolaylaştırılması ve geliştirilmesi amacıyla bu faaliyetleri yürüten, yönlendiren kitle iletişim veya ulaştırma kurumları ile yakın ilişki içinde bulunmak ve yabancı kamuoyunu etkileyebilecek konumda bulunan kişi, kurum, kuruluş, topluluk veya bunların temsilcilerini davet etmek ve ağırlamak,

d) Yurt içi ve yurt dışı tanıtma için gerekli yayın, doküman ve malzemeyi hazırlamak, hazırlatmak, satın almak ve dağıtmak,

e) ÷lkemize yönelik turizm talebinin değerlendirilmesi ve buna uygun politikaların oluşturulması amacıyla yurt içinde ve yurt dışında her türlü etüt ve araştırmaları yapmak veya yaptırmak, istatistik verilerini derlemek,

f) Ülkemize yönelik turizm talebini artırmak amacıyla yurt dışında basın, yayın gibi tanıtım faaliyetlerine ilişkin mal ve hizmetleri satın almak,

g) Bakanlık makamınca verilecek benzeri görevleri yapmak.

Millî Kütüphane Başkanlığı

MADDE 15. - Millî Kütüphane Başkanlığı, Türkiye'nin millî kültür ve bilgi birikimi ile bilgi akımını sağlar ve 5632 sayılı Millî Kütüphane Kuruluşu Hakkında Kanun ile diğer kanunlarla verilen görevleri yapar.

Ayrıca, Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu tarafından yayımlanan eserlerden, memleketin tarihî ve kültürü bakımından önemli olanların çoğaltılmasını ve bir nüshasının Millî Kütüphanede saklanmasını sağlar.

Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Koordinasyon Dairesi Başkanlığı

MADDE 16. - Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Koordinasyon Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

a) Ülkemizin dış politikası doğrultusunda, çeşitli ülkeler ve milletlerarası kuruluşlarla kültür ve turizm ilişkilerini düzenlemek ve geliştirmek,

b) Kültür ve turizm alanında çeşitli ülkelerin hükümetleriyle akdedilecek işbirliği anlaşmaları ile mübadele programlarının hazırlanması ve uygulanmasına ilişkin işlemleri yürütmek,

c) Milletlerarası kültür ve turizm kuruluşları ile ilişkileri düzenlemek ve bunların yürütülmesinde gerekli koordinasyonu sağlamak,

d) Bakanlığın görev ve faaliyet alanına giren konularda, Avrupa Birliği ile ilgili hususlarda koordinasyonu sağlamak, bu alanda Hükümetin genel politikasını uygulamaya yönelik tedbirleri almak, uyum ve uygulama çalışmaları ile ilgili işleri yürütmek,

e) Avrupa Birliğinin kültür ve turizm konularındaki mevzuat ve politikalarını takip etmek ve bunlara ilişkin işlemleri yapmak,

f) Bakanlık makamınca verilecek benzeri görevleri yapmak.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Danışma ve Denetim Birimleri

Danışma ve denetim birimleri

MADDE 17. - Kültür ve Turizm Bakanlığı merkez teşkilâtındaki danışma ve denetim birimleri şunlardır:

a) Teftiş Kurulu Başkanlığı,

b) Araştırma, Plânlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı,

- c) Hukuk Müşavirliği,
- d) Bakanlık Müşavirleri,
- e) Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği.

Teftiş Kurulu Başkanlığı

MADDE 18. - Teftiş Kurulu Başkanlığı, Bakanın emri ve onayı üzerine Bakan adına aşağıdaki görevleri yapar:

a) Bakanlık merkez, taşra ve yurt dışı teşkilâtları ile bağlı kuruluşların her türlü faaliyet ve işlemleriyle ilgili olarak denetim, inceleme ve soruşturma işlerini yürütmek,

b) Denetim, inceleme ve soruşturma sonucunda tespit ettikleri hususlarda Bakanlığın amaçlarını daha iyi gerçekleştirmek, mevzuata, plân ve programa uygun çalışmasını temin etmek amacıyla gerekli teklifleri hazırlamak ve Bakana sunmak,

c) Kanunlarla ve Bakan tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

Teftiş Kurulunun çalışma usul ve esasları, müfettiş ve müfettiş yardımcılarının seçilmesi ve yetiştirilmesi ile diğer hususlar tüzükle düzenlenir.

Araştırma, Plânlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı

MADDE 19. - Araştırma, Plânlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığının görevleri şunlardır:

a) Bakanlığa; Hükümet programı, kalkınma plân ve programları, Bakanlar Kurulu kararları ve millî güvenlik siyaseti çerçevesinde verilen emir ve görevlerin yerine getirilmesi için çalışma esaslarını tespit etmek, bu esaslara uygun olarak Bakanlığın ana hizmet politika ve plânlarının hazırlanmasına yardımcı olmak,

b) Uzun vadeli plânlarla, kalkınma plânlarında ve yıllık programlarda öncelikle yer alması gerekli görülen hizmet ve tedbirlerin ve bunlarla ilgili temel politikaların ilmi araştırma esaslarına göre tespitini sağlamak, Bakanın onayını aldıktan sonra Devlet Planlama Teşkilâtı Müsteşarlığına göndermek,

c) Hizmet ve faaliyetlerin ekonomik ve etkin bir şekilde yerine getirilmesi için insan, para ve malzeme gibi mevcut kaynakların en uygun ve verimli bir şekilde kullanılmasını sağlamak üzere Bakanlık bütçesini plân ve program esaslarına göre hazırlamak ve uygulanmasını takip etmek,

d) Bakanlık yıllık çalışma programlarını hazırlamak, Bakanlık hizmetleriyle ilgili gerekli istatistikleri toplamak ve değerlendirmek,

e) Kalkınma plân ve programları ile Bakanlık yıllık çalışma programlarının uygulanması sırasında, Bakanlık teşkilâtında ortaya çıkan sorunları ve aksaklıkları, Bakanlık düzeyinde veya bakanlıklar arası seviyede giderici tedbirleri tespit ederek Bakanlık makamına sunmak, organizasyonu ve metod hizmetlerini yürütmek,

f) Plânlama ve koordinasyon konularında verilen diğer görevleri yerine getirmek, yıllık çalışma programlarının yürütülmesini takip etmek,

g) Bakanlığın görev alanına giren konularda her türlü istatistik verilerini derlemek ve yayımlamak,

h) Bakanlığın tarihçesini hazırlamak,

ı) Bakanlık teşkilâtının bilgi işlem ve otomasyon ihtiyacını karşılamak, otomasyon sistemlerinin işletimini sağlamak,

j) Bakanlık makamınca verilen konularda araştırma ve inceleme yapmak ve diğer hizmetleri yürütmek.

Hukuk Müşavirliği

MADDE 20. - Hukuk Müşavirliğinin görevleri şunlardır:

a) Bakanlığın diğer birimlerinden sorulan hukuki konular ile hukuki, mali ve cezai sonuçlar doğuracak işlemler hakkında görüş bildirmek,

b) Bakanlığın menfaatlerini koruyucu, anlaşmazlıkları önleyici hukuki tedbirleri zamanında almak, anlaşma ve sözleşmelerin bu esaslara uygun olarak yapılmasına yardımcı olmak,

c) 8.1.1943 tarihli ve 4353 sayılı Kanun hükümlerine göre idari ve adli davalarda gerekli bilgileri hazırlamak ve Hazineyi ilgilendirmeyen idari davalarda Bakanlığı temsil etmek,

d) Bakanlığın amaçlarını daha iyi gerçekleştirmesini, mevzuata, plân ve programa uygun çalışmasını temin etmek amacıyla gerekli hukuki teklifleri hazırlamak ve Bakanlık makamına sunmak,

e) Bakanlık birimleri ve bağlı kuruluşları tarafından hazırlanan veya Başbakanlıktan ve diğer bakanlıklardan gönderilen kanun, tüzük ve yönetmelik tasarılarını hukuki açıdan inceleyerek Bakanlık görüşlerini tespit etmek,

f) Bakanlık makamınca verilecek benzeri görevleri yapmak.

Bakanlık müşavirleri ile Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği

MADDE 21. - Bakanlığın görev alanına giren ve özel önem ve öncelik taşıyan konularda Bakana yardımcı olmak üzere otuz bakanlık müşaviri görevlendirilebilir.

Bakanlık müşavirleri Bakanlık makamına bağlı olarak çalışır.

Bakanlıkta, basın ve halkla ilişkilerle ilgili faaliyetleri plânlamak ve bu faaliyetlerin belirlenecek usul ve esaslara göre yürütülmesini sağlamak üzere Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği teşkil edilebilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Yardımcı Hizmet Birimleri

Yardımcı hizmet birimleri

MADDE 22. - Kültür ve Turizm Bakanlığı merkez teşkilâtındaki yardımcı hizmet birimleri şunlardır:

- a) Personel Dairesi Başkanlığı,
- b) İdari ve Mali İşler Dairesi Başkanlığı,
- c) Savunma Sekreterliği,
- d) Özel Kalem Müdürlüğü.

Personel Dairesi Başkanlığı

MADDE 23. - Personel Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

- a) Bakanlığın insan gücü plânlaması ve personel politikasıyla ilgili çalışmalarını yapmak, personel sisteminin geliştirilmesiyle ilgili tekliflerde bulunmak,
- b) Bakanlık personelinin atama, özlük, emeklilik ve benzeri işlemlerini yürütmek,
- c) Bakanlık merkez, taşra ve yurt dışı teşkilâtları ile bağlı kuruluşlarının eğitim plânlarını hazırlamak, yayımlamak ve uygulanmasını takip etmek,
- d) Bakanlık makamınca verilecek benzeri görevleri yapmak.

İdari ve Mali İşler Dairesi Başkanlığı

MADDE 24. - İdari ve Mali İşler Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

- a) Bakanlık için gerekli araç, gereç ve malzemenin temini ile ilgili hizmetleri yürütmek,
- b) İhtiyaç duyulan bina ve arazinin kiralanma ve satın alma işlemlerini yürütmek,
- c) Bakanlığın mali işlerle ilgili hizmetlerini yürütmek,
- d) Temizlik, aydınlatma, ısıtma, bakım, onarım ve taşıma hizmetlerini yapmak veya yaptırmak,
- e) Sosyal tesislerin kurulması ve yönetimi ile ilgili hizmetleri düzenlemek ve yürütmek,
- f) Bakanlık personelinin ve ailelerinin sağlık hizmetlerinden yararlanmalarını sağlamak,
- g) Bakanlığa gelen yazı ve mesajlardan gerekenlerin Bakan veya Müsteşara sunulmasını sağlamak,

h) Bakan ve Müsteşarın direktif ve emirlerini ilgililere duyurmak ve işlemlerini takip etmek, Bakanlığın iç ve dış protokol hizmetlerini yürütmek,

i) Süreli evrakın zamanında işleme konulmasını sağlamak,

j) Bakanlığı ilgilendiren toplantı, brifing ve görüşmeleri düzenlemek, bunlara ait önemli not ve tutanakları tutmak ve yaymak,

k) Genel evrak, arşiv ve haber merkezinin hizmet ve faaliyetlerini düzenlemek ve yürütmek,

l) Bakanlık makamınca verilecek benzeri görevleri yapmak.

Savunma Sekreterliği

MADDE 25. - Savunma Sekreterliği, özel kanununda ve diğer kanunlarda gösterilen görevleri yerine getirir.

Özel Kalem Müdürlüğü

MADDE 26. - Özel Kalem Müdürlüğünün görevleri şunlardır:

a) Bakanın resmi ve özel yazışmalarını yürütmek,

b) Bakanın her türlü protokol ve tören işlerini düzenlemek ve yürütmek,

c) Bakanın ziyaret, davet, karşılama, uğurlama, ağırlama ve bayramlarla ilgili hizmetlerini düzenlemek, yürütmek ve diğer kuruluşlarla koordine etmek,

d) Bakanlık makamınca verilecek benzeri görevleri yapmak.

ALTINCI BÖLÜM

Taşra ve Yurt Dışı Teşkilâtları ile Bağlı Kuruluşlar

Taşra ve yurt dışı teşkilâtları ile bağlı kuruluşlar

MADDE 27. - Bakanlık, 27.9.1984 tarihli ve 3046 sayılı Kanun, 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu ve 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine uygun olarak gerekli gördüğü illerde taşra teşkilâtı kurmaya yetkilidir.

Bakanlık, 189 sayılı Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Yurtdışı Teşkilâtı Hakkında Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine göre yurt dışı teşkilâtı kurmaya yetkilidir.

Kültür ve Turizm Bakanlığının bağlı kuruluşları şunlardır:

a) Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü,

b) Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü.

YEDİNCİ BÖLÜM

Sorumluluk, Yetki ve Ödül

Yöneticilerin sorumlulukları ve yetki devri

MADDE 28. - Bakanlık merkez, taşra ve yurt dışı teşkilâtları ile bağlı kuruluşlarının her kademedeki yöneticileri, yapmakla yükümlü buldukları hizmet veya görevleri, Bakanlık emir ve direktifleri yönünde, mevzuata, plân ve programlara uygun olarak düzenlemek ve yürütmekten bir üst yönetici kademeye karşı sorumludur.

Bakan, Müsteşar ve her kademedeki Bakanlık ve kuruluş yöneticileri sınırlarını yazılı olarak ve açıkça belirlemek şartıyla yetkilerinden bir kısmını astlarına devredebilir. Yetki devri, devreden amirin sorumluluğunu kaldırmaz.

Koordinasyon ve işbirliği konusunda Bakanlığın görev, yetki ve sorumluluğu

MADDE 29. - Bakanlık, ana hizmet ve görevleriyle ilgili konularda, diğer bakanlıklar, mahalli idareler ile kamu kurum ve kuruluşlarının uyacakları esasları mevzuata uygun olarak belirlemekle, kaynak israfını önleyecek ve koordinasyonu sağlayacak tedbirleri almakla görevli ve yetkilidir.

Bakanlık, diğer bakanlıkların hizmet alanına giren konulara ilişkin faaliyetlerinde, ilgili bakanlıklara danışmak ve gerekli işbirliği ve koordinasyonu sağlamaktan sorumludur.

Ödül

MADDE 30. - Bakanlık, kendi görev alanına giren konularda üstün başarı göstermiş kişi, topluluk ve kuruluşlara ödül verebilir. Verilecek ödülün miktarı ile verilme esas ve usulleri Maliye Bakanlığının görüşü alınarak hazırlanacak bir yönetmelikle belirlenir.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Kadrolar ve atama

MADDE 31. - Kadroların tespit, ihdas, kullanımı ve iptali ile kadrolara ilişkin diğer hususlar 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine göre düzenlenir.

23.4.1981 tarihli ve 2451 sayılı Kanuna ekli cetvellerde sayılanlar dışında kalan memurların atanmaları, taşra teşkilâtına ilişkin bulunanlar valilik emrine olmak ve bunlar hakkında 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu hükümleri uygulanmak ve ilk altı ay için Devlet Memurlarının Yer Değiştirme Suretiyle Atanmalarına İlişkin Yönetmeliğe, 3.10.2000 tarihli ve 24189 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Devlet Memurlarının Yer Değiştirme Suretiyle Atanmalarına İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelikle eklenen ek 1 inci madde hükümlerinin uygulanmaması kaydıyla, Bakan tarafından yapılır. Ancak, Bakan bu yetkisini gerekli gördüğü alt kademelere devredebilir.

Bakanlık bağlı kuruluşlarının kuruluş kanunlarındaki atamaya ilişkin hükümler saklıdır.

2003 yılı için 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 9 uncu maddesinin son fıkrası hükmü uygulanmaz.

Kültür ve Turizm Uzmanlığı ile Kültür ve Turizm Uzman Yardımcılığı

MADDE 32. - Bakanlık, Kültür ve Turizm Uzmanı ile Kültür ve Turizm Uzman Yardımcısı istihdam eder. Kültür ve Turizm Uzman Yardımcılığına atanabilmek için 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48 inci maddesinde sayılanlara ek olarak; Kültür ve Turizm Bakanlığının faaliyet alanına giren konularda en az dört yıllık eğitim veren fakülte veya yüksekokullardan veya bunlara denkliği Yükseköğretim Kurulu tarafından kabul edilmiş yurt dışındaki yüksek öğretim kurumlarından mezun olmak, sınavın yapıldığı yılın Ocak ayının ilk gününde otuzbeş yaşını doldurmamış olmak, yabancı dil ve mesleki bilgiyi içeren yarışma sınavında başarılı olmak şartları aranır.

Kültür ve Turizm Uzman Yardımcılığına atananlar, en az üç yıl çalışmak ve olumlu sicil almak kaydıyla, açılacak yeterlik sınavına girme hakkını kazanırlar. Sınavda başarılı olanlar Kültür ve Turizm Uzmanı kadrolarına atanırlar. Üst üste iki defa yeterlik sınavında başarı gösteremeyenler durumlarına uygun başka kadrolara nakledilirler. Kültür ve Turizm Uzman Yardımcılığı yarışma ve yeterlik sınavlarının şekil ve uygulama esasları ile Kültür ve Turizm Uzman ve Uzman Yardımcılarının çalışma usul ve esasları yönetmelikle düzenlenir.

Bakanlıkta, Kültür ve Turizm Uzmanı ile Kültür ve Turizm Uzman Yardımcısı kadrolarında fiilen çalışan personele ayrıca, en yüksek Devlet memuru aylığının (ek gösterge dahil), aşağıda belirtilen oranlarını geçmemek koşuluyla, Kültür ve Turizm Bakanının belirleyeceği usul, esas ve miktarlar üzerinden her ay ek ödemedede bulunulur. Bu ödmeden damga vergisi dışında herhangi bir vergi ve kesinti yapılmaz.

MADDE 33. - 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun;

a) 36 ncı maddesinin "Ortak Hükümler" bölümünün (A/11) numaralı bendine "Özrümler Uzman Yardımcıları" ibaresinden sonra gelmek üzere "Kültür ve Turizm Uzman Yardımcıları," ve "Özrümler Uzmanlığına" ibaresinden sonra gelmek üzere "Kültür ve Turizm Uzmanlığına,"

b) 152 nci maddesinin "II-Tazminatlar" bölümünün "A-Özel Hizmet Tazminatı" bendinin, (i) alt bendine "Özrümler Uzmanları" ibaresinden sonra gelmek üzere "Kültür ve Turizm Uzmanları,"

c) (I) sayılı Ek Gösterge Cetvelinin "I- Genel İdare Hizmetleri Sınıfı" bölümünün (h) bendine "Özrümler Uzmanı" ibaresinden sonra gelmek üzere "Kültür ve Turizm Uzmanları,"

İbareleri eklenmiş,

d) (II) sayılı Ek Gösterge Cetvelinin "1. Başbakanlık ve Bakanlıklarda" bölümünde yer alan "Millî Kütüphane Başkanı" ibaresinin çıkarılarak, (I) sayılı Ek gösterge cetvelinin "I- Genel İdare Hizmetleri Sınıfı (f) bölümüne" "Adli Tıp Kurumu Başkanı"ndan sonra gelmek üzere "Millî Kütüphane Başkanı" ibaresi eklenmiş, (II) sayılı Cetvelin "4. Başbakanlık ve Bakanlıklarda" bölümünde yer alan Millî Kütüphane Başkan Yardımcısı ibaresi çıkarılmış, yine (II) sayılı Cetvelin "1. Başbakanlık ve Bakanlıklarda" bölümüne "Daire Başkanı (Ana ve Yardımcı Hizmet Birimi)" ibaresinden sonra gelmek üzere "Millî Kütüphane Başkan

Yardımcısı" eklenmiş ve (IV) sayılı Makam Tazminatı Cetvelininin 7 nci sırasındaki "Birinci dereceli kadroya atanmış olmak şartıyla; Başbakanlık, Bakanlık, Müsteşarlık, Kurum Başkanlığı ve Müstakil Genel Müdürlüklerin merkez teşkilâtı Daire Başkanı kadrolarına atananlar (Bütçe Dairesi Başkanı hariç)" ibaresinden sonra gelmek üzere "Millî Kütüphane Başkan Yardımcısı" ibaresi eklenmiştir.

MADDE 34. - 19.6.1979 tarihli ve 2252 sayılı Kültür Bakanlığı Döner Sermaye Kanununun 3 üncü maddesinin sonuna aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

Döner Sermaye ayrıca, her türlü baskı, dağıtım ve reklâm işleri ile afişler, turistik ve tanıtıcı yayınlar yapmak ve bunlarla ilgili tesisler kurmak, film, fotoğraf, plak ve hatıra eşyası hazırlamak, satış yerleri ve sergiler açmak, radyo ve televizyon programları, folklor gösterileri, festivaller düzenlemek ve turizm konularında yerli ve yabancı kuruluşlarla ortaklık kurmak, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu kapsamındaki her türlü eserin tüm mali haklarını yurt içinde ve yurt dışında satın almak, bu hakları kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurum ve kuruluşu niteliğindeki meslek örgütlerine, mahalli idarelere, Bakanlığın amaç ve görevlerini gerçekleştirmek için bedelsiz kullanırmak veya üçüncü kişilere satmak amacıyla da kullanılır.

MADDE 35. - 2252 sayılı Kültür Bakanlığı Döner Sermaye Kanununun 4 üncü maddesinin sonuna aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

Döner sermayeden elde edilecek gelirlerden, Kültür ve Turizm Bakanlığı Döner Sermaye İşletme Merkez Müdürüne fiilen görev yaptığı sürece her ay bir ayda alacağı aylık (ek gösterge dahil), yan ödeme ve her türlü tazminat (makam, temsil ve görev tazminatı hariç) tutarının % 100'ünü aşmamak üzere ek ödeme yapılabilir.

MADDE 36. - 2252 sayılı Kültür Bakanlığı Döner Sermaye Kanununun 6 ncı maddesinin sonuna aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

Bakanlık Döner Sermaye İşletmesi Merkez Müdürlüğü kamu tüzel kişiliğini haizdir. Döner Sermaye İşletmesi ayrıca turizm eğitim merkezleri ile bunların uygulama otellerini ve diğer tesisleri işletebilir.

MADDE 37. - 23.3.1950 tarihli ve 5632 sayılı Millî Kütüphane Kuruluşu Hakkında Kanunun 1 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve 4 üncü maddesinde yer alan "Millî Eğitim Bakanlığı" ve 7 nci maddesinde yer alan "Millî Eğitim Bakanı" ibareleri, sırasıyla "Kültür ve Turizm Bakanlığı" ve "Kültür ve Turizm Bakanı" olarak değiştirilmiştir.

Madde 1. - Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı olarak Ankara'da Millî Kütüphane kurulmuştur.

Yürürlükten kaldırılan hükümler

MADDE 38. – 13.12.1983 tarihli ve 187 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile bu Kanun Hükmünde Kararnamede değişiklik yapan 8.6.1984 tarihli ve 216 sayılı Kanun Hükmünde Kararname; 24.1.1989 tarihli ve 354 sayılı, 24.1.1989 tarihli ve 355 sayılı kanun hükmünde kararnameler ile bu kanun hükmünde kararnamelerde değişiklik yapan 17.3.1989 tarihli ve 364 sayılı, 13.9.1989 tarihli ve 379 sayılı, 25.3.1990 tarihli ve 411 sayılı, 13.12.1991 tarihli ve 468 sayılı kanun hükmünde kararnameler yürürlükten kaldırılmıştır.

GEÇİCİ MADDE 1. - Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte Kültür Bakanlığı ve Turizm Bakanlığı merkez, taşra ve yurt dışı teşkilâtlarına ait taşınır ve taşınmaz mallar, araç, gereç, malzeme, demirbaş, taşıtlar ve her türlü hak ve yükümlülükler ile bu bakanlıklarda çalışan personel hiç bir işleme gerek kalmaksızın Kültür ve Turizm Bakanlığına devredilmiş sayılır.

Kültür ve Turizm Bakanlığının 2003 Mali Yılı harcamaları, 29.3.2003 tarihli ve 4833 sayılı 2003 Mali Yılı Bütçe Kanununun 18/a-8 maddesine istinaden Maliye Bakanlığınca yeni bir düzenleme yapıncaya kadar, Kültür Bakanlığı ile Turizm Bakanlığının 2003 yılı bütçelerinde yer alan ödeneklerden karşılanır.

24.1.1989 tarihli ve 355 sayılı Turizm Bakanlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile kurulan döner sermaye işletmesine ait her türlü menkul ve gayrimenkul, araç, gereç, malzeme, demirbaş ve taşıtlar ile burada çalışan personel, başkaca bir işleme gerek kalmaksızın, 2252 sayılı Kültür Bakanlığı Döner Sermaye Kanunu ile kurulan döner sermaye işletmesine devredilir ve Kültür Bakanlığı Döner Sermaye İşletmesi, Kültür ve Turizm Bakanlığı Döner Sermaye İşletmesi olarak faaliyetlerine devam eder.

Kültür Bakanlığı ve Turizm Bakanlığının birleştirilmesi sebebiyle teşkilât, personel, kadro, demirbaş devri ve benzeri hususlarda ortaya çıkabilecek sorunları gidermeye Kültür ve Turizm Bakanı yetkilidir.

GEÇİCİ MADDE 2. - Kültür Bakanlığı ile Turizm Bakanlığında ait kadrolar iptal edilerek 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin eki cetvellerden çıkarılmış ve ekli (I) sayılı listede belirtilen kadrolar ihdas edilerek 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (I) sayılı cetvele Kültür ve Turizm Bakanlığı bölümü olarak eklenmiştir.

Kültür Bakanlığı ve Turizm Bakanlığında; Müsteşar, Teftiş Kurulu Başkanı, Müsteşar Yardımcısı, Genel Müdür, Genel Müdür Yardımcısı, Millî Kütüphane Başkanı, 1 inci Hukuk Müşaviri, Araştırma, Plânlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanı, Millî Kütüphane Başkan Yardımcısı, Daire Başkanı, İdari ve Mali İşler Daire Başkanı, Personel Dairesi Başkanı, Dış İlişkiler Dairesi Başkanı, Kültür Merkezleri Daire Başkanı, Yayınlar Daire Başkanı ve Eğitim Daire Başkanı, Ataşe, Tanıtma Ataşesi, Kültür Müşaviri, Tanıtma Müşaviri, Tanıtma Ataşe Yardımcısı, Tanıtma Müşaviri Yardımcısı, Özel Kalem Müdürü, Bakanlık Müşaviri, Basın ve Halkla İlişkiler Müşaviri, Savunma Sekreteri ile İl Kültür Müdürü, İl Kültür Müdür Yardımcısı, İl Turizm Müdürü ve İl Turizm Müdür Yardımcısı, Halk Kültürlerini Araştırma Dairesi Başkanı, Milli Folklor Araştırma Dairesi Başkanı, Güzel Sanatlar Galerisi Müdürü, Güzel Sanatlar Galerisi Müdür Yardımcısı, Danışma Müdürü unvanlı görevlerde bulunanların görevleri, bu Kanunun yayımı tarihinde sona erer. Ataşe, Tanıtma Ataşesi, Kültür Müşaviri, Tanıtma Müşaviri, Tanıtma Ataşe Yardımcısı, Tanıtma Müşaviri Yardımcısı kadrolarında bulunanlar üç ay içerisinde, diğerleri ise bir yıl içinde Bakanlıkta boş bulunan durumlarına uygun kadrolara atanırlar. Bunlar, yeni bir kadroya atanıncaya kadar her türlü mali haklarını eski kadrolarına göre almaya devam ederler. Söz konusu personelin (ataşe, tanıtma ataşesi, kültür müşaviri, tanıtma müşaviri, tanıtma ataşe yardımcısı, tanıtma müşaviri yardımcısı kadrolarında bulunanlar hariç) atandıkları yeni kadroların aylık, ek gösterge, her türlü zam ve tazminatlar ile diğer mali hakları toplamının net tutarı, eski kadrosunda en son ayda almakta oldukları aylık, ek gösterge, her türlü zam ve tazminatları ile diğer mali hakları toplamı net tutarından az olması halinde, aradaki fark giderilinceye kadar hiçbir vergi ve kesintiye tâbi tutulmaksızın tazminat olarak ödenir.

Bu Kanunun yayımı tarihinde Kùltür Bakanlığı ve Turizm Bakanlığına ait kadrolarda bulunanlardan, ikinci fıkrada sayılanlar hariç, kadro ve görev unvanı değişmeyenler Kùltür ve Turizm Bakanlığına ait aynı unvanlı kadrolara atanmış sayılırlar.

GEÇİCİ MADDE 3. - Kùltür ve Turizm Bakanlığının faaliyet alanına giren konularda en az dört yıllık eğitim veren fakùlte veya yüksekokullardan veya bunlara denkliği Yükseköğretim Kurulu tarafından kabul edilmiş yurt dışındaki yüksek öğretim kurumlarından mezun olup, kamu kurum ve kuruluşlarında halen çalışmakta olanlardan, Kamu Personeli Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavından en az yetmiş puan almış olmaları kaydıyla;

a) Mesleğe yarışma sınavı ile giren ve belirli süreli meslek içi eğitimden sonra özel bir yeterlik sınavı sonucunda atanmış olanlar ile,

b) Bakanlığın faaliyet alanlarına giren konularda yüksek lisans yapmış olanlar,

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde başvurmaları halinde, kurumlarının muvafakati alınmak suretiyle atamaya yetkili amirin onayı ile Kùltür ve Turizm Uzmanı kadrolarına naklen atanabilirler. Aynı uygulamadan bu fıkradaki şartları taşıyan Bakanlık personeli de yararlandırılır.

Kùltür ve Turizm Bakanlığının faaliyet alanına giren konularda en az dört yıllık eğitim veren fakùlte veya yüksekokullardan veya bunlara denkliği Yükseköğretim Kurulu tarafından kabul edilmiş yurt dışındaki yüksek öğretim kurumlarından mezun olanlardan, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte en az üç yıldır Kùltür Bakanlığı veya Turizm Bakanlığında çalışmakta olan memurlardan, en geç altı ay içinde başvurular, Kamu Personeli Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavından en az altmış puan aldıklarını belgeledikleri takdirde, bu Kanunun 32 nci maddesine göre yapılacak yeterlik sınavına girme hakkını kazanırlar. Bu sınavlarda başarılı olanlar Kùltür ve Turizm Uzmanı kadrolarına atanırlar.

GEÇİCİ MADDE 4. - Kùltür Bakanlığı il müdürlükleri ile Turizm Bakanlığı il müdürlükleri, Kùltür ve Turizm Bakanlığı İl Müdürlüđu adıyla tek birim olarak, yeni bir düzenleme yapıncaya kadar faaliyete devam ederler. Bu bakanlıklara ait diğer taşra teşkilâtı hakkındaki gerekli düzenlemeler Bakanlar Kurulunca yapılır.

GEÇİCİ MADDE 5. - Turizm Bakanlığı yurt dışı teşkilâtı ile Kùltür Bakanlığının; Ařkabat, Almatı, Biřkek, Bakü, Duřanbe, Kahire, Kopenhag, New York, Saraybosna, Tařkent, Tunus ve Üsküp yurt dışı birimleri, Kùltür ve Turizm Bakanlığı yurt dışı teşkilâtı olarak faaliyetlerine devam eder. Kùltür Bakanlığının diğer yurt dışı birimleri kapatılarak üç ay içerisinde tasfiye edilir. Bu fıkrada belirtilen birimlerin kaldırılması, birleştirilmesi veya değiştirilmesinde 13.12.1983 tarihli ve 189 sayılı Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Yurtdışı Teşkilâtı Hakkında Kanun Hükmünde Kararname hükümleri uygulanır.

Ancak, bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren üç ay içerisinde, toplam yurt dışı birim sayısını aşmamak ve çalıştırılabilecek azami kadrolu personel sayısını geçmemek üzere, Kùltür ve Turizm Bakanının teklifi ve Başbakanın onayı ile, yurt dışı birimlerinin buldukları merkezler veya ÷lkeler değiştirilebilir.

GEÇİCİ MADDE 6. - Bu Kanunda öngör÷len tüzük ve yönetmelikler yürürlüğe girinceye kadar, mevcut tüzük ve yönetmeliklerin bu Kanuna aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

Diğer mevzuatta Kültür Bakanlığı veya Turizm Bakanlığına yapılmış olan atıflar Kültür ve Turizm Bakanlığına yapılmış sayılır.

Mevzuatta, 354 sayılı Kültür Bakanlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile 355 sayılı Turizm Bakanlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameye yapılmış olan atıflar bu Kanuna yapılmış sayılır.

Bu Kanun ile kurulan Kültür ve Turizm Bakanlığı teşkilâtlanıncaya kadar, Bakanlık merkez, taşra ve yurt dışı teşkilâtlarında değişen ve yeniden kurulan birimlere verilen görev ve hizmetler, Kültür Bakanlığı ile Turizm Bakanlığının merkez, taşra ve yurt dışı teşkilâtları tarafından mevcut personel eliyle yürütölmeye devam olunur.

Yürürlük

MADDE 39. - Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 40. - Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür

T.C.

İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ONAY SAYFASI

Yüksek lisans öğrencisi İsmail Cem ÇAKMAK'ın KÜLTÜR VARLIKLARINI KORUMA BÖLGE KURULU MÜDÜRLÜKLERİNDE YÖNETİM VE ORGANİZASYON YAPISI, İSTANBUL BÖLGE KURULU MÜDÜRLÜKLERİNE UYGULAMA konulu tez çalışması jürimiz tarafından Yüksel Lisans tezi olarak (oybirliği / oyçokluğu) ile başarılı bulunmuştur.

Adı-Soyadı

İmza

Tez Danışmanı : Prof. Dr. İsmail EKMEKÇİ

Jüri Üyesi :

Jüri Üyesi :

Hazırlamış olduğum tez özgün bir çalışma olup YÖK ve İTİCÜ Lisansüstü Yönetmeliklerine uygun olarak hazırlanmıştır. Ayrıca, bu çalışmayı yaparken bilimsel etik kurallarına tamamıyla uyduğumu; yararlandığım tüm kaynakları gösterdiğimi ve hiçbir kaynaktan yaptığım ayrıntılı alıntı olmadığını beyan ederim. Bu tezin ihtiva ettiği tüm hususlar şahsi görüşüm olur, İstanbul Ticaret Üniversitesi'nin resmi görüşünü yansıtmamaktadır.

TEŞEKKÜR

Tezim kapsamında araŐtırdıđım konularda gerek kaynak çalışmalarında gerekse fikir alış veriŐi bağlamında katkıda bulunan İstanbul Koruma Bölge Kurulu Müdürlüklerinde görev yapan bütün arkadaşlarıma, İstanbul I Numaralı Yenileme Alanları Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdür vekili Sn. Cansu SAĞLAM SAMUK'a,

Yüksek lisans eğitimim boyunca değerli bilgilerini aktaran hocalarıma ve tez hazırlığım boyunca bana tüm desteğini ve bilgilerini sunan tez danışmanım sayın Prof. Dr. İsmail EKMEKÇİ'ye teŐekkürlerimi sunarım.

İsmail Cem ÇAKMAK